D'ACI I D'ALLA

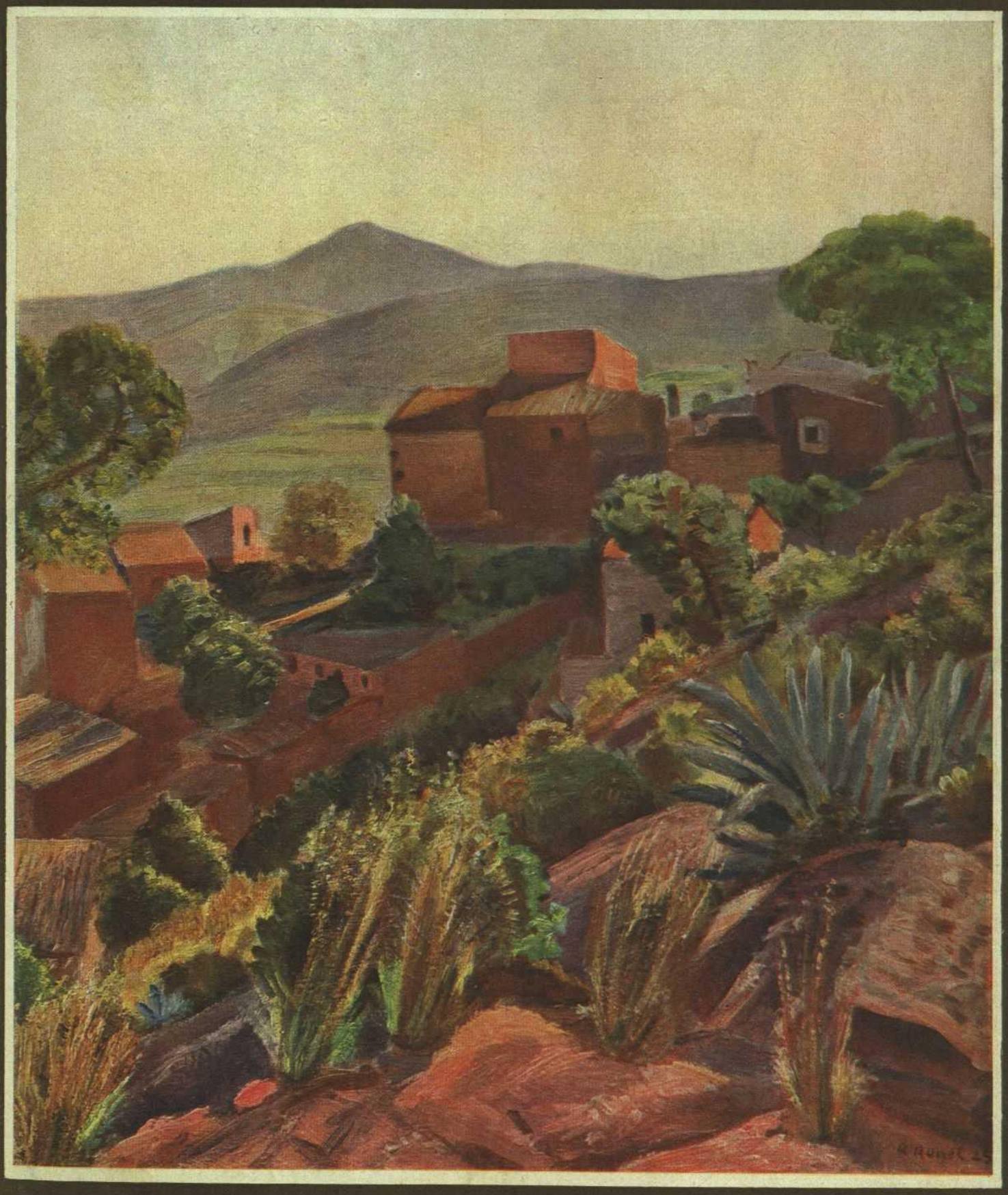

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
LLIBRERIA CATALONIA: PLAÇA CATALUNYA, 17

Maig 1924 Preu: 1'50 ptes.

Anuncios Lanternograff : Empresa anunciadora NEW-YORK

HERRERO-VIATGES

RAMBLA DE SANTA MÓNICA, 29 : TEL. 226-4274 A.

Oficina d'informació per a tota mena de viatges, combinacions de ferrocarrils, hotels, centres d'excursió i turisme, balnearis, estacions climatèriques, etc.

Bitllets de ferrocarril directes, anada i retorn i circulars. **Bitllets** per a VIATGES COL·LECTIUS a preus reduïts. **Vagons llit, Reserva de llocs, Reserva d'habitacions** en hotels de totes categories. **Passatges** marítims i aeris. **Bitllets** per autocars. **Expedició** d'equipatges. **Segurs** d'equipatges i accident. **Xalets** a les millors comarques franceses. CANVI I GIR. **Trens especials i fletament de vaixells** VIATGES A FORFAIT, tot comprès.

Peregrinacions a Sant Francesc d'Asís i altres llocs d'Itàlia, amb motiu de l'**ANY FRANCISCÀ** (2 d'agost 1926 — 4 d'octubre 1927)

(Commemoració del VII Centenari de la Mort de Sant Francesc d'Asís)

DEPARTAMENT DE DUANES

Servei ràpid per al tràmit de mercaderies

PROCEDÈNCIES		DIES
Franceses.	a Barcelona. .	4 a 6
Angleses	» » . .	6 a 8
Alemanyes	» » . .	6 a 8
Austríaques i txeco-eslovaques	» » . .	7 a 9

Pianos "Pianolas"

VENDA
LLOGUER

Passeig de Gràcia, 35
Bonsuccés, 5
Barcelona

A. JAUMÀ

LENCERIA
DE LUXE

TROUSSEAUX

BARCELONA
CARRER BOTERS, 2
(Plaça Cucurulla)
TELÈFON 3370 A.

Joan Matamala Flotats
ESCULTOR

Ofereix a vostè el seu estudi-taller

Carrer Mallorca, 382 Barcelona

MARROQUINERIA VIENESA
Fàbrica d'Articles de Pell

René Llanas

Salmeron, 57

TARGETERS - BITLLETERS
CARTERES DE VIATJANT
ULTIMES NOVETATS EN
BOSSES DE SENYORA

Vendes al detall
Exportació a províncies

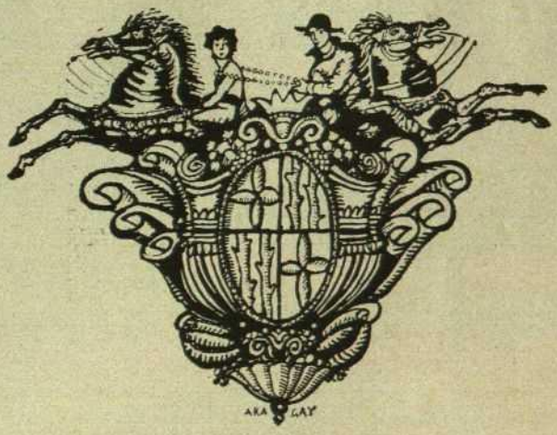

JAUME MERCADÉ

JOIER

BARCELONA

Passeig de Gràcia, 46 Telèfon A. 1373

Passeig de Gracia 68
Tª 2364 G

Claris 48
Tª 1866 A P

La Perla Mallorquina
Enfaimades de Nata
Especialitats de Confiteria

Sec Granja Royal
Tª 5828 A

Sec Gª Royal Oriente
Tª 3336 A

FORN DE SANT JOAN
DE MARIAN TRENS
VILAFRANCA DEL PENEDÉS
LES AUTÈNTIQUES COQUES FINES DE VILAFRANCA

Les úniques i veritables TEULES, TORPEDES de Santa Coloma, són les de la casa fundada l'any 1895 per en
FRANCESC TRIAS
TOT LO DEMES SÓN IMITACIONS
Carrer de Vall (davant l'Església) - Telèfon 7 *Santa Coloma de Farnés*
Estan a disposició de qui vulgui els títols i certificats que ho acrediten

---

Fàbrica d'Ametlles d'Arenys **Fàbrica de Xocolates**
Casimir Fernàndez de la Vega
SUCCESSOR DE FERRAN
RIERA, 41 ARENYS DE MAR
PROVEIDOR DE LA REIAL CASA

El millor substitutiu del Xampany
TARRAGONA
Dipòsit a Barcelona:
DIPUTACIÓ, 55

DEMANEU
ANIS INFERNAL
EL PITJOR DEL MON **M. SERRA-LLEIDA**

Xocolata TORNE
ALIMENTA MOLT BÉ
Fàbrica i Despatx: **Baix de Sant Pere, 44 - BARCELONA**

Sucursal de la
Societat Anònima de Drogueria "VIDAL-RIBAS"
RAMBLA DE SANT JOSEP, 23
Formatges - Mantegues - Conserves de les millors procedències

---

Benedetto Gran licor Mallorquí
F. Fuster Molinas
(SANTA MARGARIDA)

El millor «bocadillo» per a l'aperitiu són els
PALILLOS TROPICALS
P. PALET-Ronda Sant Antoni, 43
DE VENDA EN CAFÈS I BARS

LICOR CALISAY
Arenys de Mar

LLIBRERIA CATALONIA

AUTOR	TÍTOL	PÁG.	PTES.
Ignasi Domènech	**La Teca**	237	3 —
Ignasi Domènech	**Llaminadures**	64	1,50
X	**Art de ben menjar**	248	5,—
Cunill	**La cuina catalana**	233	5,—
X	**Classes de cuina popular**	321	4,—

AUTOR	TÍTOL	PÀG.	PTES.
F. Dagouret	**Petite Encyclopédie du Restaurateur I (Abrégé de cuisine)**	255	5,60
F. Dagouret	**Petite Encyclopédie du Restaurateur II (600 recettes de boissons de bar)**	101	5,60

i molts altres llibres en francès i castellà de venda a la **LLIBRERIA CATALONIA, Plaça de Catalunya, 17**

ANÍS Marruixa Magí Magriñá **VALLS**

HIDROLITINES Dr. GRAU
INCOMPARABLE AIGUA DE TAULA

ACONDICIONADES LES DOTZE BOSSETES DINS D'UN BONIC VAS DE CRISTALL

El problema de la comoditat i del bon gust

queda resolt amb les produccions en

MOBLES DE JONC

de la

MANUFACTURE PARISIENNE

MARCA
MEPNE
REGISTRADA

FILLS de J. BARÓ

TALLERS:
Riera S. Miquel, n.º 88
Telèfon 686 G.

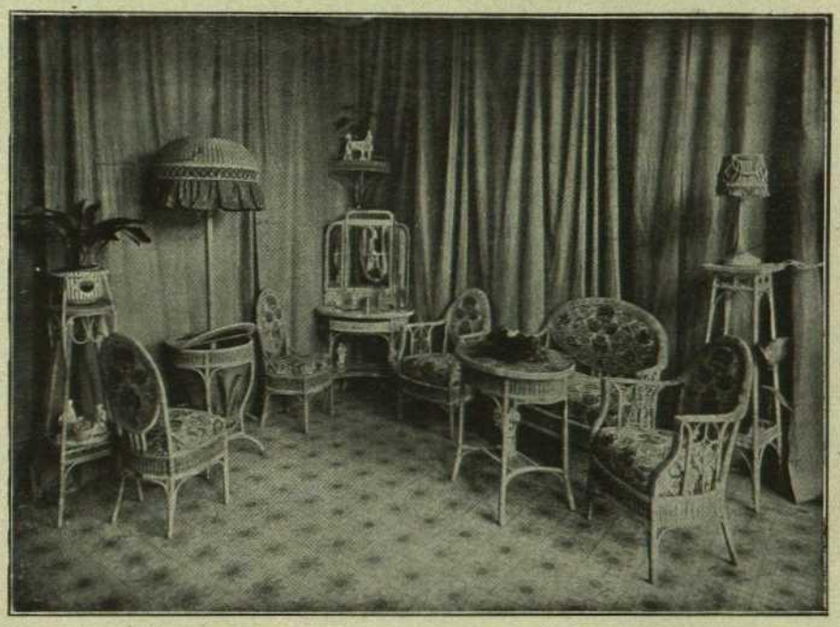

SALONS D'EXPOSICIÓ I VENDES:
Passeig de Gràcia, n.º 115
***
Barcelona

UN FAMÓS ASTRÒLEG

us dirà gratis

¿Vostre pervenir serà ditxós? ¿Pròsper? ¿Afortunat? ¿Tindrà èxit en amor? ¿Matrimoni? ¿Especulacions? ¿Ambicions? ¿Desitjos? ¿Quals són vostres amics? ¿Vostres enemics? ¿I quantes dades importants més li donarà l'Astrologia?

¿Haveu nascut sota afortunada estrella?

GRATUITAMENT

podeu saber les dades de la major importància referent a vostra vida, tal com l'Astrologia els revela. Us quedareu estranyat, plasmat. Simplement enviant vostre nom, direcció i la data exacte de vostra naixença amb 80 cèntims en segells de correu per a cobrir el franqueig, etc., al famós orientalista i astròleg RAMAH, fol. **A - 33** a Rue de Lisbonne, 44, PARÍS (FRANÇA). Rebrà dades i consells que tindran enorme influència per a vostra ditxa i vostra prosperitat. Tal vegada RAMAH no permaneixi molt temps a París, més val, doncs, escriure-li de seguida. Gran sorpresa us espera. Franqueig per a França: 40 cts.

UN COLL DIFERENT

El **VAN HEUSEN** és un coll fluix que posseix tota l'elegància d'un coll fort. Està fabricat en una sola peça d'una classe de tela doble teixida en una curva científicament calculada a l'arc del coll, donant-li això al coll una curvatura natural i en conseqüència una adaptació perfecta i còmoda. Estudiï les exclusives característiques del coll **VAN HEUSEN** i veurà que sa duració SOBREPASSA LA DE SIS COLLS CORRENTS

Van Heusen

És l'únic coll del món, d'una sola peça, que té la curvatura del coll teixida a la mateixa tela.

PREU:
2,50
PESSETES
CADA UN

No s'arruga.
No té costures.
No té bordatges tallants.
No hi ha que emmidonar-lo.
No té juntures.
No es necessita agulla.
No es deforma.
NO S'ENCONGEIX.

Pot usar-se qualsevol classe de corbata.
Pot rentar-se i planxar-se a casa.
Fabricat en una sola peça.
Es doblega naturalment sense forçar ni rompre les fibres del teixit.
No s'adhereix al coll.

VAN HEUSEN

El coll més econòmic del món

(PATENTAT) FABRICACIÓ NACIONAL

SUPREM PER ECONOMIA, COMODITAT I ELEGÁNCIA

De venda en els Magatzems i Camiseries

MANUFACTURAS FÁBREGAS, S. A. - Trafalgar, 27 - BARCELONA

MODELO-11

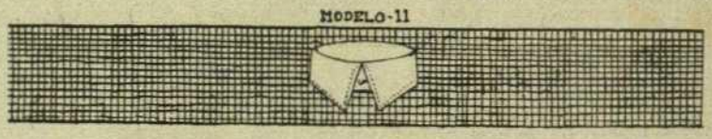

CASES QUE RECOMANEM

Casa BORRULL Plaça de les Olles, 9
Articles per esport-Futbol-Xarxes per a tennis - Hamaques - Bosses - Cortines, etc. - Articles de pesca

FILLA DE J. LAPORTA
CARME, 52 - BARCELONA
Paraigües - Vanos - Moneders

PILOSUBLIMADO
EVITA LA CALVICIE
DE VENDA EN TOTES LES PERFUMERIES

MOBLES DE TOTES MENES A PREUS REDUIDISSIMS
A. NAVARRO
BLAMES, 70 BARCELONA

SPLENDIDE PENSION C. PELAI, 8 BARCELONA
60 HABITACIONS AMB AIGUA CORRENT
Banys Pensió de 12 a 14 ptes. :: Telèfon 3691 A. :: Ascensor

IDIOMES Comerç, etc. **LICEU DALMAU** València, 245 Tel. 1845 A.

JÀCINT AVILA
Decoracions :: Armadures, estopa i guix
Passeig de Sant Joan, 73 : Telèfon 306 S. P.

MAGATZEMS POMPEYA
Mobles de totes classes. Especialitat en mobles americans per a despatx — SALMERÓN, 75 — Telèfon G. 1746

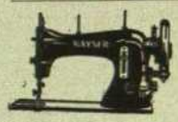

KAISER La bona màquina per a cosir
GUSTAU WEINHAGEN
Carrer de Diputació, 273 - Barcelona

A. HERNANDEZ - Vulcanització de neumàtics
ROSSELLÓ, 199 - TELEFON 2600 G.

BASCULES I CAIXES PER A CABALS **ROCH** :-: Incompetents per sa perfecció i preu
HOSPITALET BARCELONA Coll-Blanch 45

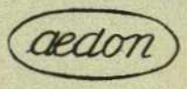

PIANOS, AUTOPIANOS I ROTLLES
Passeig de Gràcia, 62

L. CAMPS ARNAU
Planeta, 41 (G.)
Pianos i Auto-pianos nous i d'ocasió

Llibreria BALAGUÉ
Compra i venda en Llibres d'ocasió
PALLA, 13 i 15

EL MARINO - Rellotgeria
de JAUME FONOLLOSA
Canvis Vells, 8. El millor rellotge que bat els segons, marca ALPINA

CARME, 77 **CARBONELL** Tel. 1164 A.
PORTES D'ACER ONDULADES, SERRALLERIA D'OBRES I ARTÍSTICA, FUMISTERIA, ETC.

J. V LAPLANA
ÓPTICO - Ejecución rápida en las fórmulas de los señores Médicos oculistas.
PELAYO, 16

ACADÈMIA COTS
COMERÇ, IDIOMES, ETC.
Carrer dels Arcs, 10 : : Telèfon 5041 A.

JOSEP BATLLE
RAMS, PLANTES I FLORS
PASEO DE GRACIA, 105

CICLOS MOTOS SPORTS **SANROMÁ** Balmes 62 Tel. 1445-A Barcelona

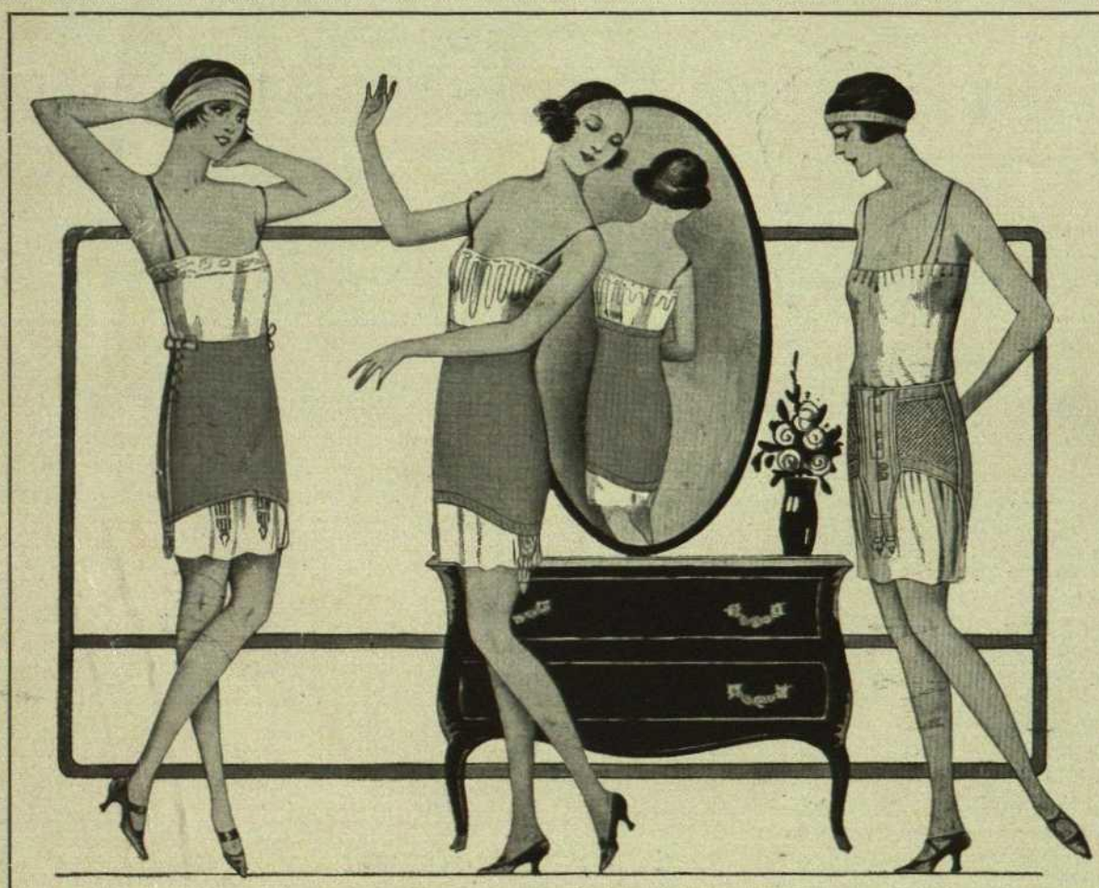

ULTIMS MODELS DE FAIXES I CINTURES DE GOMA

Corsé Americano

C. CARBONELL

BOQUERIA, 25
BARCELONA

El ROLLS-ROYCE

40-50 CAVALLS
6 CILINDRES

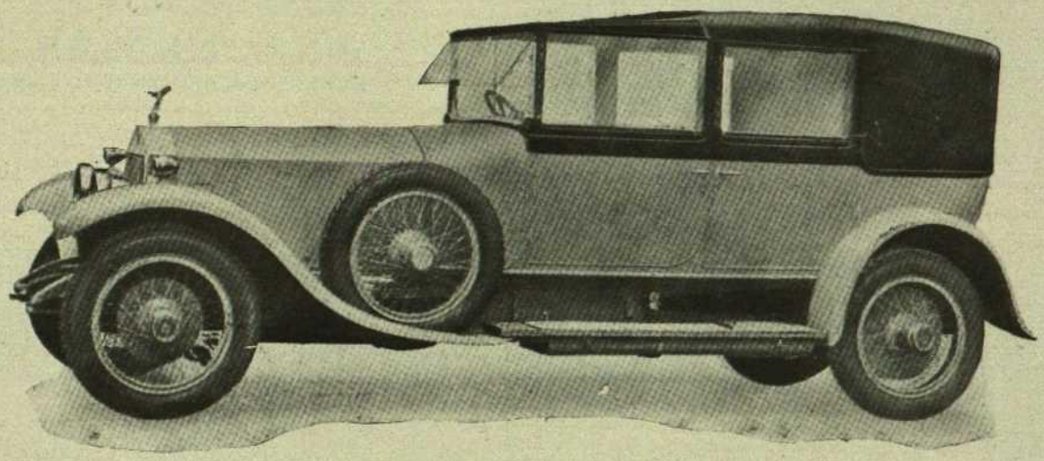

CARACTERISTIQUES PRINCIPALS:

Cilindrada del motor, 7668 c./c. — Diàmetre dels cilindres, 108 m/m. — Carrera dels èmbols, 140 m/m. — Encesa per bateria i magnetos — Embrague d'un sol disc en sec — Frens en les quatre rodes — Revolucions per minut, 2750 — Vàlvules en la culata del cilindre — Refrigeraeió per bomba.

SANTIAGO DE UGARTE

Carrer de Provenza, 292 :—: Barcelona

Gran Balneari Vil·la Engràcia d'Espluga de Francolí

PROPIETARI:
Dr. SALVADOR ROCA BALLBER

37 XALETS

que es lloguen per mesos i per temporada, de 170 a 2,500 pessetes al mes

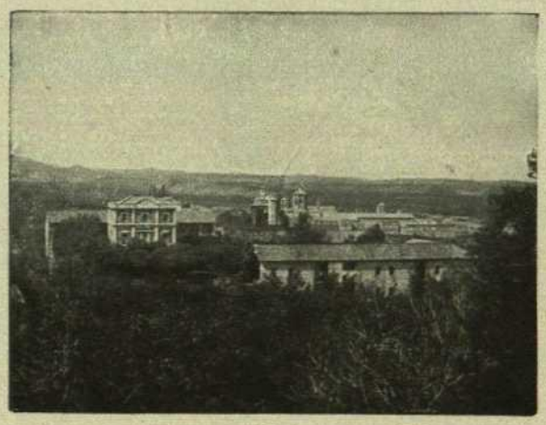

Vil·la Engràcia i Poblet

ADMINISTRACIÓ A BARCELONA:
Bruch, 114, pral. - Telèfon G. 1339

HOTEL VIL·LA ENGRACIA

de primer ordre

Pensió completa de 1.ª des de 18 ptes., de 2.ªs 12 ptes.

Clima excel·lent de repòs, a 600 metres sobre el nivell del mar. Parcs i boscos creuats per 50 quilòmetres de carreteres. Estació ferrocarril de Lleida a Tarragona. Aigua regeneradora de la FONT DEL FERRO

Hostatge senzill i confortable a la MASIA DE L'AIGUA. Telèfon, electricitat, automòbils, joc, Misses i Rosari diaris a l'església de l'Establiment

FABRICA DE MOBLES

DE JONC, MEDULA I VIMET I TAPISSATS

GRAN ASSORTIT DE CADIRES I BUTAQUES PER A CAFÉ I BAR : ESPECIALITAT PER A PLATJA I CAMP

ES FABRIQUEN ENCÁRRECS ESPECIALS - MATERIALS DE PRIMER ORDRE LA PRIMERA EN ESPANYA

ANTONI MARTÍ

SUCCESSOR D'ANTONI MIRANDA

Carrer de Banys Nous, 15 :: BARCELONA

Ramon Sunyer

Joier

Casa Fundada l'any 1836

Granvia, 660 Telèfon 831 S. P.

B A R C E L O N A

Gastrobiol Rossell

MEDICACIÓ ESPECIFICA CONTRA LES MALALTIES DE L'ESTOMAC I INTESTINS

DE VENDA:

Farmàcia Internacional - Rambla del Centre, 17 - BARCELONA

Gobron

8/10 CV. - 1.300 c/c

80 KILÓMETROS HORA

SOLIDESA

SUSPENSIO

VELOCITAT

TORPEDE 4 SEIENTS. . . . PESSETES 9.900

SEDAN 4 » . . . . » 12.500

BENJAMIN

COTXE PETIT GRAN MARCA

7. CV - 1.100 c/c. — 80 KILÓMETRES HORA

PREUS AVANTATJOSOS

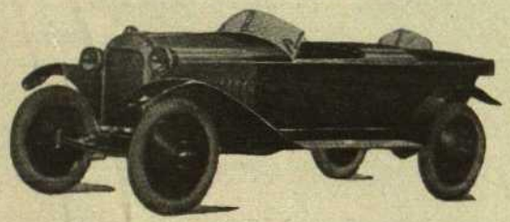

AGENCIA

Carrer de Paris, 208 i 210 :-: BARCELONA

Economitza vostè de la millor manera

gastant menys carn, tan cara per a fer la sopa, agregant a aquesta, abans de servir-la, per cada litre, 1 ó 2 «cubitos» de

Caldo Maggi

Una prova el convencerà!

EL CALDO MAGGI EN «CUBITOS» es ven en quasi totes les tendes d'ultramarins i de comestibles al preu de 10 cèntims per «cubito».

Fàbrica de Productes Ceràmics

Rajoles i articles de Construcció

CASIMIR VICENS

Despatx: Carrer de Tallers, 72
Fàbrica: Carrer de Benavent
pròxim a Travessera (Sans)

Telèfon 5090 A. :-: BARCELONA

Mah-Jong

EQUIPS TOT CEL·LULOIDE
A 10 Ptes.; 17'50 i 40 els millors

FARISTOLS NOGUERA a 1 pta.

Clínica BEBES - 3, BISBE, 3

Classes de piano, violí i violoncel - Solfeig, teoria, harmonia i composició

ACADÈMIA LONGÀS

Sala d'audicions
Passeig de Gràcia, 86

FÁBRICA D'ORFEBRERIA D'ART

Orfebreria Sales Balmes, S. A.

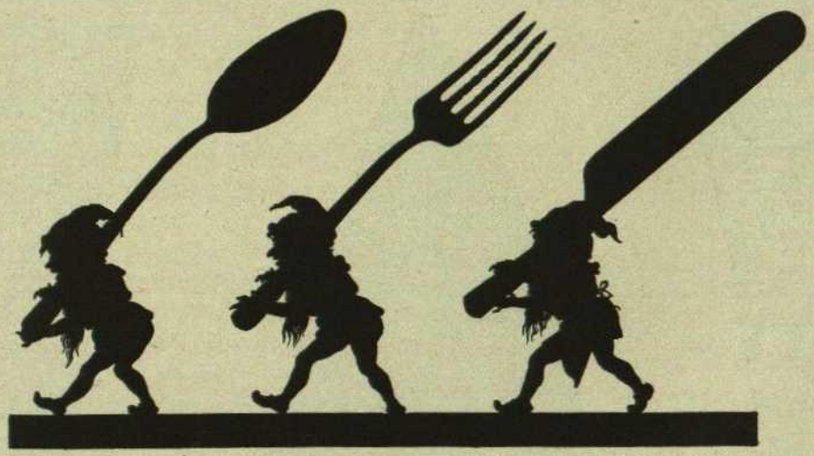

Coberts : Safates
Articles per a Hotels
Orfebreria d'art i novetats en Argentat :
Articles de taula
Plata d'argent de llei
Salmes

Fàbrica i Oficines
Enna, 100-104 (P. N.)
BARCELONA

Vendes al detall:
Portaferrissa, 4
Telèfon 1503 A.

BODEGUES SALVADOR MOYA, S. A.
Avinguda d'Icària, 177 :: Telèfon 46 S. M.

Vins fins de taula SANT QUINTI i SANTA ANNA
Vins generosos i espumosos

Especialitats: MOSCATELL - MALVASIA
LACRYMA CHRISTI - VERMUT MOYA
VI QUINAT, RANCI especial per a malalts i convalescents

Demaneu-lo en Colmados i Ultramarins

S. VERDAGUER

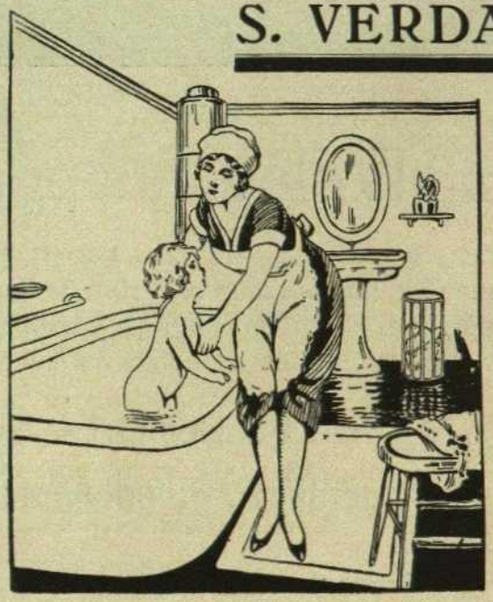

RONDA UNIVERSITAT, 9
Telèfon 1662 A
BARCELONA

Lavabos, Bidets, Banyeres, etc.

Tots els elegants portem el cinyell "París"

Els colors vibrants dels Cinturons porten una nota alegroia i atractívola al vestuari d'istiu. La moda els imposa com un detall de la més pura elegància i de la més alta novetat. Els models més rics, més encertats i de més bona qualitat els trobareu en l'assortit "París" que venen totes les bones camiseries. Exigiu precisament marca "París'

Fabricants: A. Stein & Co. - Xicago.

Agents: E. Puigdengolas, Stat. Ltda. - Barcelona.

DIRECTOR:
Carles Soldevila

PREU:
Exemplar, 1,50 ptes.

D'ACI I D'ALLA

SUMARI

	Pàgina
Portada, per *R. Bonet.*	
Mary Brian, artista de la Paramount	524
Fotogènia, per *Sebastià Gasch*	525-526
Porcellanes de Copenhaguen	527
Ferran Callicó, per *Joan Sacs*	528-529-530
Per una arracada, per *Joan Arús*	531
Blanca Selva, artista catalana, per *J. Ll.*	532-533-534-535
La comtessa Walewska, l'amor de Napoleó	536-537
La moda a París	538-539
Panorama	540-541-542
Notes del Marroc, per *N. N.*	544-545-546-547
Lletra de París, per *Adolf Falgairolle*	548-549
Els catalans a Cuba, per *Martí Casanova*	550
Oració de Núria, per *Tomàs Garcés*	551
Interiors barcelonins, per *Felip Muntaner*	552-553-554

GRAVATS DE J. M. LLOVET

Número 101 — *MAIG 1926* — *Vol. XV*

ABONAMENT:

BARCELONA:	ANY,	15	PTES.
FORA:	»	16	»
AMÈRICA:	»	18	»
ESTRANGER:	»	22	»

REDACCIO I ADMINISTRACIO:
Llibreria Catalònia : Plaça Catalunya, 17
TELÈFON 4789 A

ABONAMENT:

BARCELONA:	semestre,	8	PTES.
FORA:	»	8'50	»
BARCELONA:	trimestre,	4	»
FORA:	»	4'50	»

MARY BRIAN
artista de la «Paramount»

L'artista cinematogràfic Adolf Menjou

Un simple interior de pel·lícula americana

FOTOGENIA

Els nostres ulls són fets per a veure les formes sota la llum; les ombres i els clars revelen les formes; els cilindres, els cubes, els cons, les esferes o les piràmides són les grans formes primàries que la llum revela bé — ha dit Le Corbusier — Saugnier, en els seus *Trois rappels à M. M. les Architectes*, vibrants pamflets d'un estil precís i trepidant, on, com en les concepcions arquitectòniques d'aquell mestre, és violentament reduït a l'essencial.

Els nostres ulls, en efecte, estimen els cubes, les esferes, els cilindres, les grans formes primàries, les més belles formes, les úniques formes que són clarament expressades per la llum. Els ulls nostres estimen les claredats geomètriques. Els nostres ulls es delecten amb la contemplació de les grans formes elementals associades harmònicament a sota la llum.

Apliquem aquest raonament a l'objectiu de la cambra de presa de vistes cinematogràfiques, al cual *plauen* les mateixes formes, i tindrem que *elements formals simples ordenats sàviament + illuminació adequada*=UN BON FILM.

I això explica l'èxit del film americà i el fracàs del film europeu.

La imatgeria del film americà — síntesi quintaessenciada de la vida moderna — està del tot constituïda per elements que participen plenament de les necessàries condicions de plasticitat susdites: els silos i les fàbriques, obres mestres de l'enginyeria moderna a base de cilindres purs; els grata-cels, elements cúbics perfectes; la locomotriu, meravella d'ordre; l'avió, prodigi d'harmonia; el steamer, estrictament lineal; el morris-chair, la màquina d'escriure, l'aparell telefònic, la dunhill, la stilo, l'everskarp... objectes, tots ells, d'infinita fotogènia derivada de llur geometria; elements, tots ells, que els americans expressen en llurs films pel mitjà de un joc de llums meravellós.

Idèntiques característiques de simplicitat i de ponderació presideixen, en general, tots els factors que intervenen en la cinematografia ultramarina: la indumentària, el mobiliari, els interiors, sobretot, que contrasten molt enèrgicament amb l'enfarfec en voga en els *studios* europeus. Italians i francesos, alemanys i escandinaus que atribuiu a imaginaris boicots el fracàs dels vostres films, contempleu, si us plau, tots els interiors americans!

Els interiors americans o res de massa. Triomf categòric del punt dolç. Predomini del conjunt sobre el detall. Predomini de la línia sobre l'accessori ultrancer. Sobris interiors que procuren als nostres sentits la necessària sensació de calma i de repòs. Sobris interiors on es mouen ordenadament uns individus vestits amb el perfecte *complet* anglès justíssim de línies: severa indumentària exempta de tot detall detonant. L'home civilitzat cobreix el seu cos tot obeint a lleis d'Economia i d'Utilitat.

Italians i francesos, alemanys i escandinaus contempleu ara, si us plau, els vostres interiors!

Com voleu interessar els nostres ulls amb tant de paper pintat, tanta *rocaille*, tant *rococo* atapeït, amb tanta imitació abarrocada d'estils ja dessuets, amb totes les deliqüescències de Véra, Sue, Mare i Rhulmann, *imperi de la til·la i de la camamilla* segons, Le

Dolors Costello, artista de la «Paramount»

Ramon Novarro

Corbusier? Interiors enfarfegats, mastegats, complicats, atapeïts de farciment. Interiors complexes on es mouen en desordre uns individus desfets, tronats i rebregats, uns individus sinistres amb bigoti de carrabiner, tupè d'italià de carta postal, cara de rufià de levita i aspecte de maniquí de basar, uns individus impagables vestits, millor diríem adornats, amb tots els atributs del perfecte *rasta*. L'home salvatge no es vesteix. L'home salvatge s'adorna. D'ací ve el seu gust per les anelles al nas, les plomes al cap i les armilles de fantasia.

Una excepció, però, que confirma la regla d'enfarfec a ultrança que presideix el panorama cinematogràfic europeu: L'*inhumaine*, realització de Marcel L'Herbier. Empleu exclusiu de formes primàries en l'arquitectura i en la decoració.

D'altres influències determinen encara l'èxit del film americà: les condicions físiques dels seus actors, especialment. La raça americana, amalgama de gents de totes les races, ha creat un tipus de proporcions perfectes, molt a prop de les proporcions clàssiques, el qual contrasta violentament amb el tipus europeu treballat, gastat, físicament arruinat.

Eurítmia, harmonia, proporcions perfectes, doncs, plaer dels ulls:

Ramon Novarro, els nostres ulls es pasmen de gust en contemplar-te! Harry Carr i Herbert Howe que preteneu d'explicar l'èxit del jove *premier* mexicà tot i filosofant lamentablement, no perdeu el temps miserablement! L'èxit de Ramon Novarro? Les mides del jove atleta ben bé d'acord amb el cànon de proporcions. L'èxit de Novarro? El rostre de l'home és la desena part de la seva alçada; el cap n'és la vintena.

Un dels poemes del llibre
« PENJOLLS DE BRANCA »

PRELUDIS DE NIT

a JOSEP CALLIS
caçador de conills i d'emocions

Els ballesters
descriuen arcs pel cel;
— un cel de llet i maduixa,
arnat
ací i allà
per la llumeta tremolant i fluixa
de qualque estel que és vol embalconà...—

. . . . . .

Ja ve la nit,
a pas menut
i resolut.
Baixa de la collada
a peu silent i nu,
muda,
callada,
amb obagor...
El seu vestit
diríeu que és teixit
amb la negror
de les ales del corb,
amb antiqüeles
aplicades,
fetes a albir,
amb cabells blancs
de les padrines
les estrelles...
(Cal recontar
més meravelles
encar!)
Bo i davallant,
té l'honrament
del violí
frèvol i fi,
dels grills:
i la llanterna
prometent
d'un tros de lluna
en quart creixent;
i el perfumat alè
precis
del terralet deixondadis,
que duu
— damunt les ales —
les frescors netes
dels gorets
i les bleixales
de les fonts
i de l'arbreda
i dels cent gnoms
amb un sol peu
dormits a flor de terra,
que anys a venir
(aidant-hi Déu)
faran una pineda. .

. . . . . .

Sortosament,
al seu advent
van emmudint totes les coses.. :
suara els grills;
tot just l'oreig;
ben aviat el cor del món:
i ja dins meu,
aquest pregon
panteig
de ço que en deia cor
i no és sinó
(pel meu delit!)
un dolç penjoll de roses
obertes a infinit...

Mn. LLUÍS G. PLA

Buster Keaton

Eurítmia, harmonia, proporcions perfectes, qualitats que agraden fatalment a l'objectiu:

Charlie — *poor man!* — riu d'unes dents fortes, clares, precises = FOTOGÈNIA!

Doug salta. El seu cos simètricament musclejat descriu dins l'espai figures geomètriques perfectament definides. = FOTOGÈNIA!

El *saloon* del *Wild West*, perfumat de pólvora i de pulque. Es respira tot el sa optimisme dels *Western Boys* de cord d'infant dins cos de gegant. A fora, el carro dels buscadors d'or transporta ambicions de magnífics horitzonts il·limitats. Però, silenci... S'obre la porta de bat a bat i apareix, precisament retallada, la rude figura de William Hart! William Hart tallat a cops de destral en cedre gegantí. = FOTOGÈNIA!

La cara de Buster Keaton, neta, precisa, retallada, amb l'implacable precisió d'un primitiu flamenc; George O'Brien, coll de brau, pit d'acer, la rialla blanca; la teoria de cames nues sumptuosament cilíndriques de les abans Ziegfeld Follies Girls, ara banyistes de Mack Sennet. = FOTOGÈNIA! FOTOGÈNIA!! FOTOGÈNIA!!!

Les dents podrides de Georges Biscot; les galtes fofes, insuportablement mollases de Werner Krauss; Jacques Catelain amb les espatlles de la seva roba inflades de buata per a dissimular l'estretor esquelètica; no ens procuraran mai la desitjada satisfacció visual, no agradaran mai a l'objectiu.

I això és tot!

Ve't ací on radica el secret de l'èxit del film americà.

SEBASTIÀ GASCH

PER UNA ARRACADA

Ai, Cinto, quina desgràcia! — féu la senyora Rafela així que el seu marit acabà de tancar la porta.

— Què passa? — digué ell tot esverat, l'abric a mig treure i esguardant, impacient, la seva dona.

— He perdut... he perdut — ai, Senyor! quina desgràcia! — he perdut una arracada.

— I, com ha estat això? On has anat?

— He anat a l'estació a acompanyar la teva germana al tren de dos quarts d'onze; després he anat a la farmàcia, a casa la Maria... i enlloc més. Ho hem mirat tot i no l'hem trobada. Ai, Senyor!

— I, quina arracada era?

— Mira, era la bessona d'aquesta — féu ella, mostrant al seu marit una de les arracades que ell li havia regalat l'any passat, pel seu sant.

— Bé no et desesperis per això — féu En Cinto, prenent-li l'arracada —. El que hem de fer és cercar-la: publicarem un anunci als diaris.

— Ai, Senyor! segons qui l'hagi trobada ja ens en podem ben despedir!

— Farem el que calgui, de totes maneres.

— Sí, fes-ho, provem-ho. Encara hi ha ànimes bones al món; encara pot haver-hi qui sigui prou honrat per a tornar-la, sobretot si oferim una gratificació.

L'endemà els diaris de la localitat portaven aquest anunci: «S'ha perdut una arracada de forma botó amb tres rubins, des de l'Estació del Nord fins al carrer de Sant Pere. Es gratificarà a qui, havent-la trobada, la retorni al seu propietari. Informes a la Redacció.»

Passaren dos dies. Al segon dia al matí telefonaren d'una de les Redaccions a casa del senyor Cinto pregant-li que hi passés per assabentar-lo de quelcom relacionat amb l'anunci de l'arracada.

— Veus? — féu ell, mirant-se a la Rafela amb cara de triomf.

L'arracada, gràcias a Déu, havia estat trobada, però calia anar-la a recollir a Barcelona.

— Això rai! — féu ella —. Avisa al xòfer i aquesta mateixa tarda hi anirem. Et ve bé?

— Sí, sí — accedí en Cinto —, no vull que pateixis més.

— I, com ha estat la troballa? Qui l'ha trobada? — interrogà la Rafela.

En Cinto li explicà el que feia el cas. A la Redacció li havien dit simplement que anés a l'Hotel X. A l'Hotel li contaren això: que l'arracada l'havia trobada un viatjant de comerç de la Capital, quan encara no havia sortit l'anunci. El viatjant, home honrat, pel que es veia, havia hagut d'entornar-se'n a Barcelona el mateix dia, però, abans de partir, havia donat compte de la seva troballa a l'Hotel; els deixà una targeta amb nom i domicili i els pregà que si sortia l'interessat la hi féssin a mans per a que pogués anar a recollir l'arracada.

Sense perdre més temps, en havent dinat el senyor Cinto i la senyora Rafela pujaren a l'automòbil i es dirigiren a Barcelona. Feia un dia esplèndid. Al goig de poder recobrar la prenda perduda — no havia pas costat gaire! — sentien ara barrejar-s'hi, de més a més, el goig d'una excursió inesperada, que després podrien completar encara — segons ella —, acabant de matar la tarda en algun lloc agradable de la Capital.

Mentre anaven discorrent si anirien al te del Royal o es ficarien en algun teatre, l'automòbil relentí de cop i restà parat.

— Què passa? — preguntà el senyor Cinto, mentre el xòfer es disposava a baixar de l'automòbil.

— Em sembla que tindrem *reventón* — respongué el conductor.

No s'havia enganyat. S'havia rebentat un neumàtic i era precís substituir-lo. Fet i fet, perderen més de tres quarts d'hora... i un neumàtic. Això últim és el que més va sentir En Cinto, egoista per temperament, malgrat els seus diners. Sense cap altra entrebanc que una parada de més de quinze minuts en un pas a nivell prop de Barcelona, embocaren el carrer que deia la targeta i baixaren davant del número tretze. Eren més de les cinc.

— Déu la guard. És aquí que viu el senyor Miquel Segura Formiguera?

— Sí, senyor.

— Podríem veure'l?

— És fora de Barcelona. No tornarà fins a dos quarts de deu del vespre.

— És segur que vindrà? — preguntà ell, després d'uns moments de dubte, i visiblement contrariat.

— Sí, senyors. Ha de venir a sopar.

— Escolti, i dispensi — interrogà la Rafela —: no fóra pas vostè la seva senyora?

— No, senyora, no. El senyor Segura és solter i viu a dispesa aquí. Si volen deixar algun encàrrec...

— Escolti — insinuà ell, com cercant els mots precisos del que volia dir —, li ha dit alguna cosa referent a una... arracada? No sap si ell l'ha trobada?

— Ai, no, senyor! Com que només ve a les hores de menjar i encara va tan de pressa! Però m'ha dit que si vingués algú de fora demanant per ell els digués que tornessin demà de dotze a tres de la tarda. Segurament es tracta del mateix.

— No hi ha dubte, perquè nosaltres som de fora.

Què farien? Se'n tornarien a casa després d'haver vingut expressament? Amb molt bon acert, ella proposà de quedar-se a sopar i tornar a la dispesa a dos quarts de deu. En Cinto, naturalment, acceptà. No li quedava altre remei. Es feren dur a un teatre per a passar la tarda; soparen al Colon, ells i el xòfer, i, en ésser l'hora d'anar a redimir la difícil arracada, es presentaren al pis del senyor Segura. Feliçment, pogueren comprovar que aquest nom no era més que un bon auguri. Recobraren, intacta, l'arracada, i el senyor Segura — quin bon subjecte, aquell! — no volgué admetre la més petita gratificació: era la única ganga que havien tingut aquell dia. La senyora Rafela estava contenta. El senyor Cinto també, però no tant, és a dir, val més que diguem la veritat: gens!

Eixiren de Barcelona amb la sospirada prenda (gairebé ja en podríem dir un trofeu) arrossegats pel seu flamant «Hispano», amb un foll desig de trobar-se a jóc. A quines hores d'arribar, Déu meu!

En Cinto estava de mal humor. Ella ho havia conegut de seguida i, abans de coneixe-ho, ho havia pressentit. No digué res en tot el camí. La Rafela, considerant-se bon xic culpable de tot, per la seva estúpida impaciència, i endevinant que el seu marit feia comptes per dintre, no s'atreví a profanar el seu silenci, bròfec i temible. En Cinto, efectivament, comptava: una tarda perduda, un neumàtic en orris... i la benzina: dotze pessetes del teatre i sis de consumació, divuit, i trenta vuit i mitja del sopar, són cinquanta sis i mitja, i tres centes del neumàtic, tot plegat (i això sense comptar-hi el temps perdut, i el negoci abandonat, i el que he gastat de nervis) més de tres centes, prop de quatre centes pessetes. I l'arracada encara no en valia cent!

Anaren al llit sense haver-se dit més de tres paraules.

L'endemà, ja més tranquil, mig furiós encara i mig irònic, digué a la seva muller:

— Mira, noia, si un altre dia perds una arracada no em diguis res: arregla't! Encara hi guanyarem.

— La Rafela — volent-lo amoixar —, s'atreví a replicar-li:

— Doncs, què volies que fes?

— Llençar l'altra, vet-ho aquí! Qui no t'hi feia atinar, dona de Déu!

— No, llençar-la, no — afegí ella, més irònica que ell —: hauria valgut més publicar un anunci dient que al qui hagués trobat l'arracada se li regalaria l'altra.

En Cinto va somriure, *malgré lui.*

JOAN ARÚS

El music Darius Milhaud (1920)

FERRAN CALLICÓ

DESPRÉS de la desenfrenada cursa cap a la simplificació, cap a l'esbossament, cap a la tècnica brutal i cap a l'intencionisme més amorf, havia de venir la reacció preciosista i academicista. Molts eren els qui ho donaven per fet. En presència dels eixelabraments de l'escola *Fauve*, en les exposicions estrafalàries dels pintors cubistes, davant dels monstruosos ídols de l'escultura dels salvatges (i l'art negre) en les procacitats i pallassades de l'art dadaista, en jutjar els rescalfaments de tot això que ens volia servir el Futurisme italià, enfront d'aquesta xerrameca esteticista que feia rodar el cap a la gent ingènua i que indignava fins a la feridura a la gent acadèmica, l'altra gent, la gent reflexiva es limitava a somriure i a sentenciar benèvolament amb aquestes òptimes paraules: Ja passarà tot això!...

En efecte, aquesta, com totes les malures, havia de passar; tan més de pressa passaria com major fos la vuidor d'aquella estètica d'orats. Perquè cal fixar-s'hi: totes aquestes escoles tendien, per vies diverses, a un mateix camí, el subjectivisme més particular, més condicionadament individual. El pintor i l'escultor anaven de mica en mica llevant valor plàstic a l'objecte per a acumular-n'hi d'afectiu. Fins arribar a un art plàstic que traduís ço a plàstic. Voleu res més manicomial?...

L'art ha passat sovint per períodes desorientats, però mai havia arribat a produir obres tan dolentes i tan horribles com les d'aquestes escoles que reventen el *fauvisme* i per les clivelles en sobreïxen. El Romanticisme, per exemple, que floreix a França, a Anglaterra, a Alemanya i altres terres cap allà a mig segle XIV, produí obres d'art perfectament sentimentalistes o *perfectament* malaltisses, o perfectament passionals, però imperfectament artístiques. No obstant, mai no sigueren obres avorribles, ni quant, escolat el Romanticisme, una estètica oposada podia repugnar-lo. En canvi, aquestes escoles d'avantguarda modernes que tots havem vist actuar, ja han devingut insuportables quan encara tenien a llur favor tots els prestigis de la novetat, de la moda i de l'agiotatge. Era una minoria ínfima la que impulsava aquelles escoles que s'anomenaven avançades, una minoria composta dels autors, dels marxants, dels còmplices a sou dels marxants i dels babaus. De vegades aquelles teories estètiques cristal·litzaven en obres tan monstruosament lletges i tan poc esclaridores o garantitzadores de la teoria que la mateixa crítica dita d'avançada i fins els mateixos artistes perpetradors d'aquell art avançat es creien obligats a eixir al pas dels objectadors i defensar-se amb discursos per l'estil d'aquests:

Respectable públic: has de saber i entendre que la lletjor i la pobresa, que la buidor i la inintel·ligibilitat de les nostres obres actuals, són noses passatgeres; el nostre art és un art de terrible transició, un art de tanteig de sublimitats que es produeix després d'haver destruït tot l'art anterior, que era un art massa terra-a-terra. Es natural, doncs, que el traspàs sigui caòtic i que tu no entenguis encara el nostre llenguatge nou. De mica en mica nosaltres anirem trobant el camí, anirem eliminant enfarfecs i bolves i alhora tu aniràs fent-te amb aquest llenguatge nou. Quan el nostre art sigui ben polit de rugositats i el teu enterniment comenci a estar ben amoblat dels convencionalismes que et proposa aquest nou llenguatge artístic, aleshores tu i jo ens trobarem en la gran plaça de la Reconstitució i ens abraçarem, ben intel·ligenciats, i amb una ala voleiadora a

El guitarrista Pujol (1921)

cada pala de l'esquena, a punt d'emprendre el vol pels espais ultrasublims de la quarta dimensió.

Alors Malherbe vint. — Malherbe en aquest cas és l'etern Picasso (Mala herba mai mor). I bé, ell que sí que en arribar diu ¡Prou! Prou d'aquest color! Aquesta xerrameca s'ha d'acabar!

Ell! En Picasso, que és la mare dels ous!

—Aquest Picasso és allò que no hi ha. Es un trumfo de la vivor: el Miquel Angel de la fumisteria. — Prou! ha dit En Picasso, ho sents? Prou! no feu cas d'aquests ximples que no saben altra cosa sinó explotar les meves *blagues*. Ja n'estic tip de fundar escoles, teories i sistemes, diu el cèlebre malagueny de Barcelona. D'ací en endavant deixareu córrer la quarta dimensió i els suprarrealismes que us restin i us posareu a dibuixar pals i ganxos i a pintar com ensenyen a pintar els professors de l'Acadèmia. Això serà per ara el *dernier cri*, i qui s'obstini en cubistejar i en volar pels espais ultrasublims serà arreconat com un *endimari* tronat, pollat i ranci, en les golfes del *pompierisme*.

I, per a donar l'exemple, Picasso es posa a dibuixar com Ingres.

En aquest moment neixia el pintor Ferran Callicó; neixia als divuit anys de venir al món. I Ferran Callicó, que per res d'un Potosí no hauria seguit al mestre de les mitges-guitarres, al Picasso futurista, cubista, puntillista, salvatgista, infantilista o simplement baptista, se'ns en va amb el Picasso ingrista.

Això no vol pas dir que Callicó sigui un de tants satèlits del Picasso ingrista. No; Callicó pren l'arrencada en aquest punt de la tombarelladoresca evolució picassiana i des d'aquí fa la seva via, la qual és molt diversa de la d'En Picasso. Podem ben assegurar que Callicó només copça una apariència de l'art de Picasso en un curt moment de la seva caleidoscòpica

El caricaturista Bagaria (1926)

Retrat d'un jove (1921)

evolució. Picasso encara trencarà per molts camins; encara farà tronar i ploure; mentre que Callicó probablement no es mourà d'aquest academisme impulsat per l'ingrisme aleatori del mestre per les capçaleres de *Le Journal*. Cal veure la pintura de Ferran Callicó per a convènce's d'això que ens permetem profetitzar. Mai Picasso no pintaria segons la pauta d'aquest academisme: primer pintaria segons l'academisme d'Overbeck o bé de Caravaggio. Cal comparar també l'ingrisme de Callicó i de Picasso en els retrats a la mina de plom per a veure de seguida que Picasso no ha cremat les naus del subjectivisme, que la seva ambició és superior a la d'Ingres; és el seu un ideal que va d'Ingres ençà, cap a la musica, mentre que l'ideal de Callicó és Ingres enllà, fins a Hans Holbein, tirant per llarg; d'Ingres ençà només fins a Gérôme.

Per a reeixir a aquesta empresa Callicó està admirablement dotat, sobretot en el retratisme a la mina de plom. Hi han alguns d'aquests retrats, com és ara el dels pianistes Sauer i Vinyes, que semblen dels de la mena del gran Holbein. Aquest retrat d'En Vinyes, sobretot, és una meravella. N'hi han d'altres que semblen de mà del mestre de Montauban, com per exemple el retrat de noi i el del music Lamote. De vegades en aquest ingrisme hom descobreix ressabis de picassisme, com per cas en les mans del susdit minyó. N 'hi han també que hom podria atorgar al pintor Ferrier, el qual fou massa denigrat en altre temps i tan olvidat encara avui dia: tals els retrats del caricaturista Bagaria i del music Milhaud. Tots plegats són retrats d'una vivacitat emocionant. Qualsevulla fragment d'aquestes testes conserva, com en els fragments de bona escultura, molt de la vida del conjunt. Els ulls, sobretot, que és el més difícil de dibuixar, tenen un esguardar tan poderosament viu i sensible que arriben a obessionar: aquest esguardar és potser més agut que la major part dels retrats a la mina de plom que

dibuixà el mateix Ingres. Caldria recórrer als ulls dibuixats per Holbein el Vell per a retrobar una tal insistència de vida intel·ligent. En el nostre temps i en el nostre art només hi trobaríem parió en els ulls que dibuixà i pintà Simó Gòmez. D'altra banda, potser, cap d'aquests mestres hagi aconseguit donar major semblança fisonòmica als seus retrats de la que ha aconseguit aquest petit i joveníssim pintor que sempre més s'anomenarà Ferran Callicó.

Però, val a dir que no tot són elogis el que suggereix l'art d'aquest retratista. Hi ha encara un punt de verdor en la composició i, sobretot, una evident insuficiència o negligència en la dicció de la figura total. Creiem que és més aviat negligència això que fa desmerèixer els dibuixos de Ferran Callicó. Els caps són sòlidament construïts i tot el detall hi és frasejat amb dicció de mestre, amb detall oportú i sempre eloqüent, talment, que sovint arriba l'artista a donar les qualitats materials, tant sols amb el blanc i negre. Però la resta del cos

La pageseta (1925)

humà, dels mobles i demés és sovint d'una fluixedat i divagació desconcertants. El més comprometedor dels presents retrats, en aquest sentit, potser serà el del guitarrista Pujol. El més reeixit, probablement, el del noi, datat de l'any 1921. Però tant en aquest com en els demés, les qualitats ni el dibuix no són tan expressius, de bon tros, com en els retrats d'Ingres; no hi ha aquella grandiositat de visió i d'encaix, ni aquell graciós i tan eloqüent virtuosisme, tot just apuntat, dels ropatges i petits detalls de l'ingrisme que mogué les mans sàvies i subtils de Picasso i de Callicó.

Tot, però, anirà venint. Callicó té obert crèdit il·limitat en l'admiració ja quantiosa i difusa del públic *connaisseur*. Ferran Callicó és ja una firma de les més cotitzades entre les darreres promocions d'artistes catalans. Que Déu li do molts anys de vida per a fer tan bones obres, que amb aquestes que ara com ara ens ofereix, ja ens acontentem.

JOAN SACS.

El pianista Ricard Vinyes (1923)

L'històleg Ramon i Cajal (1926)

PORCELLANES DE COPENHAGUEN

El gos

LA casa «Uralita» es proposa, pel que es veu, de portar a la nostra ciutat el més selecte que es produeix, avui dia, en qüestió d'art.

Fa un any que ens oferiren la ocasió de conèixer les meravelles de plata de l'artífex danès Georg Jensen i, enguany, en una exposició suara celebrada en aquesta ciutat, ha presentat els cristalls gravats d'Orrefors de Suècia, dels quals, per la importància que tenen, ens ocuparem més tard en un article especial, puix desitgem de poder reproduir en aquestes pàgines algunes de les obres més importants de aquesta cristalleria tan notable.

La foca

Avui reproduïm algunes porcellanes de Copenhaguen, de la casa Bing & Grondahl. Hem preferit de presentar algunes amb temes animals perquè entenem que, precisament en aquest gènere, no hi ha ningú en el món que pugui comparar-se a aquesta important fàbrica, l'expressió, la forma, els colors, tot és perfecte i per damunt de tota crítica. Demés hem vist els dos importants grups del malaguanyat escultor Kai Nielsen, executats en porcellana blanca. El grup anomenat «El mar» ha estat adquirit per diversos museus, la seva execució i tècnica és meravellosa i confirma clarament la posició de la fàbrica que temps ha, va al davant de la indústria mundial de porcellanes d'art.

Aquesta porcellana serva les característiques del seu origen popular, que revela al mateix temps la intervenció d'artistes, mestres consumats en l'art del dibuix i del color.

Barcelona ha estat sempre el port d'entrada a la Península de les més exquisides novetats artístiques i això no sols a causa de la seva situació privilegiada, sinó principalment per obra i gràcia de la tan exquisida sensibilitat de la seva gent. Una vegada són els artistes, una altra els viatgers que tornen de córrer món; de vegades, els comerciants que senten llur ofici amb elevació i saben comunicar-li un deix d'ensenyament o de recerca. El cert és que Barcelona compta sempre amb una exposició d'articles selectes dels que alliberen el luxe de tota feixuguesa.

La casa «Uralita» és en aquest punt especialment digne de lloança.

Tot el qui ha seguit les cròniques dels crítics visitants de la darrera Exposició d'Arts Decoratives de París saben que els escandinaus presentaren l'estilització més perfecta i graciosa de les noves tendències.

Felicitem la casa «Uralita» per la seva desinteressada tasca en pro de la cultura de la nostra ciutat, donant-nos a conèixer aquestes grandeses estrangeres que fins fa poc no coneixiem. Sols hem de lamentar que entre la gran majoria de la nostra gent adinerada, no existeixi encara prou afició i interès per a comprendre i estimar les coses belles que es posen al seu abast.

El tigre

BLANCA SELVA

la il·lustre pianista, d'origen català, que ha fixat a Barcelona el centre dels seus prestigiosos ensenyaments

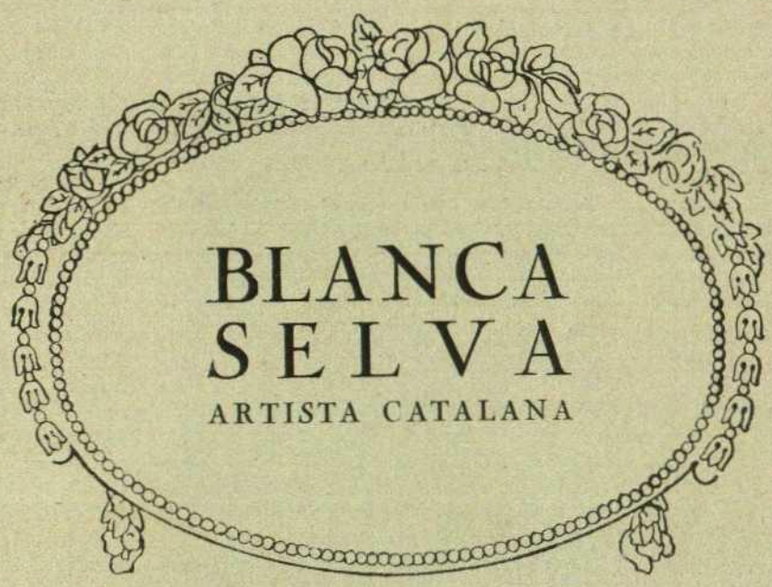

BLANCA SELVA

ARTISTA CATALANA

Aquest nom de *Blanca Selva*, que coneix prou bé i pronuncia amb veritable veneració tota l'*élite* dels nostres apassionats filharmònics, va devenint de dia en dia, entre nosaltres, un nom familiar. *Blanca Selva* ha fixat la seva residència habitual a Barcelona. *Blanca Selva* explica les sonates de Beethoven en cataià. *Blanca Selva*, integrada de ple dins el nostre moviment artístic, apareix, triomfalment sempre, amb una constant periodicitat, en totes les nostres sales de concert. *Blanca Selva* — amb la cooperació tan valuosa d'En Joan Massià —fent reviure Beethoven, de faisó admirable i perfecta, allà en la dolça intimitat de la «Sala Parés», — és, segons l'unànime parer dels veritables entenedors de les coses de la música, una de les més fortes i palpitants actualitats del viure barceloní. Aquestes memorables audicions explicades de les sonates de Beethoven a la «Sala Parés» constitueixen indubtablement la nota més pura i més selecta, la nota més viva, el *clou* de tota l'activitat universal d'enguany a Barcelona.

És per això que el nom aquest, de forta sentor catalana i d'universal prestigi, honora avui les nostres pàgines.

Els trets característics de la nostra artista

Ens uneix amb *Blanca Selva* una amistat cordial. Vol dir això que ens és relativament fàcil, doncs, el poder conversar amb ella i estar al corrent dels seus projectes i de les seves activitats. No creiem sigui cap indiscreció el donar publicitat a una de les nostres darreres converses. Intentem, no obstant, abans, a guisa de prefaci, una breu síntesi d'allò que constitueix la seva personalitat. *Blanca Selva* és l'activitat en persona. Té contínuament en curs de realització les més diverses i complexes tasques. Tan aviat és aquí com a França, a Suïssa, a Bèlgica, o per aquelles terres llunyanes de Yugoeslàvia o de Txecoeslovàquia. En els seus ulls, constant, un brillar inquiet que no coneix el repòs. Una rialla optimista i bonatxosa treu-la sovint aquella seriositat reflexiva i concentrada del seu rostre. Un admirable, prodigiós, esperit analític la caracteritza. És pertinaç i obstinada en les seves idees. És senzilla, bondadosa, franca i cordial. Molt exigent amb si mateixa i generosa en prodigar els seus profunds coneixements musicals, àdhuc a les més humils de les seves deixebles.

L'estudi és la seva passió, i és el seu art un veritable apostolat: un sacerdoci. En les seves paraules i en les seves interpretacions musicals hi ha sempre un alta i fecunda il·luminació. Posseeix el do inefable d'una penetració aguda i fina al servei d'un esperit molt pur i molt fervorós. La seva imaginació és rica i és ben desperta la seva sensibilitat. Tot el foc de la raça llatina crema impetuós en la seva sang.

Una revelació i un projecte

Parlàvem un diumenge a la tarda.

— Tota la vida me'n recordaré! —em deia ella.

—Era l'any 1916, el dia de la festa de l'Ascensió. L'Orfeó Català tingué la gentilesa d'oferirnos al mestre Vincent D'Indy i a mi una sessió de cançons catalanes. Jo no sé pas què despertaren en mi aquelles cançons. Sobtadament vaig tenir una revelació clara de la meva manera d'ésser: la revelació intensa de la meva ànima catalana. Tota jo vaig retrobar-me en aquelles cançons tan fortes i tan vives. En Millet havia influït decididament damunt el meu art, i la irradiació de la seva obra formidable corresponia perfectament a la meva manera d'ésser i de sentir. Des de llavors el desig de treballar amb vosaltres els catalans i de sentir-me un dels vostres no m'ha deixat. És per això que, bon punt he pogut fer-ho, he deixat la meva residència habitual de París i l'he fixada a Barcelona.

— I pensa quedar-s'hi aquí?...

— Oh, sí; penso quedar-m'hi a Barcelona, i n'estic molt contenta dels barcelonins.

— I què és allò que més li plauria fer aquí, entre nosaltres?...

— Sobretot, l'ensenyament musical, ja fos pels infants, pels professionals o simplement pels *amateurs*. Hi ha aquí un públic, si bé no molt nombrós, ben intel·lectual, que em plau força. Penso continuar, si el meu auditori no m'abandona, aquesta mena de sessions intimes, sense deixar, per això, els grans concerts Establir un ensenyament constant pels *amateurs* és una de les coses que més m'interessen de fer. Tenir un grup de fervents aficionats a la música i reunir-los una o dues vegades per setmana; parlar amb ells de coses de música; fer-los sentir obres i fer que les arribessin a conèixer bé sense demanar-los, naturalment, cap treball de tècnica, que ells no podrien fer. Un ensenyament lliure i ampli adaptat a les condicions i a la manera d'ésser de cadascú. Un ensenyament obert a totes les possibilitats. Un veritable desenrotllament estètic dels *amateurs* dins la música. Procuraria que les meves lliçons prenguessin una forma absolutament agradable, i perso que amb elles s'afinarien i es formarien els meus deixebles. Sé què cosa són els *amateurs* i certs treballs no se'ls pot demanar; però entre això i no fer res hi ha un abism. Hi ha veritablement qualque cosa a fer en el sentit de cultura general. Això, amb el temps, podria arribar a tenir una positiva influència i, si arribés a pendre de debò, fóra una cosa que es desenrotllaria i s'amplificaria ella mateixa. No us sembla un bon pensament?... Ah, quina il·lusió em faria!...

Dels seus orígens i de la seva formació

— Sóc nascuda el 29 de gener de 1884 a Brives (Corrèse). El meu pare, d'origen català, descendia de Prades, i la mare m'ha dit sempre: — Tu, ets feta i pastada com el teu pare! Vaig començar els meus estudis de música a Marsella a l'edat de cinc anys. Habitàrem Montpeller, Brive i Limoges, fins que als set anys anàrem a París, i allí vaig treballar amb Mme. Chévé, professora del Conservatori. Admesa en la seva classe als nou anys, que era el límit d'edat mínima, vaig obtenir per unanimitat la primera medalla. Em tocà, a la sort, entrar en la classe superior d'Alfons Duvernoy, però vaig dimitir en finir l'any escolar. Traslladada a Ginebra amb els meus pares, vaig rebre de Georges Humbert algunes lliçons d'harmonia, i a l'edat de tretze anys vaig començar la meva carrera pública i el meu professorat. El meu primer concert tingué lloc a Lausana el 29 de gener de 1897 (la nit mateixa que complia tretze anys), i de seguida vaig tocar a Montreux, amb orquestra, a Marsella, Ginebra, Friburg, Berna, etc., etc. Un atzar providencial em portà a un dels concerts d'abonament a Ginebra, i allà vaig sentir la *Simfonia sobre un cant muntanyenc francès*, de Vincent D'Indy. De seguida vaig sentir-me emportada per aquesta música tan clara, tan expresiva i tan pura; tan radiant de l'ordre de la naturalesa, tan impregnada de bondat serena i de sana i joiosa energia. Els meus propòsits foren, desde llavors, de no treballar més que amb D'Indy. Amb ningú més no tenia fe, sinó en ell. A Valence sur Rhône, durant l'agost de l'any 1899, em presentaren al mestre. Jo no tenia més enllà de setze anys. D'Indy s'interessà per la meva manera de tocar i, per a ajudar-me a fer-me conèixer en vistes al meu professorat, consentí en presentar-me al públic *valentinois*. Em féu tocar també a Privas i a Avinyó, i pel gener del 1900 em féu debutar en el centre d'art més escollit, a la Societat Nacional de París. Durant tot aquest temps a Valence, tot dedicant-me a l'ensenyament, treballava sota la direcció de V. D'Indy el contrapunt i preparava també l'enorme programa pianístic que

ell m'havia fixat per a executar. Després d'haver donat per provincies diversos concerts, a començos de l'any 1901, vaig tocar de nou a la Societat de París, i poc més tard a la Schola Cantorum. L'hivern següent cregué D'Indy arribat el moment de que jo anés a viure a París, i em nomenà professora del Curs Superior de piano de la Schola Cantorum, i a partir del gener de 1902 vaig donar aquest ensenyament, mentre seguia com a deixeble el curs de cant gregorià i la classe de composició de V. D'Indy. Del 1902 al 1904 em vaig fer sentir a la Schola, a la Societat Nacional, en diversos concerts a París i a provincies, participant algunes vegades en les *tournées* de descentralització artística organitzades per Carles Bordes. L'any 1904 vaig donar a la Schola, en disset concerts, per primera vegada a França, l'obra completa per a piano, de J. S. Bach.

La vida activa

Blanca Selva parla amb ardent entusiasme, i ens mostra notes detallades de la seva portentosa vida artística, però a partir d'aquesta darrera data que esmenta ens és del tot impossible seguir-la pas a pas, a través de les seves formidables i extraordinàries activitats. Continua cada any els seus concerts històrics; toca als concerts Lamoureaux i Colonne; dóna a conèixer gran nombre d'obres modernes a la Societat Nacional de París i a la *Libre Esthétique*, de Brussel·les; Vincent D'Indy li dedica la seva *Sonata en do* per a piano, i ella en dóna la primera audició l'any 1904 a la Societat Nacional. Concerts sobre Beethoven i sobre els Precursors i els Contemporanis de Beethoven; l'història de la Sonata per a piano; sessions de sonates modernes per a piano i violí amb Firmin Tauche a la Sala Pleyel; *tournées* diverses a Berlín, Moscou, Sant Petersburg, Londres, Manchester, Neucastle, Lods, Roma, Barcelona, etc... Sessions històriques, fins a nou per any, a Nimes, Montpeller, Bordeus, Sant Joan de Luz, etc., i seguidament, sense descans, segueix aquesta mateixa tasca, cada vegada més intensa, fins a l'any 1914, tant a París, com a provincies, com a l'estranger. Desde l'any 1910, Blanca Selva consagrà la major part del seu temps a l'ensenyament. No solament donà cursos de piano, sinó també d'història de la música i de cant gregorià. Quan la guerra europea exclatà tenia ella més de *sis cents* deixebles repartits entre Sant Joan de Luz, Bèlgica, Brest, Cherbourg, Nancy, Marsella, Bordeus, París, etc. Apassionada per l'ensenyament i l'educació, ha publicat ja els *sis primers volums* d'una obra de cabdal importància, la més completa que coneixem dins el seu gènere: *L'ensenyament musical de la tècnica del piano*, obra en la qual ella exposa admirablement els seus descobriments sobre la tècnica necessària al joc expressiu del piano modern, i coordina tots els elements diversos esparços a través els diferents sistemes en ús establint aixi l'ensenyament lògic basat sobre les necessitats fisiològiques. Ha publicat també un important estudi sobre la sonata enfocat de cara a la interpretació i a l'audició.

Durant la guerra no deixa de treballar, donant arreu concerts de beneficència per a portar el seu ajut a tota mena de misèries.

Després de l'armistici, féu amb Marcel Dubre, a París i a Lió, unes magnifiques sessions César Franck. Segons el parer de tots els músics que conegueren a aquest mestre, és Blanca Selva la seva més autoritzada interpretadora, la que realment posseeix la tradició del genial compositor, ja que, essent D'Indy deixeble de César Franck i ella, a son torn, D'Indy, pot perfectament considerar-se como la néta musical del «Pare Franck».

No sossega. El seu treball s'intensifica de dia en dia. És sol·licitada arreu, i arreu obté els més assenyalats triomfs. La seva divisa sembla ésser: «Servir l'art veritable i la bellesa essencial, no importa de quina època, i no importa de quin país».

Dins el seu vastíssim repertori, tots els grans noms de la música; des dels clavecinistes francesos, anglesos, espanyols, italians i alemanys, fins als autors moderns de totes les escoles, la majoria dels quals li han dedicat obres, i unànimement proclamen la justesa de la seva comprensió, l'exactitud del seu estil i la probitat excelsa de la seva interpretació pianística.

Havia conegut al nostre Albèniz en els darrers anys de la seva vida, i Albèniz havia posat per ella, en les seves obres, entusiastes i fèrvides dedicatòries. Blanca Selva ens expressa la sincera admiració que ha sentit sempre per l'obra d'Albèniz, i diu que el malaguanyat autor d'*Iberia* havia dit i repetit sovint, amb veritable complaença, que ella sí que el comprenia i sabia traduir-lo i interpretar-lo a meravella.

Resseguint i fullejant els seus innombrables programes, la trobem tocant cada any diverses vegades als Concerts Colonne, als del Conservatori o als Concerts Pasdeloup. Durant el 1920-21 dóna a la *Schola Cantorum* de París sis cursos d'interpretació o audicions explicades sobre Bach i Schumann. L'any 1921 a l'*Escola Normal de Música de París* sis altres cursos d'interpretació sobre Franck, D'Indy, Chabrier, Charsson, Bordes, Dukas i Deodat de Severac. L'any 1922 dimiteix el seu càrrec de professora superior de piano que des de l'any 1902 venia desempenyant a la *Schola Cantorum*. El mateix any dóna a l'*Escola Normal de Música* altres sis cursos d'interpretació sobre Castillou, Franck, D'Indy, Debussy, Ravel, Deodat de Severac, Roger-Ducasse i Albèniz, executant d'aquest darrer autor les dotze peces d'*Iberia*, els *Cants d'Espanya*, *La Vega*, *Zortzico*, *Yvonne en visite* i altres obres. És nomenada en aquest entremig *membre del Jurat dels Concursos del Conservatori de París*. Pel febrer de l'any de 1924 dóna, en primera audició, a París, *Mon lac*, de Witkowski (tema variat per a piano i orquestra, dedicat a ella). Feia dos anys que ella mateixa havia donat a conèixer aquesta obra a Lió i a Estrasburg. Ara figura aquesta obra, que tan admirablement interpreta Blanca Selva, en la darrera sèrie dels *Concerts Pau Casals*.

Impossible citar un a un els nombrosos concerts i audicions explicades que a la «Sala Pleyel», a la «Sala dels agricultors», a la «Sala Gaveau», als «Camps Elisis», al *Vieux Colombier*, per la *Societat Nacional*, per la *Revue Musicale* o per la *Revue Pleyel*, etc., ja sigui tota sola, ja amb Joan Massià, ja amb el *Quartet Tebec*, ha vingut donant, durant aquests anys, de tota mena d'obres antigues i modernes de totes les escoles.

Actualment, junt amb Joan Massià, ha fet un Concert d'homenatge a Vincent D'Indy, en el Teatre dels Camps Elisis, organitzat per la *Revue Pleyel*, en el programa del qual, compost exclusivament d'obres del mestre, s'hi troben la *Sonata* dedicada a ella, el *Poema de les muntanyes* i l'admirable *Tema variat, Fuga i Cançó*, per a piano, que acaba de dedicar-li D'Indy i que ella fa sentir per primera vegada a París, després d'haver-ne ja donat audicions a Lió i a Brussel·les.

Cada estiu, a la seva propietat de Brives, dóna un ensenyament de sis setmanes, per a professionals o *amateurs* que desitgin treballar seriosament. Aquest ensenyament comprèn cursos diaris de piano, de música «da càmera» i de violí, amb Joan Massià; de Rítmica, solfeig i improvització per un professor amb diploma de l'Institut, Jaques-Dalcroze; d'harmonia, anàlisi musical i cant gregorià. Aquests cursos funcionen — ens diu ella — des de l'any 1921, i acudeixen en ells cada any una seixantena d'alumnes, la major part professors o virtuosos, provinents de París i de totes les regions franceses; d'Holanda, de Suïssa, de Bèlgica, d'Espanya, d'Algèria, de Portugal, d'Inglaterra, de Txecoslovàquia, de Yugoslàvia, d'Amèrica del Nord i del Sud i àdhuc... de Catalunya... Els cursos d'enguany tindran lloc del 19 de juliol al 19 d'agost.

Com si tot això no fos prou, ella, junt amb Joan Massià, dirigeix, inspecciona i ensenya en nombrosos Centres d'ensenyament musical de París i provincies franceses. Es professora superior de piano del Conservatori de Estrasburg i dóna cada any en aquest establiment musical una sèrie de cursos-conferències amb audicions musicals. Vegeu algunes de les matèries d'aquests cursos. — 1920: audició integral de les sonates per a piano i les 33 variacions sobre un vals de Diabelli, de Beethoven. — 1921: Tria d'obres romàntiques: Weber, Schubert, Mendelssohn, Schumann, Chopin, Liszt, Heller, Smetana, Novak, Suk. — 1922: Audició integral del Primer llibre del *Clavecí ben temporat*, de Bach, i de les *Sis suites franceses*, en relació amb la influència de Couperin sobre Bach, mitjançant l'execució de les *Sis ordres*, de Couperin, i per fer resaltar la valor de la influència de Bach i Couperin sobre la música moderna francesa amb exemples de Castillou, D'Indy, Franck, Fauré, Magnard, Debussy, Chausson, Ravel. — 1923: Audició integral de les *Obres de Clavecí de Rameau* i de les *Sis Partites de Bach*, amb altres obres. — 1925: audició integral del Segon llibre del *Clavecí ben temperat* i de les *Toccates*, *Fantasies* i *Fugues*, de Bach, en relació amb la forma *Preludi* i *Toccata* a través l'història musical de la literatura per a piano, mitjançant l'execució de *Toccates* de Pasquini, Paradeés, Tròberger, la Fantasia i Fuga, de Mozart; Fantasia de Beethoven, Fantasia i Preludis de Chopin, Preludis de Debussy, d'Albèniz, de Fauré, de Roger-Ducasse, de Roussel, Preludi coral i Fuga i Preludi aria i Final de Frank, Preludi-Fuga i *Toccata* de Ravel, *Toccata* i variacions d'Hounegger, Preludi i Fuga, de Breville, etc. En els cursos d'enguany tractarà de la *Sonata per a piano abans de Beethoven* (Kuhnau, Scarlati, Bach, Ph. I. Bach, Haessler, Haydn, Mozart, Rust, etc.)... i en els de l'any vinent, amb ocasió del centenari de la mort de Beethoven, una nova audició de totes les sonates per a piano de Beethoven, posant-hi també les de violí i piano, amb Joan Massià.

I ja no tenim ni temps ni espai per a ressenyar, ni que sigui a corre-cuita, la seva activitat anyal dins Espanya. Direm només que ha tocat a San Sebastian a Valladolid, Gijon, Avilés, Oviedo, Bilbao, Burgos, Zaragossa, València, Pam-

plona, Baeza, Gibraltar, Càdiz, Linares, Ubeda, Granada, Valdepenyes i Madrid. Moltes d'aquestes *tournées* amb Joan Massià.

Tots recordem la seva actuació a Barcelona a partir d'aquells memorables *Festivals Bach* que donà a l'Orfeó Català l'any 1911; els dos concerts de música francesa amb D'Indy en el Palau de la Música Catalana l'any 1917; l'any 1921, el recital de música moderna (Franck, Chausson, Chabrier, Fauré, D'Indy, Albèniz, Debussy, Ravel), al Palau, i l'*Homenatge als amics Carles Bordes, Isaac Albèniz i Deodat de Severac per la llur amiga Blanca Selva*, sota el patronatge de l'*Associació d'Amics de la Música;* l'any 1924 un concert a l'*Associació de Música da Càmera*, amb En Joan Massià, i l'any 1925 dos concerts també amb En Joan Massià, a l'*Associació d'Amics de la Música*. Ha donat concerts a Reus com també a Igualada.

La seva activitat anyal per dins Bèlgica, per Txecoslovàquia i per la Yugoslàvia no desmereix de les activitats ja esmentades. En merescuda recompensa a aquestes activitats ostenta Blanca Selva les condecoracions de *Cavaller de l'Ordre de Leopold*, atorgada a Bèlgica l'any 1926; *Cavaller de l'Ordre del Lleó Blanc*, atorgada l'any 1925 a Txecoslovàquia, i *Cavaller de l'Ordre de St. Sava*, atorgada l'any 1923 a Yugoslàvia.

Durant cinc anys fou Blanca Selva professora superior de piano al Conservatori de Praga.

La col·laboració amb Joan Massià

En fer-li jo remarcar d'un quant de temps ençà la seva constant col·laboració amb el nostre refinat i pulcre Joan Massià i demanar-li jo com fou que es conegueren i decidiren treballar junts, em diu:

— Joan Massià em conegué i em sentí tocar per primera vegada a Barcelona l'any 1911 en els Festivals Bach de l'Orfeó Català, quan es donà la *Missa* de Bach. Jo, a ell no el coneixia. Fa cosa d'uns dos anys, Massià m'escrigué a París proposant-me si acceptava tocar amb ell a l'*Associació de Música da Càmara*. La manera gentil i seriosa de fer la proposició, els meus constants desitjos de venir a Barcelona i la recomanació d'un amic que vós bé prou coneixeu, eren prou per a que jo acceptés immediatament. Als pocs mesos vingué En Massià a París. Llavors el vaig conèixer. Tocàrem la *Sonata en do menor*, de Beethoven. Em sorprengué el seu estil tan germà del meu i la seva fidelitat i justesa d'interpretació ja des dels primers compassos. Tocàrem la sonata sense dir-nos res. Al final jo li vaig dir: — Està bé! Està completament bé! Oh! — em contestà ell, — és ara que vull començar a treballar de debò! A continuació llegírem la *Sonata* de Witkowski, que figurava en el programa de Barcelona. Massià la desxifrava i vaig restar meravellada de la seva portentosa comprensió. — És ben bé això! — li vaig dir plena d'entusiasme, i des d'aquell dia hem treballat junts i pensem treballar-hi d'ara endavant. Ens uneix un mateix ideal, una mateixa sensibilitat i una completa identificació d'estil. D'Indy em deia sempre: — Hem de cercar un violinista que tingui els nostres mateixos principis d'art, i ara l'he trobat. He trobat amb Massià l'artista ideal que jo sempre havia cercat.

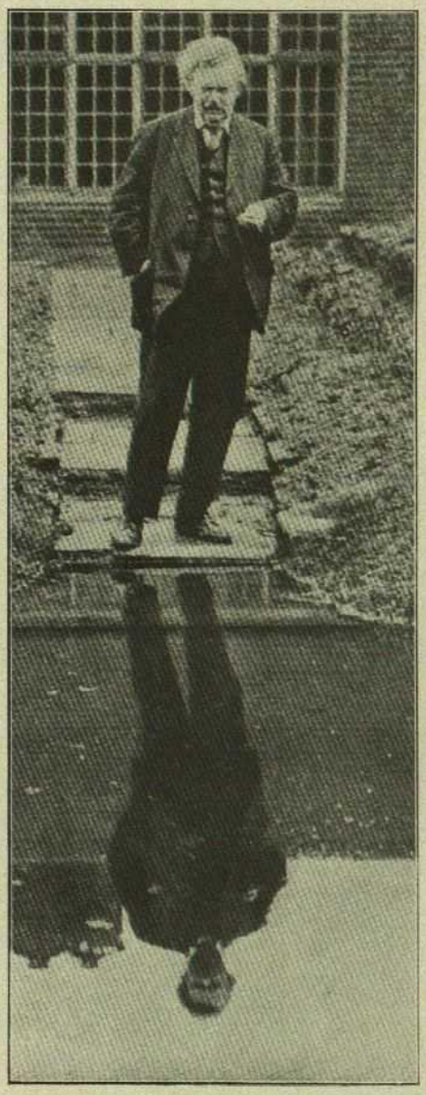

G. K. Chesterton en el jardí de la seva casa de Londres

Aquest gran escriptor anglès ha estat hoste de Barcelona durant un parell de setmanes. Qui no se n'ha adonat? Els diaris catalans, sismògrafs ultrafins per assenyalar l'atançament de successos intel·lectuals han cuitat a informar llurs lectors de la presència de l'autor de la Petita Història d'Anglaterra, *de* Sant Francesc d'Assis, *de* L'home que va ésser dijous, *de* Manalive, *de* Les peripècies del pare Brown, *i de tantes altres obres on guspireja una intel·ligència clara, un humorisme salutífer i una admirable vocació combativa. La existència literària de Chesterton comença precisament amb els seus pamfletos contra la guerra boer, revisió vigorosa de tota la política imperialista de la Gran Bretanya feta en nom d'aquest liberalisme que constitueix la nota permanent de la ideologia chestertoniana. Un altre títol d'honor és la seva actitud favorable a Irlanda. En ell, el periodista, no és menys admirable que el novel·lista i que el teòleg. Els seus articles setmanals del «London News» són d'una claredat i d'una dialèctica difícils de trobar a la mateixa Anglaterra. Chesterton ha badat sota els plàtans de la nostra Rambla, ha pujat a Montserrat, s'ha abocat a la miranda de Sitges... Possiblement se'n va amb una idea d'aquest país que ha cuitat a fer-li els honors amb la millor voluntat del món. Mentrestant nosaltres també hem obtingut una imatge més completa de l'home i de l'escriptor. El «Pen Club de Catalunya» va honorar-se amb la seva presidència. Féu l'ofrena del sopar el doctor Nicolau d'Olwer.*

El seu homenatge a Garreta

Parlant, parlant, em diu que està treballant amb entusiasme la *Sonata* per a piano del nostre plorat Julí Garreta, per a donar-la ben aviat a Barcelona. La vaig sentir amb èxit a París l'any 1924 en els concerts de la *Revue Musicale*.

— Què en pensa vostè d'aquesta sonata?

— Hi han en ella, evidentment, influències romàntiques; però àdhuc en els moments que més aquestes influències es deixen sentir, resta molt personal. És d'una musicalitat desbordant i abundosa. És ben curiosa i ben seductora l'escriptura de Garreta per al piano. Sona sempre admirablement com una font que raja i no s'estronca. Llàstima que aquest músic tan poderosament dotat ens manqui avui a Catalunya!...

Els seus deixebles a Barcelona

— Té deixebles de piano aquí? — li pregunto jo ans de donar per finida la nostra conversa.

— Unes poques, molt poques deixebles catalanes i quatre deixebles estrangeres, que han vingut expressament a Barcelona per a seguir els meus ensenyaments. Dues americanes, una anglesa i una yugoeslava, totes elles professionals.

— Bona cosa és que els estrangers comencin de venir a casa nostra per apendre alguna cosa!...

Blanca Selva somriu, somriu bondadosa, amb aquell somriure clar i optimista que l'il·lumina el rostre i hom diria que una flama brilla dins el seu front enèrgic.

Comprenc llavors, més que mai, que Blanca Selva no realitza la seva tasca formidable i sempre renovada per la sola satisfacció estètica, sinó com una artista predestinada, que obeeix uns molt alts designis i acompleix, sense vacil·lacions ni dubtes, una molt alta i molt transcendental missió.

J. LL.

LA COMTESSA WALEWSKA
L'AMOR DE NAPOLEÓ

En llibre o en pel·lícula, el nom de *La Comtessa Walewska* té sempre una actualitat. Per què ens estarem de contar la vida d'aquesta famosa dona, que brilla amb singularíssim esclat en l'història napoleònica i en l'història de la nació polonesa?

A la primeria de l'any 1807, l'Emperador, camí de Varsòvia, es deturà a les portes d'una vileta anomenada Bronie. Una multitud delirant envoltava el seu cotxe. Tot d'una dues dames elegants es barregen a la multitud i malden per obrir-se pas. Albiren al mariscal Duroc. Una d'elles li crida en francès: «Senyor, us ho preguem! Féu que poguem veure a l'Emperador, baldament un sol segon!»

El mariscal gira els ulls vers la que acaba d'adreçar-li aquella súplica apassionada. Veu una donzella de divuit anys, si fa no fa, ulls d'una blavor infantívola.

És Maria Walewska.

Duroc menà les dues dames fins a la mateixa portella del cotxe imperial, i àdhuc cridà l'atenció de Napoleó envers la joveneta, que havia desafiat el corrent de la multitud per atansar-s'hi.

Maria va dir amb veu vibrant: «Sire, sigueu benvingut a la meva pàtria!»

L'Emperador prengué un ramell que duia dins el cotxe i li donà tot dient: «Us el canviaré per la llibertat del vostre país».

La carrossa desaparegué tot seguit, i Maria romangué tota plorosa de d'emoció, persuadida que Napoleó deslliuraria Polònia.

* * *

La família de Maria Walewska era molt antiga, però pobra. Tot just la seva mare, vídua molt d'hora, havia pogut posar-la en un pensionat, on va apendre una mica de francès, alemany i dansa.

A quinze anys i mig retornà a la llar pairal.

Era una ànima pura i manyaga; la seva pietat sols era contrabalançada pel seu ardent patriotisme.

Poc temps després del seu retorn a la llar se li oferiren dos partits simultàniament: l'un era colosalment ric i jove, d'alta naixença, un veritable príncep de rondalla; l'altre era ric també, però vell, vidu per segona vegada i amb fills, el més gran dels quals tenia més anys que Maria.

Però el jove pretendent era rus, fill d'un dels generals que més havien vexat Polònia. L'adolescent fou maridada amb un vell de setanta anys, Anastasi Colonna de Walewice-Walewski.

S'escolaren tres anys sense pena ni glòria.

L'arribada de Napoleó, vencedor d'Austria, Rússia i Prússia, les tres opressores de Polònia, inflamà el cor dels polonesos, que hi veien una mena d'enviat de la Providència.

Napoleó I, amb la púrpura i l'ermini imperials

Maria Walewska, empesa pel seu misticisme patriòtic, anà a Bronie per cridar a l'Emperador les esperances de Polònia. Ja hem dit l'aventura que li esdevingué.

Ella volia que romangués oculta per a tothom, però la seva cosina no sabé estar-se de publicar-la. Quina dona és capaç de callar un fet així gloriós!

El príncep Josep Poniatowski, a casa del qual es reuneix l'aristocràcia de Varsòvia, compareix a casa de la comtessa Walewska i li explica que l'Emperador s'ha enamorat d'ella i que cal absolutament que la torni a veure.

Maria resisteix. L'esborrona la idea de trair al seu marit. No hi anirà!

Poniatowski es retira ple de despit i de còlera. Després d'ell es presenten els homes d'Estat, els principals personatges de Polònia i tots, en nom de la pàtria, li fan la mateixa súplica. Aviat el marit d'ella — que és l'únic que no sap l'aventura de Bronie, — també prega a la seva dona que assisteixi al ball de l'Emperador, afalagat per la general insistència de les persones del seu braç. Quan veu que els precs no basten, ordena. Maria anirà al ball.

A penes hi entra, totes les mirades convergeixen damunt ella, que ha volgut posarse el vestit de cerimònia més senzil que tenia: llis, de setí blanc, amb una túnica de glassa.

No falta qni cuiti a dir-li que és esperada amb impaciència, que l'Emperador ha demanat qui sap les vegades per ella... Quan Napoleó s'acosta, Maria es desconcerta. Les dames que té al costat la toquen vivament amb el colze perquè s'aixequi:

— El blanc sobre el blanc no va gens bé, senyora — li diu Napoleó en veu alta, en veure la pal·lidesa de Maria.

I afegeix a mitja veu:

— No era aquesta l'acollida que tenia dret a d'esperar...

Maria resta muda, trèmula, els ulls acalats... Ell s'allunya. De seguida, tothom volta la comtessa Walewska per saber què li ha dit l'Emperador.

No feia cinc minuts que Maria era sola a la seva cambra reflexionant sobre les fortes emocions d'aquell vespre, quan la seva cambrera li dugué un bitllet de l'Emperador que deia:

«No us he vist sinó a vós, no he admirat sinó a vós, no us desitjo sinó a vós. Una resposta ben ràpida per a calmar l'impacient ardor de

N.»

Davant la brutalitat d'aquesta declaració Maria va romandre confusa. Però el príncep Poniatowski espera al carrer, i Maria dóna ordre a la cambrera d'anar-li a dir que no hi ha cap resposta. El príncep no es resigna a perdre el favor de Napoleó, possible salvador de la pàtria. Puja darrera de la cambrera i truca a la porta de Maria. No obté ni una paraula.

En despertar-se la comtessa, troba un segon bitllet. No l'obre. Està decidida a resistir. Heu's ací, però, que de bon matí el seu saló s'omple de gent: el gran mariscal Duroc i la nata i flor dels patriotes polonesos. Ella vol fugir a la seva cambra, però el seu marit li ho impedeix, i acaba obligant-la a assistir al dinar de l'Emperador. Ella — ha estat dit — es comportava com una heroïna de Corneillle i el seu marit seguía la més pura tradició molieresca.

Tots els interessos polítics es conjuren perquè aquesta dona no pugui restar dins la senda que li assenyala la seva consciència. Assisteix al dinar. L'Emperador, col·locat gairebé davant ella, no para de mirar-la. En acabat, Napoleó s'acosta a Maria i l'acusa de coqueta.

Duroc i una certa Mme. de Vauban, noble francesa emigrada a Polònia, han aceptat la comanda d'amansir la feréstega virtut de la comtessa.

— Què, per un home que pot salvar la vostra pàtria?... Seríeu una mala polonesa? No podeu, sense fer-li injúria, negar-li l'entrevista que us demana.

Per acabar de fer el pes, li deixen un altre bitllet de l'Emperador:

«Hi ha estones on un excés d'elevació aclapara, i és això el que sento. Com satisfer la necessitat d'un cor enamorat, que voldria llançar-se als vostres peus i que es troba deturat pel pes d'altres consideracions que el paralitzen? Oh, si volguéssiu!... Sols vós podeu suprimir els obstacles que ens separen. El meu amic Duroc us en facilitarà els mitjans.

Oh, vingueu!, vingueu! Tots els vostres desigs s'acompliran. La vostra pàtria em serà més cara quan tindreu pietat del meu cor.

N.»

La resistència de la pobra comtessa ha arribat als límits. El seu ardent patriotisme s'agafa a la promesa que acaba de fer-li l'Emperador, per provar de vèncer els seus enèrgics escrúpuls.

La primera entrevista és lamentable. L'Emperador, incidentalment, ha pronunciat les paraules: «el teu vell marit...» i, tot d'una, Maria s'ha posat a sanglotar amb desesperació. De primer, l'Emperador s'impacienta... «Doncs, què pensava aquesta dona?... És per plorar que ha vingut al meu encontre?...» Però la sinceritat i la joventut de Maria acaben per commoure'l talment que es posa a consolar-la amb tendresa. Truquen a la porta. Són les dues. Vénen a cercar a Maria. La primera entrevista ha acabat.

Unes quantes hores més tard, la comtessa rep diamants i flors, descansant sobre branques de llorer, i un bitllet. El primer moment de Maria és de llançar els diamants al foc. Per sort, algú cuita a deturar-la i fer-li llegir el bitllet:

«Maria, ma dolça Maria, el meu primer pensament és per tu, el meu primer desig és de tornar-te a veure. Tornaràs, veritat? M'ho has promès. Sinó l'àguila volarà vers tu! Et veuré al dinar: l'amic m'ho diu. Digna't acceptar aquest pomell: que esdevingui un lligam misteriós que estableixi entre nosaltres una comunicació secreta entre la gent que ens volta. Exposat a les mirades de la multitud, podrem parlar-nos. Quan la meva mà premerà el meu cor, sabràs que és tot ocupat per tu i, per respondre, tu estrenyeràs el teu pomell. Estima'm, gentil Maria, i que la teva mà no es separi mai del teu pomell!

N.»

Maria no vol acceptar ni els diamants ni les flors. Compareix al dinar, i Napoleó se li atança amb aire irritat. Per què no duu

La comtessa Walewska

el ramell? Ella, tota confusa, s'acosta la mà al indret on hauria de dur-lo. Aquest gest desarma a Napoleó...

Abreugem la segona entrevista. Napoleó es queixa de la conducta d'ella. Per què ha anat a Bronie? Ell no l'ha pas anat a cercar... Ha estat Maria la que ha aparegut al mig del seu camí plena de joventut i d'entusiasme... I acaba amb còlera: «No sou sinó una polonesa!...»

Tota tremolosa, Maria vol saber què vol dir aquesta sentència, que pel to li sembla despectiva. Napoleó, en efecte, no tenia una gran opinió dels polonesos. Els trobava apassionats i lleugers; llur entusiasme molt impetuós, però instantani.

Frederic Masson que, a més d'escriure l'història nopoleònica, moltes estones es complau a dramatitzar-la, posa en boca de Napoleó aquest discurs: «Vui — entens bé aquest mot? — vui obligar-te a estimar-me! He fet reviure el nom de la teva pàtria: la seva nissaga existeix gràcies a mi. Però pensa que, com aquest rellotge qne tinc als dits i que trenco davant teu, així morirà el seu nom i totes les teves esperances si m'exasperes negant-me el teu cor i rebutjant el meu».

I el rellotge projectat amb violència travessa la cambra. Maria Walewska es desmaia. Quan es retorna, Napoleó, agenollat als seus peus li eixuga les llàgrimes. Des d'aquell dia cada vespre, ella vindrà a trobar l'Emperador. El seu marit, a la fi ben informat del que passa, estableix bonament una reparació. Tota Polònia no s'està de saludar. Maria, com la seva Joana d'Arc, per bé que els dos gèneres d'heroisme siguin força diferents.

L'idil·li comença en mig d'una mena d'apoteosi patriòtica. Maria, que no sap fer les coses a mitges, esdevé profundament enamorada del seu amant. No oblida, però, els interessos de Polònia. Ell que mai no ha volgut escoltar les dones parlant de política, ara passa hores senceres conversant amb la comtessa Walewska de l'esdevenidor d'Europa. Heu's ací el lleó completament amansit i estima la seva «dona polonesa» amb la fuga d'un col·legial... S'ocupa i tot, de les seves *toilettes*. Napoleó odia els colors ombrívols o neutres i la seva amiga sempre vesteix de blanc, de gris o de negre. Ella s'excusa: «una dona polonesa ha de portar el dol de la seva pàtria»; quan l'àguila blanca de Polònia voli victoriosa jo us prometo que no vestiré sinó de rosa».

Napoleó hagué d'anar-s'en sense haver complert la seva promesa. Ell fora, Maria plena d'angúnia i de desesperació, decidí retirar-se a viure en el camp. Tanmateix l'Emperador no sabia viure sense el confort d'aquesta dona temorega, dolça, sol·lícita que no té ambició personal, que a penes té voluntat, que és completament d'ell i que no viu sinó per ell. La crida a París. Ella hi acut.

Des d'aleshores aquestes relacions entren en una fase de regularitat i alhora de misteri que els dóna una qualitat única en la història amorosa de Bonaparte. Ella el segueix a Viena; ella el segueix a l'illa d'Elba. La seva conducta és sempre talment reservada i digna, que cal confrontar forces documents i testimonis per privar la continuïtat d'aquests amors que molts contemporanis han pogut ignorar.

El 4 de maig de 1810 tingué un fill; Alexandre, Florian, Josep, Colonna Walewski. L'Emperador el nomenà comte de l'Imperi, assegurà una renda a ell i a la seva mare i es preocupà vivament del seu esdevenidor.

Després de Waterloo i de l'èxit de Bonaparte a Santa Elena ella es considerà lliure i va casar-se en 1816 amb un cosí de l'Emperador, el coratjós general comte d'Ornano. Aquesta unió apenà molt a Napoleó. La comtessa pogué a penes assaborir-ne la dolçor: morí el 15 de desembre de 1817.

Model inèdit de **Philippe et Gaston**

Max Rollande

Presenta un elegant vestit de crespó blanc, exornat amb puntes negres, perles de cristall, acer i negre, d'un conjunt indicadissim per teatre o soirée.

Fotos Henri Manuel

Martial et Armand

Mlle. Madeleine Soria vesteix un vestit de nit en georgette i musselina blau pastell perlat i argentat; guarnit d'strass. Capa del mateix to, coll bouilloné.

Model inèdit de **Philippe et Gaston**

Blanche Lebouvier

Vestit de nit en crespó de seti blanc, petits volants arrugats i col d'organdí blau fumat.

LA MODA A PARÍS

Boix de E. C. Ricart

Blanche Lebouvier

Vestit de tarda en fulard estampat marí i blanc; corbata d'organdí de color blanc.

Blanche Lebouvier & Marie Louis

Vestit de tarda en crespó de Xina «bois de rose» i puntes del mateix to.

A París fa bo. El sol brilla com mai després de Pasqua. Babette, la bonica parisina ha tornat de Dinard on ha passat les vacances. La seva amiga Lily arriba a casa seva un bon matí de primavera: — Véns, Babette? Farem un tomb pel bosc de Bologne. La meva Benjamín és abaix, tota trepidant, impacient d'endur-nos-en. — Temps de posar-me el vestit nou i sóc a les teves ordres.—Lily admira. Babette ha adquirit per als seus dies de Dinard una petita meravella. Una mena de túnica de graciosa harmonia en casha blanc guarnit de verd. — Babette, ets un àngel vestit de blanc. Veiam, gira't. La túnica s'estreny per darrera donant una silueta aristocràtica. Un coll-bufanda que Babette ha nuat negligentment darrera, completa aquesta *toilette*. Lily va vestida de blau marí. Un vestidet de crespó de Xina marí i blanc en el qual les tavelles fan un guarnit enciser. La roba s'obra per davant sobre una petita armilla completament plegada (*plisée*) en crespó de Xina blanc. El capdavall de les mànegues és igualment plegat i estret als canells per cintes blau marí. Els baixos del vestit guarnit de botons i plegat recorda el triangle de dalt. Ja són al *Bois*. — Té, exclama Lily, girant bruscament el volant, aquí tenim Jeanette. Vesteix un tres-peces blau marí. El vestit és brodat i la jaqueta té la forma d'un capeta a l'estil nou, guarnida d'un coll en crespó de Xina blanc. — Ah, ja veig que l'has pescat a cân *Philippe et Gaston* el teu tres-peces — exclama Babette alegrement. — Sí, estimada. Però el teu casha és encantador! Lily, gelosa dels compliments fets a la seva companya, es treu la capa per fer admirar el seu vestit.

Max Rollande

Vestit de tarda en crespó de Xina color banana, en diversos tons; capa del mateix color.

PANORAMA

Raquel Meller a Nova York

Després d'una magnífica campanya de publicitat que ha durat potser més d'un any, Raquel Meller, nostra aplaudida compatriota, ha aparegut en un escenari neoyorkí. Ha tingut un èxit decisiu, no inferior al que va abastar a París i al que mesos ha obtingué a Berlín.

L'excés de propaganda, tan perjudicial a les *vedettes* del teatre, com l'excés d'entrenament ho és per als gimnastes i corredors, no va entelar l'esplendidesa del seu triomf. El preu de les localitats, 25 dòlars, tampoc.

Per bé que el sufragi del públic ianqui, d'altra banda simpatiquíssim, no és dels que ens poden fer el pes, no podem deixar-lo passar en silenci. Venint com ve, darrera del sufragi repetit de París i dels principals públics d'Europa, bastarà a convèncer els darrers escèptics de l'alta qualitat artística de la noia singular que va començar de cantar el «Ven i Ven» al Teatre Arnau, en el bell mig del nostre Paral·lel.

Raquel Meller, amb el vestit de catalana que li ha servit per presentar-se a Nova York

És un altre motiu de satisfacció que aquesta artista no hagi, com d'altres, cuitat a tallar les amarres amb el seu terrer nadiu; no hagi cercat una ascendència més pintoresca i d'exportació més fàcil, no hagi, en un mot, baratat la seva catalanitat per una partida de naixement cordovesa o sevillana. Ella es presenta com a filla de Barcelona.

En el retrat que oferim avui als nostres lectors, i que és dels que ha servit per fer la propaganda a Nordamèrica, Raquel Meller duu l'elegant vestit de les pageses catalanes del segle XVIII. Un dels èxits més rotunds que ha obtingut als Estats Units com a Alemanya l'obté amb una parafrasi del *Noi de la Mare*, la deliciosa melodia i el sentiment maternal que l'inspiren, fan a través de l'artista que és Raquel Meller, el miracle d'esdevenir entenedors per a tots els públics del món.

Tomàs Garcés

Bah! El retrat no dóna pas idea de com Tomàs Garcés fa la impressió, encara avui que és advocat i poeta d'un grumet entramaliat. El retrat o potser el retratista, l'ha obligat a esdevenir seriós, greu, malencònic. No dubtem que ell, com els grumets, autèntics té les seves hores d'emmurriament, però la seva personalitat aparent no sol reflectir-les.

Tomàs Garcés, que acaba de publicar «Paisatges i Lectures»

La seva prosa i els seus versos, sí, ben sovint. Tenim als dits, o més exacte, acabem de tenir als dits el seu llibre recentíssim *Lectures i Paisatges* on l'enyorança, la melangia i la joia discreta alternen graciosament, amb una mena de suavitat que sap evitar tots els trontolls.

No podem dir si el lector és més afortunat que el paisatgista. Les dues funcions, fet i fet, produeixen resultats homogenis. Les lectures de Garcés agafen, en ésser explicades, una qualitat gairebé pictòrica i els paisatges, en ésser descrits, prenen una qualitat francament literària. *Lectures i Paisatges* després de «Poetes i Crítics», de Josep M.ª Capdevila; «Entre la Vida i els Llibres», de Joan Estelrich, i «Articles Inèdits», d'Agustí Esclasans, vé a corroborar la nostra fe en l'esdevenidor de la prosa catalana.

Georges Duhamel

En poc de temps, França ha perdut unes quantes figures de primer rengle: Anatole France, Maurice Barrès i Lemaître. Àdhuc en desaparicions com la de Vaccú de «la Rotisserie de la Reine Pedancque» que ningú no pot considerar com prematura, hi ha una sensació de buidor que de vegades duren un seguit de dies o de vegades un seguit d'anys. Baldament hi hagi, madurs, els homes que han de substituir-lo en el paper de caps-de-colla, cal que la gent s'avesi a mirar-los en el primer rengle perquè comenci de creure que efectivament els pertoca d'ocupar-lo.

Georges Duhamel, no cal una perspicàcia exagerada per adonar-se'n, va a cobrir aviat una d'aquestes baixes sensacionals. No és solament un gran artista que escriu en una prosa vívida sense sotracs i exacta, sense caires, musical, arrossegadora; sinó un home d'idees que no sap ni vol romandre al marge dels grans problemes.

Metge, va servir en els hospitals de sang, on els efectes de la guerra no deixaven gairebé albirar la guerra

Georges Duhamel, retrat del temps que duia barba. L'insigne escriptor acaba de publicar «La Pierre d'Horeb»

mateixa. Dels sofriments que ajudà a aconsolar i dels innombrables que va haver de presenciar impotent per dur-los conhort, va treure les pàgines de «La Vie des Martyres», amarades de caritat, de crueltat i de poesia.

L'endemà de l'armistici, va seguir amb ànsia els tràmits de la pau. No havent mai acceptat al peu de la lletra les divises del Dret i de la Llibertat que arboraven els aliats, arribà a creure que a còpia de parlar-ne els països de l'Entesa contreien una mena de compromís que més o menys caldria complir. Duhamel, per això, va saludar amb una benvinguda entusiasta el bon President Wilson que gosava dir en veu alta els mots sagrats, desagradables als feliços: «Justícia, felicitat dels pobles, protecció dels febles...» Per això, va seguir amb angúnia la dissolució de la ingènua bondat wilsoniana sota l'acció dels àcids de les velles cobejances de les diplomàcies europees; per això, en veure'l reembarcar, vençut i gairebé ridícul, li adreça aquell comiat commovedor: «Adéu-siau, doncs, vós que heu vist trabucada la vostra bona voluntat, però que almenys en teníeu de bona voluntat!... Les vostres paraules han restat sense efecte, però jo, almenys, sóc ben feliç d'haver-les escoltat.»

Duhamel és un formidable viatger. Té una mena de gurmanderia d'homes i de paisatges. Alguns dels seus llibres («La suite hollandaise», «Le Prince Jaffar») són veritables diaris de ruta. El món li apar feble. Per ell la felicitat no consisteix en el benestar ni en la voluptat, sinó en la possessió. I la possessió per a Duhamel és l'esguard llarg, insistent, amorós, amb que els ulls de l'ànima s'emparen de l'essència individual de les coses.

La passió viatgera de Duhamel no s'assembla a la dels grans romàntics. Ell recerca l'essència individual, no les superficialitats exòtiques. Les conclusions del seu vagabundatge no són amargues i desesperades; no s'aboca als llacs per veure-hi un rostre eternament pàllid i febrosenc, no puja als cims per tal de cridar-hi el seu tàstic de l'existència... En el fons de la filosofia de Duhamel hi ha més franciscanisme del que tal vegada voldria posar-hi ell mateix. Un franciscanisme una mica decebut, sens dubte, amb moments d'ironia que no comportaria el «poverello d'Assisse»...

Qualsevol que sigui el seu fons filosòfic, Georges Duhamel arriba a un altíssim grau de tensió humana la seva obra. Té les millors qualitats de la novel·lística russa i les millors qualitats de l'estilística francesa. És clar i pregon. Si no em voleu creure, llegiu «La Confession de Minuit».

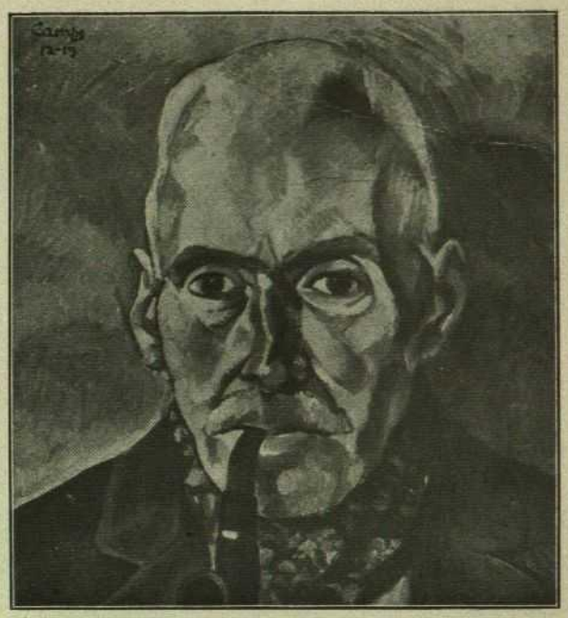

Retrat, pel pintor F. Camps

Josep M.ª Junoy, croquis de Sunyer

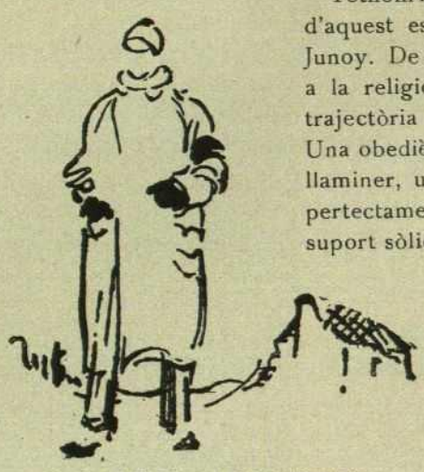

Josep M.ª Junoy al front francès, croquis d'Ynglada

El gris i el cadmi

Josep M.ª Junoy ha aconseguit un èxit literari amb el seu llibre publicat adés. Les seves notes quotodianes, en aparèixer reunides en un volum i classificades segons un pla, han adquirit un magnífic relleu. El sistema que les inspira s'ha palesat sinó amb més vivesa, amb més harmonia. Cada pedra duia el segell del bon obrer que l'havia esculpida; totes les pedres plegades formen un edifici que pot prescindir de senyals i de signatures.

Tothom ha parlat i reparlat de l'evolució d'aquest esperit selecte que és Josep M.ª Junoy. De l'avanguardisme i del snobisme a la religiositat i al classicisme. És una trajectòria sorprenent, però no ilògica. Una obediència al capritx, un papolloneig llaminer, una dissipació mundana, poden pertectament engendrar l'enyorança d'un suport sòlid i inalterable.

Hi ha evolucions d'aquesta mena que perden valor perquè són massa tardanes. Més que una reacció vital, semblen un gest de lassitut; més que el determini viril d'una ànima que ha reconegut la veritable drecera, semblen el gest femení d'un esperit nàufrag que s'arrapa a la fusta que té més a prop...

En Junoy, per fortuna seva ha realitzat la conversió en el punt que arribava a la plenitud, entre els trenta i els quaranta anys. No s'hi ha deixat caure dins el dogma; s'hi ha instal·lat, s'hi ha fortificat, ha fet un esforç continu per adaptar totes les seves tendències genuïnes i coordinar-les al nou objecte que perseguia.

De bon principi, els amics d'En Junoy es malfiaven. No és que dubtessin de la

Un pedestal ben ocupat. — La «Dansa» de Carpeaux

No l'he vist més. I encara aquest cop que he provat avui d'evocar, agafa unes derivacions dins la meva memòria que el fan esdevenir insensiblement un episodi de novella anglesa. No sé per què la visió del capellà-poeta, caminant a grans gambades sota la pluja, s'assimila a alguns passatges de Chesterton; tal vegada al començament de *Manalive*. Però això quina importància té en aquest moment? Hem al·ludit a mossèn Lluís G. Pla per assenyalar les dues darreres mostres de la seva activitat literària. Un llibre de proses titulat «Estampes de l'Empordà», que ja ha sortit, i un llibre de versos titulat «Penjolls de branca», que sortirà aviat.

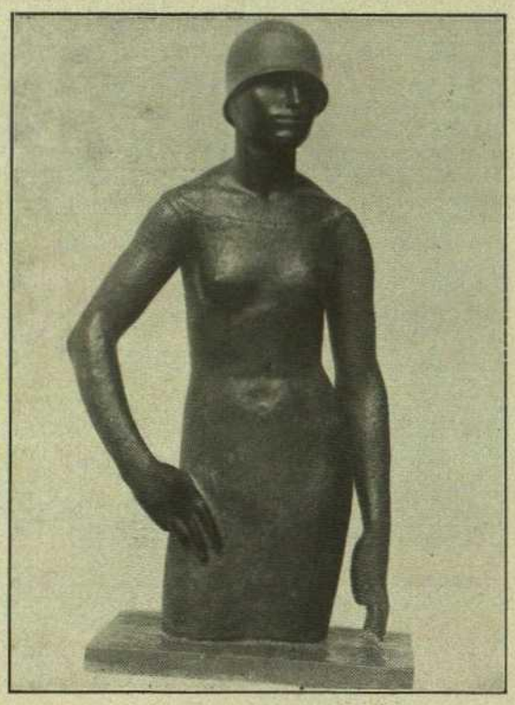

Escultura de Tarrach, afortunada realització d'una «toilette» moderna

Pedestals i estàtues

seva sinceritat, sinó de la permanència d'aquesta sinceritat. Els semblava que el finíssim tastador de pintura, de coktail i de versos que era En Junoy, no persistiria gaire temps dins la via ascètica. Un cop avesat el paladar al gust de les noves idees i dels nous sentiments, retornaria als antics.

Ara com ara, els amics d'En Junoy han restat defraudats. L'autor de *El gris i el cadmi* no solament persisteix en la nova tessitura, sinó que hi arrela.

Qui no es llevarà el capell davant aquest exemple de disciplina?

Saludem el noble convers, sense coratge, però, per ofegar la recança que ens inspira la privació de certs caligrames ultra-sensibles, de certes definicions alades, de certs paisatges interdits.

Lluís G. Pla

Hem vist una sola vegada a mossèn Lluís G. Pla. Fa anys. Havíem anat a Girona per recollir un premi dels Jocs Florals. Era nit i plovia a bots i a barrals. L'aigua davallava, atorrentada, per un carrer costerut dels voltants de la Seu. Mossèn Lluís, amb la sotana recollida, caminava a grans gambades. Va trucar a una porta, la de casa seva, em penso. Va sortir una minyona, varen discutir... Finalment, ell va retirar-se amb un paraigua als dits.

La Plaça de Catalunya que ja era cèlebre per la seva situació, ho ha esdevingut més encara per l'interès que ha inspirat al regidor-arquitecte senyor Nebot.

Els barcelonins, actualment, tenim el corcó de no saber el que posaran damunt dels pedestals. Després de l'assaig d'aquell grup de Tarragona que als uns no els va agradar per motius de moral i a tots ens va desplaure per raons d'estètica, hom no sap que passarà. Seran grups al·legòrics? Seran gerros decoratius? Seran estàtues nues? Seran estàtues vestides? Si són vestides, amb quin vestit? Cruel angúnia! Veure o pressentir com es despenen els milions i no conèixer en què!

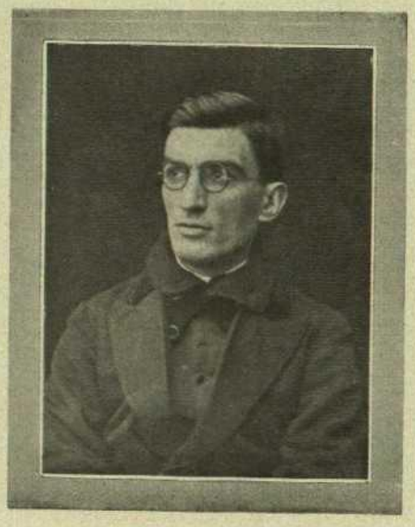

El poeta Mn Lluís G. Pla

Esguardeu, mentrestant, el grup escultòric que reproduïm en aquestes mateixes planes. És un dels que decora la façana de l'Opera de París. Va ésser esculpit per Carpeaux, el centenari del qual va ésser celebrat no fa gaire. Es titula el geni de la Dansa. Ah, que n'és de graciós! Com escau al pedestal que l'aguanta! Serà impossible, Déu del cel! que mai a Barcelona tinguem una cosa semblant?

La nostra tragèdia es fa més aguda encara quan pensem que no manca la primera matèria per obtenir un art cívic discret. Hi ha a Catalunya uns quants escultors, i tres o quatre arquitectes capaços de fer una font pública o una plaça que no fereixin els ulls. Algun jardí particular, per exemple, posseeix solucions de la parella Nogués-Casanoves: són perfectes!

Allò que té un particular, per què rediable no pot tenir-ho una ciutat? Abans ens deien que la dificultat provenia del sufragi universal. No ens ho tornaran a dir. Hi hauria pinyes.

El magnífic paisatge que serveix de portada aquest número, és reproducció d'una tela de Rafael Benet, el nom del qual apareix lleugerament equivocat en el sumari. Consti així.

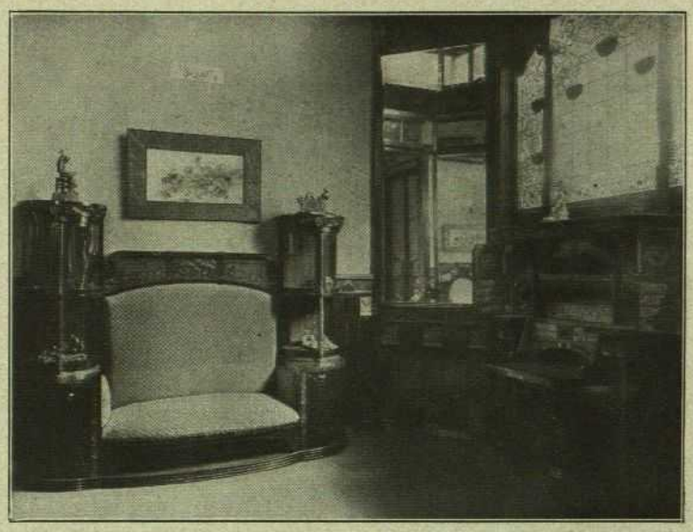

MOBLES DE JOAN BUSQUETS

El moblista modern, ha de posseir una ductilitat que desconegueren els seus antecessors. Per a aquests, bastava de conèixer un sol estil i de realitzar-lo amb l'esperit que llur època el suggeria. Tot i no caure en una activitat purament maquinal, podrien, no obstant, treballar sense preocupacions de recerca. En canvi, el moblista d'ara ha de mostrar-se apte per reproduir les velles tradicions, apte per reestilitzar-los, ha de fer paraments d'un gust contradictori, Renaixement i Lluís XV, anglesos i francesos; rics i simples.

Sols un moblista que tingui una sòlida formació artística, pot plantar cara amb èxit a les enormes dificultats, gairebé insuperables, d'aquest camí incessant d'atmosfera i de cànon.

JOAN BUSQUETS

en la varietat de realitzacions que ha reproduit el D'Aci i D'Allá, demostra posseir un instint segur per escometre i resoldre els innombrables problemes de l'amoblement i la decoració moderna.

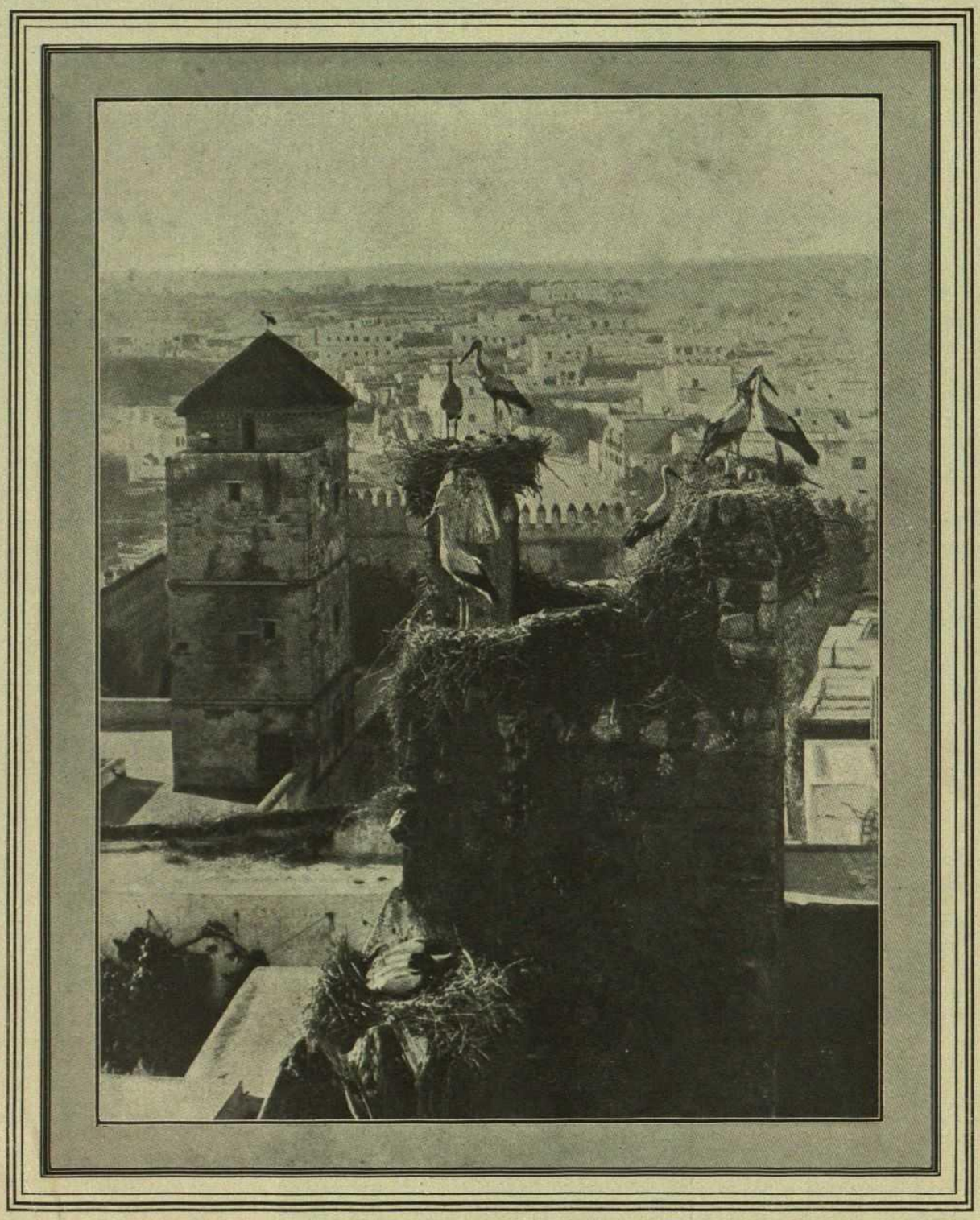

Les cigonyes damunt l'Alcassaba de Rabat

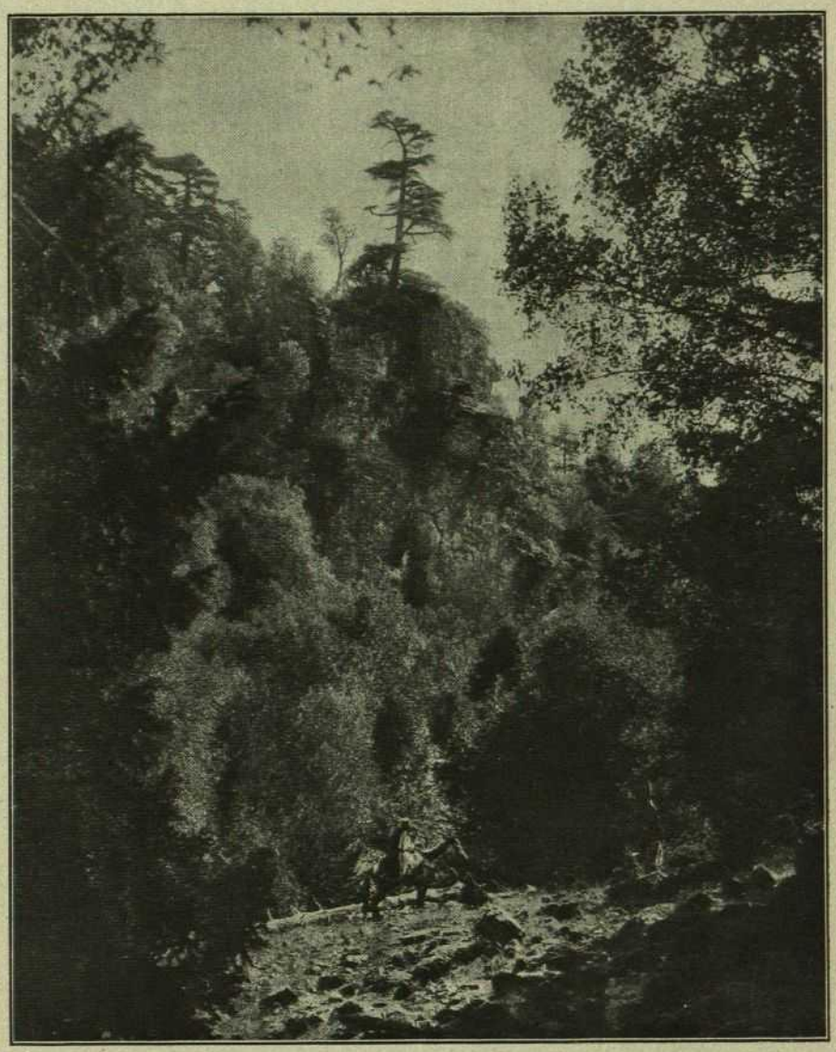

El roquissar de les panteres a Ras-el-Ma

NOTES DEL MARROC

Avesats a mirar al Marroc per l'àrida costa rifenya, hem acabat per formar-nos-en una opinió absolutament falsa. Dir Marroc per molta gent equival a evocar unes planures pedregoses i unes muntanyes pelades, on sols la figuera de moro i les atzavares aconsegueixen dreçar llur vegetació rígida i fortament agressiva.

No obstant, el Marroc, si s'agafa en conjunt, és una terra fèrtil i gairebé esponjosa. La seva costa mediterrània, en la qual concorren les característiques d'eixutesa i d'infecunditat que retreiem adés, té una importància mínima si la comparem amb la costa atlàntica. Mireu una carta i us n'adonareu de seguida. El Marroc és un país atlàntic. Aquest fet li dóna una fisonomia apart dins el concert de les terres nordafricanes. El seu clima és atemperat. Hom hi troba serralades comparables als Pireneus, boscúries frondoses, regions d'altura amb paisatges no gens diferents que els del Vallès o de les Guilleries, planes regades per rius amples i copiosos.

El Rif és una zona apart. Els geòlegs han arribat a suposar que la depressió que representa correspon a un braç de mar que en temps prehistòrics degué unir el Mediterrani amb l'Atlàntic.

Marraqueix

Una mica abans d'arribar a Marraqueix pel camí de Saffi, seguint un grup de roquissars ombrívols, *Djebel Ghilis*. El cim més elevat d'aquests roquissars permet d'obtenir una vista de conjunt de Marraqueix. La llarga plana de Tensif, rogenca i desolada, s'estén fins a l'horitzó d'Est a Oest; al Nord les serres esmolades de Djebrlet; al Sud la línia nevada del Gran Atlas. Al peu del Djebel Ghilis, s'estén el bosc de palmeres, degut a la xarxa estreta dels afluents del riu Tensif, que davalla de les altes muntanyes fins aquest indret privilegiat. D'aquesta humitat beneïda ha sortit el palmerar que forma l'oasi de Marraqueix. Els dàtils no són gaire bons; els raïms són petits i de qualitat mediocre; però els datilers abriguen, dins de tanques de terra, sota una vegetació d'oliveres, magraners i figueres, unes magnífiques hortes, on creixen les albergínies, els pebrots, les faves i les carabasses El rierol anomenat Issil travessa tot el palmerar abans d'abocar-se al riu Tensift, vora el pont El Càntara, construït per enginyers marroquins sobre pilars massissos, que asseguren el trànsit àdhuc en les crescudes més fortes.

Entre la verdor grisenca de les palmes, una immensa taca roja: és l'aglomeració de les cases de rajol cru que constitueix la ciutat de Marraqueix, dominada pel minaret carrat de Kutubiga; tot al voltant un cinyell de muralles i de torres, que fa un sortint molt accentuat per cloure als jardins imperials de l'Aguedal.

Marraqueix és una de les quatre ciutats imperials del Marroc. Les altres són Feç, Rabat i Mequineç. Però aquestes últimes no són per a la cort del Soldà, el Maczén, sinó simples etapes. Feç i Marraqueix, en canvi, són, respectivament, els centres dels dos reialmes, de la unió dels quals va néixer l'imperi del Mogreb i les dues capitals alternatives de l'Estat xerifià.

Feç, la capital del Garb (Marroc septentrional), gaudeix sens dubte d'un més gran prestigi, i posseeix una preeminència alhora política i religiosa. També val a dir que les tribus que la volten són d'un esperit més aspre i més fanàtic; la raça hi és més forta, però també més rebel i discutidora. Si al Soldà no li convingués d'exercir una pressió directa i constant sobre aquestes tribus indòcils, viuria a Marraqueix, més pacífic, més tranquil, en mig de les grans planes d'Hauç (Marroc meridional).

La població d'aquesta contrada, aràbiga o arabitzada, és més dolça e indiferent que la del Nord, i suporta amb filosofia l'autoritat dels grans senyors feudals, voluntàriament aliats al Soldà.

Marraqueix fou fundada en 1062 per un capitost almoravid. Yusuf-ben-Taixfin, que, venint del Sahara, va caure sobre la planura marroquina per fer-ne un reialme. Després va invair tot el Mogreb i va passar a Espanya. A darreries del segle XII un capitost almohade, Iacub el Mausur, hi féu construir la mesquita de la Kutubiya, el seu monument que fa més goig.

Per bé que l'aspecte d'aquesta ciutat és força sahàric, pot tanmateix ésser considerada com un prototipu de ciutat marroquina dins el seu clos de muralles desguarnides, sols foradades pel nombre indispensable de portes per a les comunicacions amb l'exterior. Marraqueix conté tres parts essencials, netament separades en barris especials: la *Kashba* o residència del govern; la *Medina*, residència de la població musulmana, i la *Mellah*, o sigui el call dels jueus.

A posta de sol i el divendres a migdia, durant l'hora de l'oració, les portes es tanquen, els tres grups resten isolats l'un de l'altre; la ciutat s'adorm en pau, separada de la resta del món. Només una poterna resta oberta en la Kashba,

per permetre fins alta hora l'entrada dels missatgers del Soldà.

Marraqueix té més de seixanta mil habitants. De banda els jueus, la població és bereber, però molt arabitzada, de manera que s'hi parla tant el xleu com l'aràbic. Els grans propietaris són àrabs, puix els negociants són moros originaris de Feç, de Tetuan o de Rabat.

La *Medina*, o sigui el poblat musulmà, pot bellugarse folgadament dins el perímetre que li assenyalen els murs; hom dedueix que el que el va traçar preveia un descabdellament que no ha estat aconseguit encara. Entre l'acabament de les cases i les muralles exteriors resta, doncs, un seguit d'emprius, d'hortes, de munts de detritus... Hi ha tot un barri, el de Ksur, compost de jardins, propietat particular o dominis del magzem. Al capdavall d'aquest barri es troba la mesquida de la Kutubiya, que com sola cosa remarcable té el seu minaret de 80 metres d'alçada.

La plaça de Djamaa-el-Fena (mesquida dels difunts) és el cor de Marraqueix. Serveix de lligam entre el barri dels jardins i l'aglomeració urbana. Cada dia hi ha un petit mercat. La gent de la ciutat explica que el nom de la plaça és degut a les cruels execucions que ordenà un califa del Soldà per castigar una intriga ordida contra d'ell. Encara conserva aquest caràcter de sang i de venjança; és a aquesta plaça on segueixen essent exposats els caps dels rebels, passejats a través de tot el país, com saludable advertiment contra les idees de revolta. Cap al tard, un repic de timbals atreu la multitud, que es reparteix entre els saltimbanquis, els contadors d'històries i altres joglars indígenes. D'aquesta manera es formen espontàniament tres o quatre grups de badocs; els uns asseguts sobre les cames creuades; els altres drets, acompanyen amb llurs aclamacions els gestos o paraules de l'artista.

La vella ciutat de Marraqueix és un encavallament de carrerons estrets, bruts, sovint amb arcades, separats per portes que es tanquen a la nit. Hi abunden les fonts-públiques, filles gairebé totes d'una fundació piadosa.

El comerç, concentrat als sucs, ofereix un espectacle menys ric i imposant que el dels sucs de Constantinoble, Tunis o El Caïre, però no mancat d'interès.

La vall del riu Gheghaïa

Per arribar-hi des de Marraqueix, cal passar per Gundafí. Cal remuntar sobre la vora dreta del Nefis, el curs del seu petit afluent el riu Uirgan. Camineu contínuament entre els mateixos oliverars, magraners i figueres, i les mateixes cases de terra construïdes en els clots regadius.

Sortida del ramat cap al pasturatge

A mesura que el corriol s'enfila a la muntanya, els cims nevats comencen a aparèixer. Un cop heu arribat al coll, es descabdella davant els vostres ulls l'alta vall de l'Uad Gheghaïa, closa dins un cercle vast, format per les cimes més elevades de l'Atles.

Asni és un grup de poblets disseminats sobre les vessants nues de les muntanyes. La vall s'hi dilata per fer lloc a una gran plantació d'oliveres. Són, si fa no fa, a 1,300 metres d'altura, i el panorama de les altes muntanyes es descabdella en la més perfecta nitidesa. El riu Gheghaïa surt d'una gorja boscosa, format per la confluència de dos torrents: l'Iminan, a l'Est, i l'Aït-Mizan, a l'Oest; els declins verdejants, profundament esquerdats pel corrrent de les aigues, munten vers un amfiteatre de roques, on s'acumulen les neus. A l'extrem oriental, la cúpula del turó Tizi Licumt, que passa els 4,000 metres, i el semicercle continua per una carena dentada que acaba, a més de 4,500 metres, en el Tizi-n-Taguerut.

Cal més de quatre hores per arribar d'Asni a Tahaghnaut, a l'eixida de la muntanya. El camí va pels conreus o pel llit pedregós del riu; durant hores i hores, la caravana travessa vimeterès i llorers-rosa; xipolleja constantment en l'aigua ràpida, envermellida per les pluges del dia anterior. Així franqueja la gorja interminable que separa de la plana l'alta vall del Gheghaïa.

El poble de Tahaghnaut es composa, com el de Asni, de grups de cases, pintorescament situats a les altures, a l'un costat i a l'altre del riu... Un fort de forma cairada conté sitges que pertanyen al Magzem; com que aquí l'impost es paga generalment en espècie, el govern marroquí ha hagut de designar un cert nombre de punts per rebre i emmagatzemar la part del Tresor; i el poble de Tahaghnaut és el lloc de recaptació de tota aquella contrada.

La plana: Urica

Hem deixat les serres coronades de neu i caminem per la plana, als peus, però, del vell Atlas. Tres hores per arribar a Urica, a través de camps rocosos, sembrats d'esbarzerars.

Urica és una regió privilegiada de la gran planura, perquè és la única que rep directament l'aigua dels vessants més elevats de l'Atlas. El riu Nefis és canalitzat per la llarga gorja del Gundafí; el Gheghaïa rega l'alta vall, abans de sortir de la serra. En canvi, la regió d'Urica, al peu de les cimes que s'eleven gairebé ràpidament, col·lecta les aigues que hi davallen de dret per breus esquerdes o per amples clotades, com la del riu Urica.

Aquest riu recull les filtracions de l'altra banda de les cimes nevades, la massa de les quals domina el riu Gheghaïa. L'aigua benèfica es distribueix per la plana mitjançant innombrables reguerols, i és prou abundant encara per fornir al palmerar de Marraqueix la més gran partida de la seva humitat. Més de dues hores dura el camí a través d'aquesta contrada beneïda, que dóna la impressió d'una meravellosa riquesa. Tota una vegetació d'olivers, barrejats amb figueres i palmeres, hi creix ufanosament. Les cases són rares i separades, puix que els indígenes s'estimen més d'agrupar llurs habitatges de terra a recer de les primeres estribacions de la muntanya. Els llorers-rosa i els tamarius envaeixen els llits desmesurats dels rius, i la carava-

Un dansaire negre del Sudan

na avança ben treballosament adés en el franc dels recs, adés en les bardisses dels camins enclotats.

Interiors morescos

La vida dels moros de Feç s'esmuny monòtona i refinada, dins dels seus jardins i les seves cases; des de la seva naixença fins a la seva mort, el Fasi deixa lliscar dolçament els seus dies, tristos o alegres, que li atorga la voluntat divina. Les famílies són nombroses, i s'agrupen entorn de llur cap; els fills introdueixen llurs mullers a la llar paterna i els néts creixen al costat dels avis. Homes i dones viuen plegats; la gent de Feç no coneix l'harem; per això és costum, abans de fer una visita, d'esperar uns segons al corredor d'entrada, perquè les dones tinguin temps de sortir del pati. Si és possible, cada membre de la família té la seva cambra. Les ablucions es fan a la vora de la font i en l'indispensable bany de que parla el Coran. Al matí els homes es lleven d'hora per fer l'oració de l'alba i, de seguida, prenen un desdejuni d'*harariira;* en el *dhor* és servit el principal àpat del dia; al vespre, es pren el te acompanyat d'una col·lació molt lleugera. En les grans famílies, els homes mengen plegats, les dones amb les dones i els criats amb els criats. En les famílies modestes, tothom dina alhora. En totes les cases, el te del vespre té la virtut de reunir tota la família i tot el servei, essent l'únic moment de plena vida familiar en un interior moresc. La resta del temps els homes s'ocupen de llurs treballs o de llurs plaers i les dones resten soles a casa.

Les mores, pel que sembla, són poc cultivades. La majoria no saben llegir ni escriure. Algunes àdhuc ignoren les oracions. Llur principal ocupació és la casa, a menys que no siguin prou riques per tenir una esclava negra. Llurs distraccions consisteixen a brodar, a escoltar músiques llangoroses, a jugar a cartes i a jugar als terrats que els són reservats. A penes fan visites, i llur reclusió rigorosa fa difícil que puguin tenir cap aventura.

El palmerar de Marraqueix

Són supersticioses, sempre a punt de sol·licitar la benedició del més insignificant marabut. Els talebs, els que diuen la bona aventura, sempre hi troben feina. També són coquetes. Vesteixen un caftan de drap o de seda, que davalla fins als peus i forma ensems cos i faldilla; damunt porten una *mansuriya* en tela molt fina, que en deixa transparentar el color. Aquest vestit, força escaient, és cenyit a la cintura per un estret cinyell de cuiro o per una ampla faixa de seda brocada d'or. Llurs peus, nus, s'abriguen dins babutxes guarnides de borles i de passamaneria; sobre el cap, un fulard de color viu, del que pengen dos caps vorejats de fil de llana. Ordinàriamente aquest estrenya-caps cobreix una mena de tiara de cartó, el *hautur*, que és el principal ornament en dies de festa. Va guarnit amb rengles de perles i de pedres precioses. Afegiu unes anelles grosses a les orelles, braçalets en les mans i anelles a les cames. Coneixen el khol per allargar les pestanyes i es posen abundant vermelló per encendre la boca. En canvi, no usen els tatuatges cars a les beduïnes.

Els homes de Feç no són menys refinats en llur vestir. Són els que donen la moda a tot el Marroc. Sobre el caftan de color, les mànegues del qual es cenyeixen al braç, vesteixen la txilaba, la caputxa del qual porten sempre alçada; un barnús o bé un haïc, en glassa delicada, embolcalla el cap i es cargola graciosament al voltant del cos. Sota la caputxa, el cap completament afaitat, està cobert d'una *txetiya* roja. Duen una tira de barba entorn de la cara, i del bigoti només deixen créixer una línia d'una manera molt prima.

Altrament, la poligàmia, que autoritzen les lleis de Mahoma, ha gairebé desaparegut en les millors famílies. El matrimoni, a l'Africa va camí d'esdevenir la norma, igual que ho és a Europa. Igual: és a dir, amb les seves concepcions i les seves febleses. Així no és trany que el gust de les negres, importades del Sahara, causi seriosos perjudicis a les blanques mullers legítimes.

N. N.

DOS SONETS DE FA UN SEGLE

de G. G. BELLI

La bellesa

Ah quin gran do de Déu és la bellesa!
Sobre l'or has de dar-li senyoria,
que ell de bellesa no te'n donaria,
però amb ella assoleixes la riquesa.
Església, noia o vaca, si és malmesa
de lletjor, la mirada se'n desvia:
Déu mateix, que és un pou de saviesa,
volgué bella sa Mara en fer-ne tria.
Cap porta a la bellesa no és tancada;
i tots li fan ulls dolços, i li espera
d'ésser, abans que no pequi, perdonada.
Amic, mira els gatins i considera:
hom cria els que fan goig a la mirada,
qui ha sortit lleig, se'n va a la claveguera.

1834

La cotilla de la flonja

Madama Dorotea, vinc aquí
perquè diu la senyora que pendré
la cotilla francesa de *Gabbé*
que aquesta nit li cal per a sortir.
I m'ha dit igualment que tinc de dir
que vostè vingui, si li plau, també,
per a emprovar-la-hi, que podria ser
que convingués de retocar-la un bri.
I ha encarregat, talment, de reparar
que, pel que fa a l'amplada, li ajustés
més que no pas la d'una anyada fa.
Que diu que ara és més grossa, i perxò és
que m'ha dit la senyora que caldrà
escanyar-li dos dits, i encara més.

1835

Trad. del dialecte romanesc - JOSEP CARNER

Philippe Marocco. - «La processó de Rocabruna»

LLETRA DE PARIS

PER ADOLF FALGAIROLLE

UNA PLAGASITAT PICTÒRICA. — PASQUA I ELS TRENS. — UN HEROI EN TERRA ANGLESA

Res no es gasta tan aviat com la novetat. Aviat farà una generació que hom pretén fer cosa nova per «espaterrar el burgès» i que el pintor modern confon la recerca seriosa amb el *bluff* i la mixtificació. El saló que tenia fama de llançar la moda nova en pintura era el dels Independents. Però enguany, deixant de banda algunes excepcions, no ens ha servit sinó una colla de pitafis, que fan pensar a una rifada universal. Tots els empastifa-teles d'Holanda, Alemanya i Rússia, blanca o roja, semblen haver-s'hi donat cita. La sola plagasitat, feta amb el sol desig de divertir i no pas el d'admirar i esbalair, la sola plagasitat sana i riallera, és obra d'un català: Josep de Creeft. Tots els diaris del món que tenen un corresponsal, directe o indirecte, a París, han publicat, sense excepció, la fotografia d'aquesta escultura: un picador. És impossible de traduir amb més crueltat apiadada el costat lamentable de l'home que burxa els bous de dalt estant d'un rocí estenuat. La matèria d'aquesta escultura és única; és un conjunt de tubs d'estufa (per fer els membres del cavall i del seu genet, de rodona de cuina pel pitrall, una bacina per barret del picador, una llauna de carbur fa de ventre del cavall, dos bidons simulen el cap, etc.). Treball de fumisteria en el sentit literal de la paraula i en el sentit que li donen els francesos. Altrament, de Creeft, escultor de gran talent, havia compost el seu picador per un ball d'artistes, a títol de broma. Amb aquest mateix esperit, de Creeft, va presentar-lo a l'Exposició. I les tripes vermelles de l'animal, velles cambres de neumàtic, indiquen prou clarament aquesta intenció. Cal la lleugeresa d'alguns crítics parisencs, per veure-hi una representació de Don Quixot. Quan l'heroi de Cervantes ha cavalcat un rocí esventrat?

Entre les obres interessants esgarriades en aquest manicomi, cal esmentar els catalans Gargallo i Quintana, que lluiten amb bones armes; Creixams, curiós i interessant; el paisatge tan simpàtic de Francesc Domingo; el paisatge tardoral de Gaspar Maillol; el paisatge femení, de colorit original, pintat per Enric Porta; la tela de les dues dones, tan interessant, de Pruna; les terra-cuites, tan sensibles, d'Enric Quintana; la verídica impressió que presenta el lleidatà Sanahuja; la vibrant estació de Montparnasse, obra de Senabre, i el nu, de Villa, i el retrat, de Biosca, i els tres remarcables bronzes de Marius Vives, etc... Entre els francesos: un retrat de l'escriptor belga Baillon, pintat per Lluís Lacoste, obra notable per la seva factura i per l'ambient que sap crear a l'entorn del conegut autor del llibre *Un homme si simple*. En el retrat de Lacoste es veu el centre de bondat fonamental, a l'entorn del qual l'home senzill, que és Baillon, ha col·locat la seva història apassionant de la *Salpetrière*.

Louis Lacoste. - «L'escriptor belga André Baillon»

Una altra tela que impressiona: «La processó de Rocabruna», de Felip Marocco. Aquesta curiosa processó que es descabdella en una vileta de la Costa d'Azur (una Costa d'Azur de debò, no pas a ús de turistes anglesos), té una tradició que arriba al 1460. Té, sens dubte, un estret parentiu amb les processons que encara es fan a Catalunya per Setmana Santa. Els papers de Jesús, de Pilat, etc., passen de pares a fills. La cerimònia té lloc un cop a l'any, a l'agost. D'aquest espectacle Marocco ha tret una obra d'art en qui-

el color triomfa. És modern i molt formós, d'una puixança extraordinària.

* * *

Però les festes de la Pentecosta han fet que la gent deixi l'art per la natura. Pasqua marca la primera mobilització de l'any. Hom calcula en més de tres milions el nombre de viatgers que entren i surten de París en el diumenge i dilluns de Pasqua. A punta de dia, metre i tramvies i autòmnibus són envaïts com a les set del vespre. Hom podria reemplaçar els rètols de les estacions: «Grandes lignes», «Banlieu», per aquest sol mot: «Vacances». L'estació Saint Lazare ha de rebre i expedir 1,100 trens. Fa dos dies que són tancats els despatxos de billets per Deauville. Durant 24 hores els expressos de l'estació Montparnasse són duplicats. A la d'Orleans, la gent s'embarca cap a Biarritz i Sant Joan de Luz com si fos l'estiu. Per contra, els trens que vénen de Calais, Marsella, Bordeux, Lille, els Vosgues, el Cantal, sobreïxen arreu de viatgers. Centenars de noietes amb capell de palla, amb unes cames primes abrigades per mitges d'esport, vénen de Londres a passar la Pasqua a París. Quina suma de deures ben fets, de lliçons ben sabudes, representa aquest premi? Aquest és també el moment que aprofiten innombrables provincians per venir a París a seguir els teatres. A l'estiu, les grans *vedettes* descansen o prenen les aigües. En canvi, per Pasqua, tant Sacha Guitry i l'Atelier, els creadors de peces d'èxit, treballen en tots els teatres. No és estrany que París faci olor d'all, de sidra i vibri amb totes els accents provincians. Els carrers s'omplen de caminants inhàbils. A cada pas, un autobús cuida d'aixafar-los. Però tothom riu. Són les vacances.

* * *

Entre les novetats literàries, *La vocation de Jean Douve* (Plon-Nourrit). L'autor utilitza un cop de teatre que va tenir lloc fa uns anys: una revelació artística en el Saló, l'èxit d'una estàtua colossal: un «Faune», de Dardé, l'escultor que la gent creia un pagès, sense instrucció; en fi, un d'aquests autodidactes que l'snobisme i la ximpleria parisencs han de tastar cada temporada. Sobre aquesta base, Gaston Rageot ha escrit una novel·la, plena d'ironia francesa i de passió. Descriu Dardé, al qual anomena Jean Douve. El presenta com un terrerol, que és tal com es presentà Dardé, meridional viu i tarasconés enginyós, que va ensarronar tots els babaus de París. Però amb una gràcia divertidíssima, Gaston Rageot troba una explicació a aquest suposat miracle del pagès sense instrucció, que descobreix o reinventa l'art en 1920. El novel·lista ens explica que Jean Douve és fill d'un home molt fi, delicat artista, i no del grosser camperol que ell creia era el seu pare. Aquest, un parisenc que no es deixa agafar pel bluf que envolta la personalitat de Dardé (o de Douve), va cercar el seu fill. Unes pàgines belles i emocionants. Però la dissort, expulsada d'una banda, entra per l'altra. Ara que l'escultor es troba instal·lat entre la bona societat, perd la fe. Cal que una dona, la pròpia amiga del crític, rapti al jove artista perquè aquest recobri la seva fe. Aquesta obra, que sap emprar el document humà amb unes notes delicioses, val a dir-ho, del món de París, revela com són fràgils les fonts de la glòria.

També la casa Plon ens ha donat *Sous la vieux tost de la Palombière*, de Pere Alciette, novel·la gra ciosa, recomanable a les noies; i l'obra que apassionaria els països on els moviments d'opinió obliguen certes persones a exiliar-se com a Rússia, a Itàlia, etc. *Le mouvement des idées dans l'emigration française de 1789*, de Fernand Baldensperger. Hom veurà en aquesta obra cabdal els motius de desengany d'un poble per la Monarquia (França), com un règim esdevé caduc tot d'una, estantís, i les desgràcies que comporta. Veurà com els emigrants preparen l'adveniment del romanticisme i fins a quins límits escamparen la civilització francesa. Encara us vull recomanar *Saint-François d'Assisse*, de C. K. Chesterton, traduït suara al francès. Aquest llibre, amb el de Maurici de Baufreton, publicat pel mateix editor, és indispensable per a la coneixença del gran Sant. Veig amb satisfacció que a Barcelona no han deixat d'adonar-se'n i que una producció destinada a Espanya i a Amèrica ha aparegut ben oportunament. Es clar; per a les persones il·lustrades, la traducció francesa, sinó l'original anglès, eren suficients per posar a llur abast aquesta obra, una de les poques que ha escrit C. K. Chesterton després de la seva recent conversió al catolicisme.

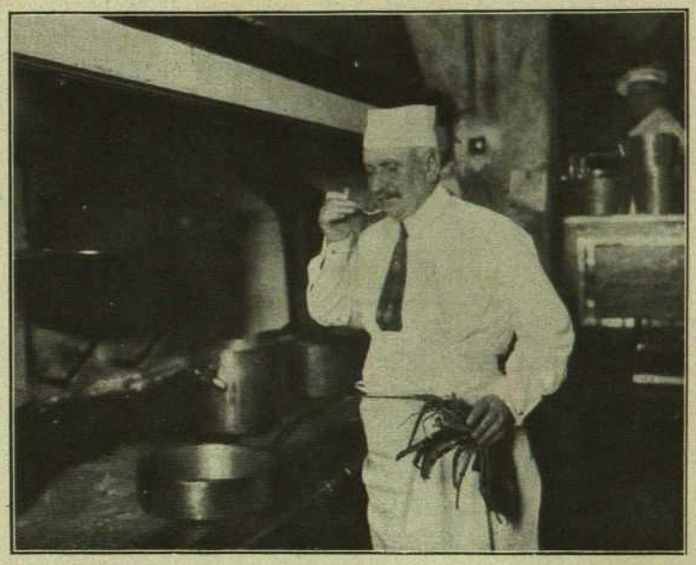

(Fot. H. Manuel)

EL BANQUET DELS GASTRÓNOMS

Al Cercle Interaliat de París ha tingut lloc aquest àpat il·lustre. El menú ha estat personalment preparat pel Marquès de la Revellière — que apareix al gravat en plena funció de coc — i tots els gourmets que l'assaboriren varen celebrar-lo. Va ésser una cosa digna d'un deixeble de Brillat Savarin.

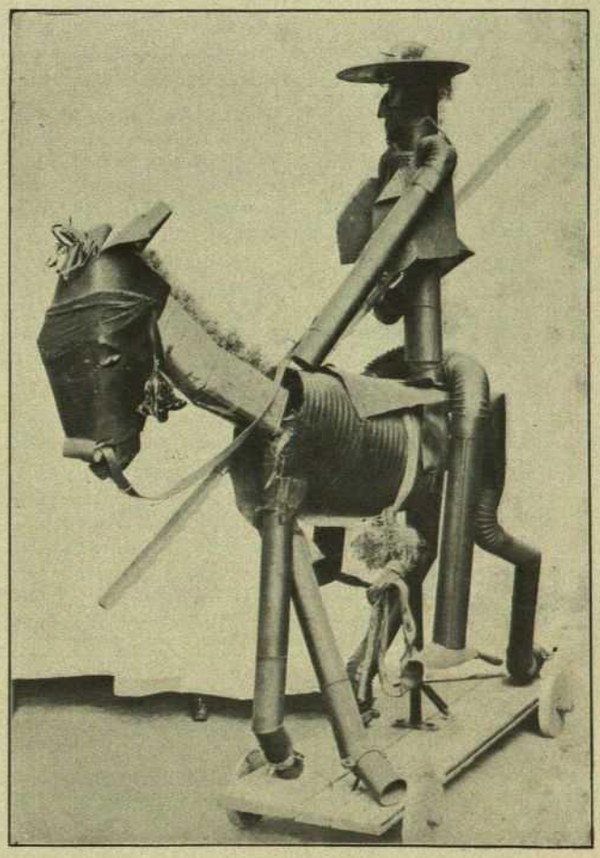

De Creeft. - «Picador»

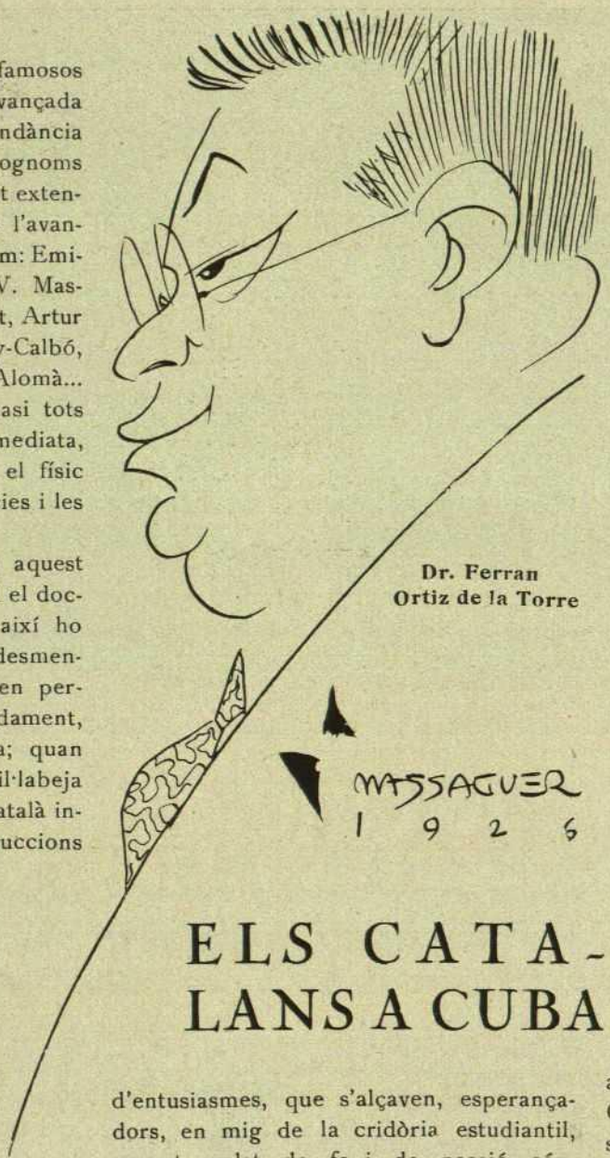

Dr. Ferran Ortiz de la Torre

ELS CATALANS A CUBA

Comentàvem, en un d'aquests famosos àpats de la famosíssima avançada «Minorista» de la Havana, l'abundància remarcable i impressionant de cognoms catalans entre els presents, i fent extensiu el recompte als absents entre l'avançada intel·lectual cubana. I anotàvem: Emili Roig, Joan Marinel·lo, Conrat W. Massaguer, Joan Antiga, Lluís A. Baralt, Artur A. Roselló, Jaume Valls, Enric Gay-Calbó, Marian Brull, Mariblanca Savas-Alomà... Molts d'ells, catalans militants; quasi tots d'ascendència catalana gairebé immediata, que es traeix colpidosamente en el físic i en l'intel·lecte, en les preferències i les afeccions.

I un veí de taula, interessat en aquest recompte de forces, pregunta: — I el doctor Ortiz?—El tenim per català; així ho conta la fama i ell no s'apressa a desmentir-ho, i fins sembla complaure's en perpetuar el dubte. Parla català, fluidament, amb la gràvida rudesa catalana; quan parla cubà, té l'accent obert, i sil·labeja excessivament, a la manera del català insular; usa, àdhuc escrivint, construccions genuinament catalanesques, de una magnífica contundència; la seva actuació és d'un realisme i una eficàcia exemplars, sense res de comú amb el providencialisme privatiu de l'element local. I la caricatura magistral, plena de caràcter, que d'ell ha fet En Massaguer, ens el presenta amb un aire de bon jan i un aplom de burgès satisfet, completament estevesc.

I el Dr. Ortiz, inquirim, també, nosaltres?

No; el Dr. Ortiz no és català; nasqué a l'Havana el 1881. Però al cap de dos anys, ell i els seus anaren a Mahó, i allà romangué fins als catorze, estudiant el batxillerat. Aquests anys d'infantesa han deixat en ell un lastre inesborrable; en el parlar, en el discórrer, en el pensament i en l'acció, i àdhuc en el físic. I una amor i una devoció sinceres per Catalunya, mai desmentides, sempre presents.

De retorn, cursa a l'Havana la carrera de Lleis, que acabà a Barcelona el 1900. Llicenciant-se a la nostra Universitat, després d'estudiar-hi els darrers anys. El 1901 es doctora. Recorda amb delectança d'aquells temps els heroismes estudiantils, que en aquella època omplen els àmbits universitaris i surten carrers enllà: la figura del Dr. Robert, heroi d'aquelles jornades, la seva camaraderia amb En Joan Ventosa i Calvell... Aquest desbordament d'entusiasmes, que s'alçaven, esperançadors, en mig de la cridòria estudiantil, aquest esclat de fe i de passió, són, creiem, el secret instint de la dedicació que sentia el Dr. Ortiz per les nostres coses. Dels anys d'infantesa en servarà una inefable devoció; d'aquests anys heroics, la dedicació i la voluntat.

Retorna a l'Havana i es doctora en Dret Civil i Públic. Ingressa en la carrera diplomàtica, i del 1902 al 1905 recorre La Corunya, Marsella i Gènova. Publica el 1905, a Marsella, *Las simpatías de Italia por los mambises cubanos*, i en el *Archivo di Psichiatria Medicina Legale de Antropologia Criminale*, de Torino, diferents estudis de criminalogia.

Altra volta a Cuba ocupa l'Advocacia fiscal de l'Audiència de l'Havana i després la càtedra de Dret Polític a la Universitat Nacional, que renuncia d'ésser elegit representant. Així el Dr. Ferran Ortiz és membre de la Cambra, president de la Secció Penal de la Comissió Codificadora Nacional, de l'Acadèmia de l'Història, de la Econòmica d'Amics del País i de la Societat de Folklore cubà. Dirigeix la *Revista Bimestre Cubana*, vella i noble publicació fundada per un gran català, en Cubí i Soler, i els *Archivos del Folklore Cubano*, dos publicacions exemplars.

És el Dr. Ortiz home d'estudi i de vocació, no d'intrigues i politiqueta menuda. De conviccions absolutes i infrangibles, de gran rectitud de judici i de procediments, d'una exemplar honestedat, tot d'una peça i amb una activa intransigència; li plau viure en la pau del seu estudi, donat als seus llibres i a les seves quimeres, defugint la palestra política quotidiana, de regateig i transaccions. Políticament és sempre a l'oposició, perquè no admeteix ni tolera prevaricacions, ni claudica, ni es deixa seduir per l'afalac. I si bé la seva història parlamentària, recollida en dos volums, *Discursos cubanos* (1923), és fecunda i brillant, en els darrers anys actua escassament, donant el bo i millor de les seves energies i magnífica intel·ligència a una densa i copiosa producció, especialment en el camp de la sociologia i criminologia, amb punts de vista completament personals, i aportacions valuoses. Remarquem l'interès i competència amb que estudia al negre cubà i les seves peculiaritats etnològiques i sociològiques.

Actualment la codificació del Dret Penal absorbeix el seu temps, i molt aviat veurà la llum el projecte de Codi Criminal, redactat amb esperit liberalíssim, i que recull els seus llargs i profitosos estudis.

Ens cap la joia als catalans de que una de les primeres mentalitats cubanes, auriolada pel prestigi i el renom, parli amb goig en català, parli en cubà amb accent català incomprensible i es compti entre els rengles dels nostres amics militants. El Dr. Ortiz admira la intensa vitalitat del nostre poble, l'obra magnífica dels nostres estadistes, l'eficàcia i europeïsme de les nostres institucions; llegeix amb delectança la *Revista de Catalunya*, al seu entendre la primera de les revistes peninsulars, per la seva valor i el seu to. Ens coneix fondament i admira sincerament.

No és català el Dr. Ortiz; no podríem, però, i més sabent com sabem que una negativa seva no ens desmentirà, deixar d'esmentar-lo entre la gent de filiació catalanesca.

Martí Casanova

Havana, març de 1926.

Clixé A. Ferran (Sarrià)

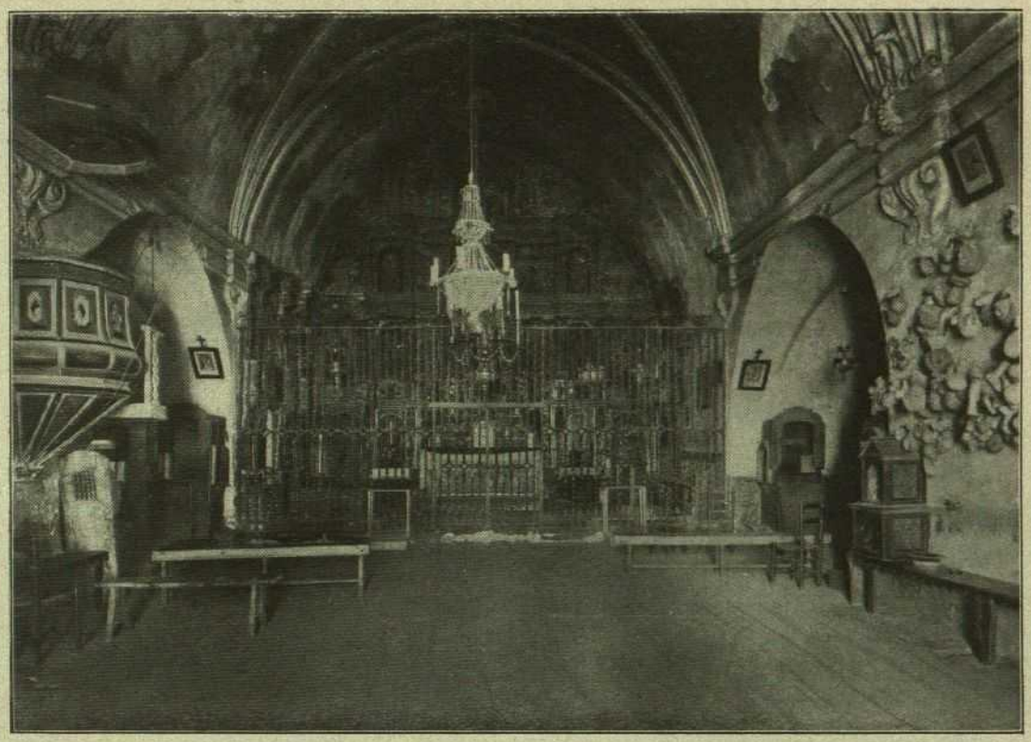

Antiga capella de Núria, avui desapareguda

ORACIÓ DE NÚRIA

A RAMON CASANOVA

La vall que somniava Goethe per tancar-hi el seu amor, lla on s'alçaria la cabana ombrejada, devia assemblar-se, més que no pas al luxuriant país dels tarongers florits, a la Vall de Núria. Núria és mesura, silenci, claror. En el seu airet net tota paraula és fa entenedora i germana. El verd dels avets apaga la cruesa de la neu, el silenci s'ajup sota el dring de les campanes, les fonts murmuren entre el glaç i la claror pirenenca inunda tota la vall. Núria, cabana amorosa, repòs.

Aquesta vall sembla la fi d'un món. Al davant vostre, i a tots costats, s'alcen les muntanyes altíssimes i desertes. En la vall té el seu redós la Verge dels muntanyencs, dels pastors i dels bosquetans. Una Verge bruna i senzilla que bressa el seu Infant, tan nu, sense por del torb a l'hivern i entre una selva sonora d'aquelles a l'estiu. Passen les estacions, i la Verge somriu, acollidora del pecador i de l'enyorat. Passen les estacions: a la neu d'ara succeirà la primavera remorejant i la tendresa verda de l'estiu. S'aclariran els estim balls; es mostraran, lliures de neu, les rossoles pedregoses; sota els avets del Bosc de la Mare de Déu naixeran les aspres flors vermelles; les fonts brollaran abundoses, i a la vall creixerà l'herba petita i humida. El somriure de le Verge és sempre el mateix, i l'indret perd un encís i en guanya un altre.

A l'església vella de Núria, esfondrada, unes mans tosques i enamorades havien escrit, damunt la calç de la paret, unes paraules de meravella. Eren uns homes que, a mitjan segle passat, havien vist Núria pel temps de Nadal. I escrivien llur inefable emoció davant el purissim mantell de la neu i en contemplar, tot glaçat, el Fresser esdevingut així silenciós. Varen oblidar en aquesta meravellosa pintura l'espurneig roent dels estels cobrint la Vall. I el salt esquiu de l'isart, a la carena. Hom no pot estar-se de pensar, però, quan s'acull un dia d'hivern a la vall de Núria, en la mudança que ha de venir. «Les mirades blavoses dels estanys» seran més profundes, les congestes potser guardaran encara engrunes de neu, però damunt la terra molla i florida pasturaran, alegres, els ramats. I les collades esdevindran camins fàcils.

No és la fi d'un món, la Vall de Núria. Les muntanyes que la volten es fan suaus sota el pas del muntanyenc. Enllà hi ha els prats de la Cerdanya esqueixada. Hi ha els pobles perduts vora els cims i els pobles esbatanats de la plana. Tots els homes d'aquelles terres saben que a Núria, com un far encès, lluu «voltada de soledats» una Verge misericordiosa. I els veuríeu, a l'estiu, travessar les muntanyes en llarga corrua per portar a la Verge i l'Infant el present de la nit de Nadal. La neu que els barrava el pas ja és fora.

No és pas la fi d'un món, Núria, encara que la voltín les soledats. Es, més aviat, com el cor d'un altre. El món que es congria a l'entorn de Núria porta bells noms. Com canten a la nostra orella!

Recordeu les tres veus que retingueren la dol ça Maria Chapdelaine a la seva terra nadiua? Eren tres veus molt clares: la una, li cantava a l'orella la beutat inconeguda de la contrada; l'altra, li deia amb un accent enternit els noms de cada torrent i de cada muntanya i les cançons dels infants; l'altra, «una veu que era cant de dona i sermó de capellà», li feia sentir la voluntat de persistir de la seva raça.

I bé, a Núria, que és mesura, silenci i claror qualsevol defallença seria apagada amb el so de tres veus com aquelles. La una ens diria la dolcesa de la nostra terra, canviant amb les estacions; l'altra, faria vclar com estels davant els nostres ulls els noms que coronen la Vall: Fontalba, Finestrelles, les Nou Creus, el Pont dels Tres Molins, les Nou Fonts, el Bosquet de la Mare de Déu... L'altra veu ressonaria de fe i d'esperança. Seria forta com els cops d'un mall i dolça com l'aire de primavera: ens assenyalaria camins aspres i gloriosos.

Tantdebò sentíssim el comanament d'aquestes veus els pastors i bosquetans que s'apleguen a Núria per Sant Pere! Per Sant Pere el coll de Finestrelles negreja de gent. Vénen de França. Són muntanyencs que, a despit de tot, no han perdut la parla catalana ni la fe. En aquell dia, el rabadà d'aquí i la pastora d'allà ballen al so d'una mateixa música. Els homes que les altes muntanyes separen i uneixen, exalten la verdor de l'estiu, que els torna, deslliurades, les prades i les fonts; i mengen el mateix pa amb semblant gest humil. Les eugues, damunt l'herba de la Vall, acompanyen amb les seves esquelles clares l'alegria dels homes.

Voldria que aquells muntanyencs sentissin, en el dia florit de juny, l'eco de les tres veus allargant-se pel congost i estimbant-se fins als estanys. Núria esdevindrà, de debò, el cor d'un món nou, petit i radiant.

Mentre esperem el miracle, la Verge farà que com a la Vall de Núria, el glaç no lligui del tot la font. Sota els caramulls que estrenyen la nostra terra, en l'hivern llarg, que hi llisqui sempre, clara, l'aigua de neu!

TOMÀS GARCÉS

(Del llibre *Lectures i Paisatges)*

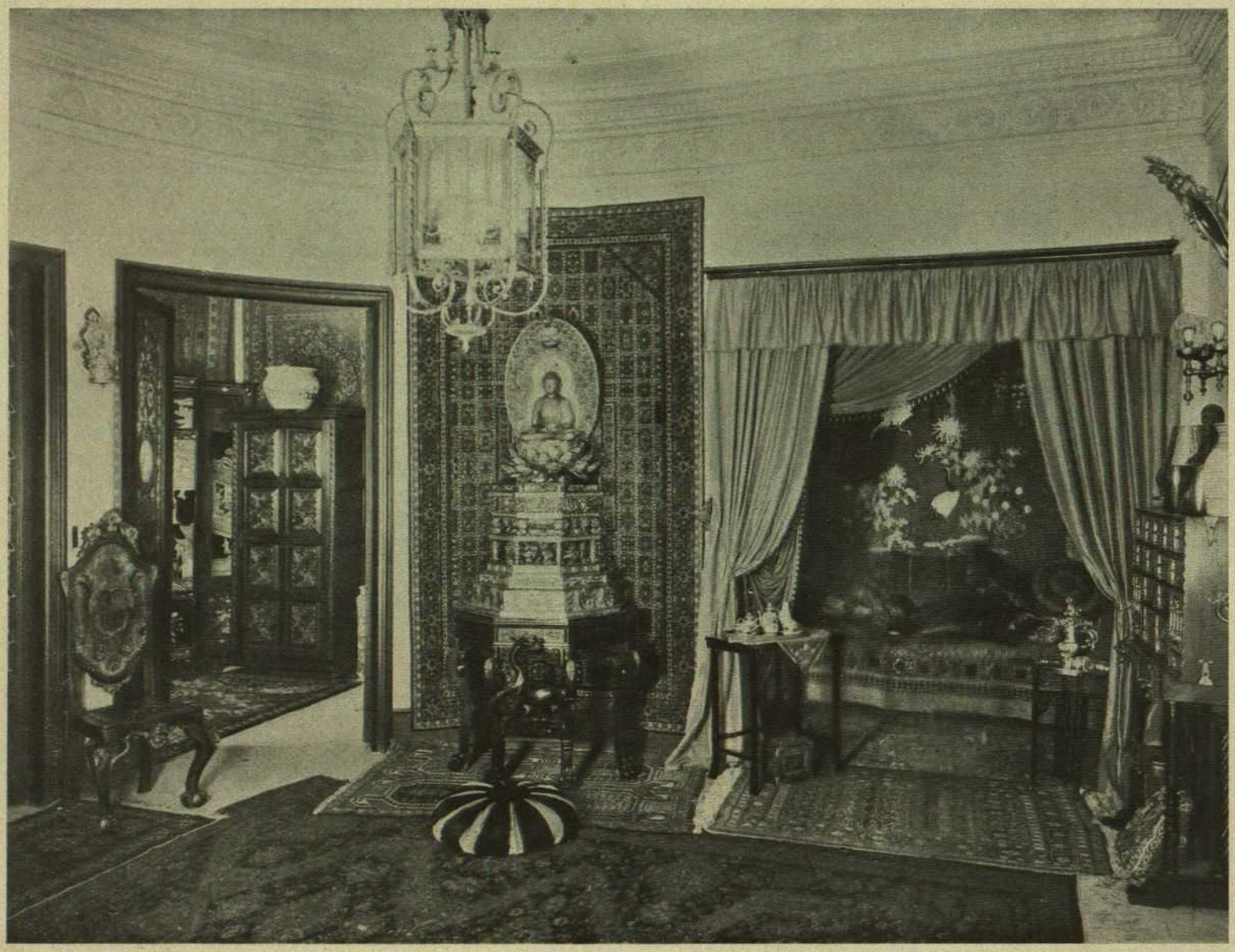

Hall. Sala de recepció i fumador de la casa dels senyors P.

INTERIORS BARCELONINS

ELS ESTILS ORIGINALS. — FRANCESOS I ANGLESOS. — L'ESCOLA AMERICANA. — L'ESTIL ANTIQUARI. — SENY I BONS MODELS

El poble català té, sens dubte, un gran amor a la terra i a la família. Aquest doble amor podia haver-lo dut a crear una bella tradició d'intimitat domèstica, d'agençament d'interiors, com la que ha florit a França, a Anglaterra i a Holanda. L'ha creat, realment? Sols d'una manera incompleta i poc original. No ens n'hem d'avergonyir massa; la majoria dels pobles es troben en un cas semblant. Sols les nacions esmentades han arribat a produir tres tipus verament artístics d'interiors familiars.

Els catalans, en general, ens ha sobrat una mica de sol i d'aire tebi per poder dedicar-nos delicadament a la creació d'un moblatge i d'una decoració pròpiament nostres. En unes èpoques hem experimentat la influència d'Itàlia i en d'altres la de França. En algun moment, ha semblat que el geni nadiu volia aplicar-se a posar el seu segell als estres i als paraments casolans, que de la imitació hom passava insensiblement a la creació... Han estat sols unes insinuacions que, jutjades amb serenitat, no ens autoritzen a gallejar d'estil propi en aquesta matèria.

Tenim, si més no, el record de sumptuoses estades medievals, unes quantes cases a Reus i Olot, parades en el segle XVIII a la moda de França, alguns conjunts de barroc i d'Imperi que tenen una indiscutible gràcia en llur *gaucherie*... Però estil propi, *Moble Català, Estil Domèstic Català*, amb majúscules, hem de confessar que no el tenim. Quan la nostra dèria retrospectiva ens dun a nosaltres — i a la majoria dels altres pobles — a crear conjunts de gust indígena, ens trobem amb la sorpresa que tots s'assemblen. I és que tots, vulgues no vulgues, combinen els mateixos elements, trets de períodes contemporanis de llur història.

Modernament, els alemanys s'han preocupat més que ningú de la creació d'un moble i d'una decoració en harmonia amb les necessitats més pregones de la nostra època. Els artistes de Munich i de Viena, guiats per aquest desig d'harmonia, han romput violentament i completament les velles tradicions i han donat vida a un art simplificat i barroc alhora que ha adquirit una difusió extraordinària.

Les invencions alemanyes, han estat manipulades pels francesos, pels txeco-eslovacs, pels escandinaus, arribant a solucions que no sabríem condemnar rodonament, que a estones fan desplegar les ales a la nostra esperança, però que encara no ens permeten aquella serenitat que és l'efluvi de les solucions perfectes.

La situació, doncs, és aquesta: un estil anglès que a base de Jacobean, de l'Adam, del Chipendalle, del Reina Anna o del Colonial, obté conjunts d'una simplicitat i d'una gràcia corprene-

Sala de musica

dores; un estil francès tradicional que a base de la reproducció dels estils dels Lluïsos, obté conjunts d'una elegància suprema, sense altre inconvenient que fer enyorar les casaques de seda i les perruques blanques; un estil *antiquari* que barreja amb diversa fortuna mobles i atuells del Renaixement i de l'Edat Mitjana amb trastes de l'Orient pròxim i de l'Orient llunyà, un estil, finalment, que trencant els motlles, cerca adelerat la forma que convé a l'època de l'aeroplà, del submarí, de l'automòbil i de la dinamo.

Durant aquesta situació que, a trets generals, acabem de descriure, que ens convé de fer? Una parella que ha de parar casa cap a quina solució els aconsellarem de decantar-se?

Aconsellar, greu compromís! Déu nos en guard d'acceptar-lo tenint davant pei davant la parella interessada!

Ara, davant del paper que no fa ganyotes, que no s'esvera, que no ens demanarà comptes si demà es creu enganyat... davant del paper, diem, gosem aventurar algunes opinions que qui voldrà sota la seva responsabilitat, podrà acceptar com a consells.

En primer lloc, declarem que mentre l'estil modern, fill de la invenció alemanya i alleugerit més o menys graciosament pels seus imitadors, no arribi a una concreció definitiva, no aconsellarem a ningú que no sigui milionari de dedicar-s'hi. S'exposaria a veure que el seu saló muniquès o la seva sala estil Rullman, envellien esgarrifosament de pressa; si no era milionari, quin mal de cap per desempallegar-s'en! El milionari en aquest cas té l'avantatge de poder canviar amb facilitat el parament de la casa i, sobretot, el d'haver pogut anar a encarregar-lo als artistes més solvents de l'època. Dins l'estil modern, hi ha més, molt més que en els altres que podem considerar fossilitzats, una diversitat extraordinària de qualitats. L'avantguardisme en matèria de moblatge i decoració ha d'ésser un luxe dels rics.

Aleshores què, francès o anglès? Feu com us semblarà. Però no oblideu de preferir constantment les solucions simples a les solucions complicades. Amb això sol ja sereu més moderns que molts compradors de cadires i poltrones 1926. També us diré que el sol amor a la simplicitat i al confort, us durà més sovint cap als models britànics que no cap als models francesos. L'estil francès demana, en certa manera un nombrós acompanyament de bibelots i de menuderies que el decorador anglès ha sabut suprimir amb èxit.

El decorador anglès? Diguem més aviat el decorador americà. Sí. No l'hem esmentat com un decorador típic i fonamental, perquè és fill de son pare: és a dir, perquè segueix la petja anglesa. Però el decorador ianqui, auxiliat per les exigències de la vida intensa i accelerada, ha arribat a combinar interiors d'una comoditat, una lògica i una elegància insuperables. Adhuc hem vist més d'un cop que el seu art d'adaptador no s'exercia sols sobre els estils anglesos, sinó que manllevava a França algunes idees i les encabia amb fortuna dins el marc de la simplicitat americana. A base d'estil Directori, per exemple, els ianquis han fet menjadors alegríssims i formosos.

Perquè un distintiu de l'escola ianqui és l'optimisme. Amb el sol recurs d'unes cretones, d'unes cortines, d'unes flors, ha aconseguit enriallar el marc una mica sever dels mobles anglesos.

Els americans, són ara com ara (i és probable que cada dia ho seran més, puix que la vida euro-

pea, ai, tendeix a americanitzar-se), uns models excel·lents de decoració i instal·lació domèstica. Les seves solucions neixien sota el triple senyal de la Economia, la Higiene i la Bellesa.

Qui pugui suprimir o restringir la influència de l'Economia, podrà decantar-se sense perill a la tradició francesa que és la més escaient a les sales de recepció on ha de reunir-se una assemblea nombrosa. Lluís XIV, Lluís XV i Lluís XVI es disputen la supremacia en aquesta cambra cada dia més perseguida per les necessitats modernes; no hi ha grans moblistes que ja en prescindeixen i creen només salons-despatx i salons-*boudoir*? Qui en pot tenir de sala de rebre fa bé de tenir-ne i fa millor encara de donar-li el màxim prestigi triant un estil senyorívol que simbolitzi la noble ociositat de les persones que hi cerquen refugi. Fora injust de reduir al saló les aptituds modernes de l'art francès tradicional. L'Imperi, per exemple, té encara una gran acceptació per a dormitoris baronívols. Hi ha

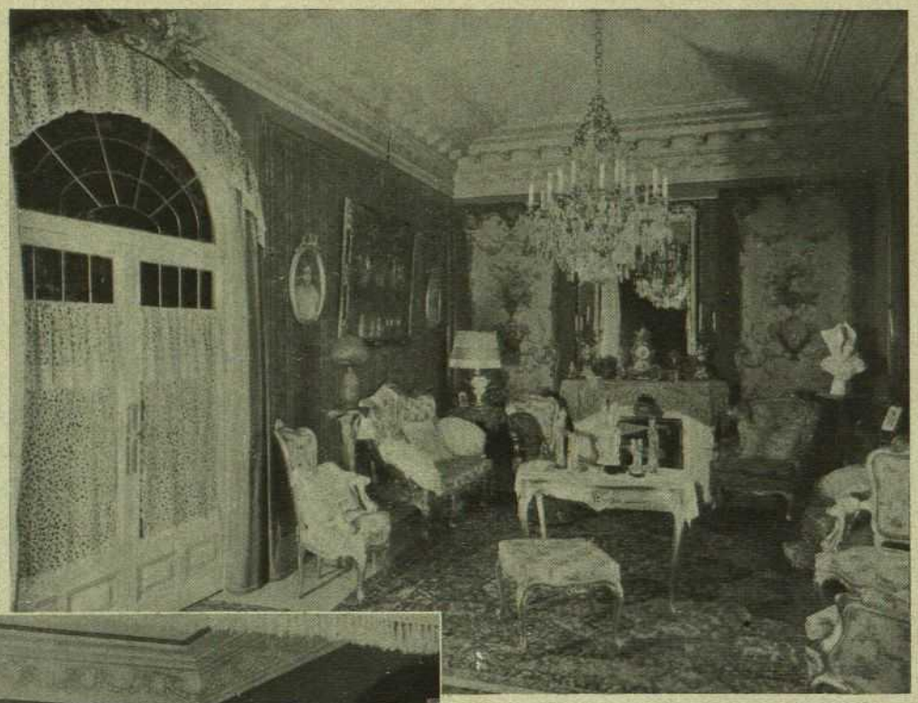

Sala Lluís XV

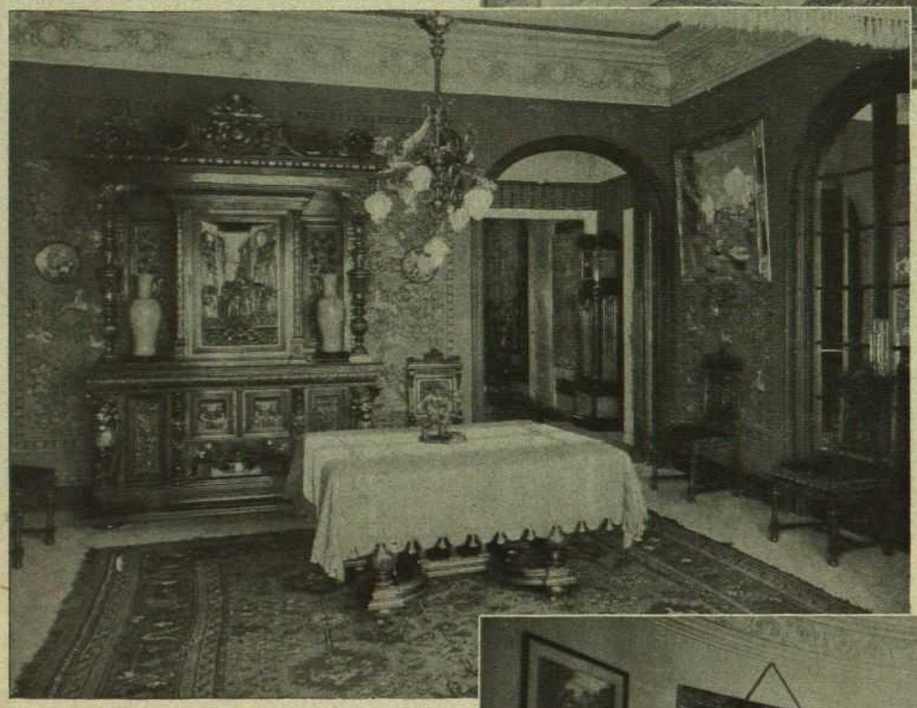

Menjador Renaixement

bons burgesos que es comporten tot el dia com a persones mansuetes, tolerants i inofensives, però en arribar al vespre els plau de tancar-se dins una cambra germana per l'estil de la que acollia l'*Ogre de Còrcega* al Palau de Chantilly. L'estil Directori francès escau força als menjadors moderns. El Lluís Felip, en canvi, força maltractat pels crítics d'art, passa una mala tongada. El Segon Imperi ha tingut una revifalla ara fa un parell d'anys, però ha estat més literària que efectiva. No és un estil simpàtic, ni acaba d'ésser un veritable estil.

I l'estil antiquari per a qui el deixem? Ah, l'estil antiquari és el més perillós de tots. No és econòmic si ha d'ésser de qualitat, no és higiènic, i sols una mà segura, una vera mà d'artista pot atorgar-li la bellesa.

Pel mateix que l'estil antiquari no és un estil sinó la samfaina de molts estils, cal que l'instal·lador tingui una sensibilitat afinadíssima per descobrir sota la diversitat aparent l'harmonia secreta i profunda de les coses. Qui no es reconegui facultats de pintor o de poeta farà bé de renunciar a l'estil antiquari.

La voga que ha adquirit en els darrers anys ha produït nombrosos estralls. Moltes persones han cregut que bastava adoptar-lo per donar-se aires d'artista; quan, en realitat, calia que fessin, com hem dit, la reflexió inversa. D'uns anys ençà, els interiors barcelonins han entrat en un període de renovació. El moblatge de darreries del segle XIX era tan lleig, tan sense ànima, que gairebé mai la seva substitució resulta un mal negoci estètic.

FELIP MUNTANER

Aspecte parcial de l'Hall

Fotos. A. Ferran (Sarrià)

ORIOL ANGUERA de SOJO, il·lustre advocat que uneix una intel·ligència clarissima a una elevada concepció dels prestigis de la toga

Un efecte sense causa

A MIQUEL S. FRIAS, en estricte retorn

Per fi, l'Eladi havia convençut el seu pare que el delegués a ell per a realitzar una operació concertada a Palma. Tanmateix, ja era prou gran i entès en el negoci perquè d'una vegada pogués començar a arriscar la seva intervenció en els afers de la casa. La raó social, deia justament «Claudio Sors e Hijo», i resultava, per tant, ridicul que aquell fill, que abans era el pare, ara no esdevingués, de nom i de fet, ell.

No gens menys, la secreta raó que instigava l'Eladi a fer el viatge, era tota una altra. A despit del seu entrenament comercial, en la seva ànima ell encara hi entrellucava, vagament voleiadisses, les desferres de la seva pretèrita vocació de marí. Aquesta vocació s'havia esmorteït davant la contundent oposició paterna; però l'avinentesa present la revifava. L'Eladi estava decidit: aquesta travessia fóra per ell una comprovació de l'existència i de l'abast de les seves actituds, massa obstinadament negades a la seva llar S'avençà qui-sap-lo a l'hora de la partença. Arribà al vaixell que era encara ben de dia, amb el regust del sopar prematur arran de boca. Anava carregat amb una valisa recent comprada, prou capaç per a romandre més buida que no plena, per molt que hom la farcís.

En travessar la passarel·la, l'Eladi fou envaït per una esbalaïdora sensació de vertigen. El pampallugueig mansoi de l'aigua, que onejava minúsculament al seu dessota, li penetrà pels ulls i li bressolà el cervell, d'una manera inquietant. Trampelà, en un remot inici de basca; però recobrant un aplom estantís, s'endinsà resoludament a coberta.

Com era bonica la ciutat, esguardada des d'un vaixell! I com hauria d'ésser plaent, des d'aquell mateix lloc, la descoberta de poblacions desconegudes, que s'obririen als ulls del viatger com si nasquessin per primer cop a la llum! Cabalment, era la impressió que ell havia somiat mantes vegades, en acabat d'haver-se après de memòria algun episodi aventurer. S'havia fet fosc. Tot seguit, l'ombrívola blavor del cel esdevingué opaca; i, de sobte, en davallà un xàfec impetuós.L'Eladi, no gaire convençut, assajà de dir-se que sota els elements era precisament quan calia resistir; que la professió de marí comportava l'aguantar immòbil a coberta les fúries dels temporals, i que l'atzar, per a totes les vocacions marineres, tantost podia ésser falaguer com malastruc. Entretant, les seves robes quedaven xopes, i una tremolor poruga estremia el seu cos. L'Eladi, per justificar-se, féu llavors esment que, ans que tot, es devia a la comanda del seu pare; i, ja fora de dubtes, s'escorregué avall cap al seu camarot.

Fet i fet, pensà, el millor fóra de colgarse. Així, l'endemà, a punta de día, la son no li faria nosa per córrer amatent a coberta i contemplar la sortida del sol, mentre entrarien a la badia. S'allità doncs, amb la lentitud i la timidesa del que no està fet a les circumstàncies. Però no podia aclucar l'ull. Encengué el llum, i restà massa enlluernat; l'apagà, i aleshores sentí una impressió d'empresonament. L'escotilla estava closa, i res no es veia, per tant, a través d'ella. Per fi, es girà de cara a la paret, i en féu escenari mental d'alguna fantasia que l'ajudés a passar el temps. Una remor imprecisa es va sentir, en tant que el gotelleig i els trons percudien les oïdes de l'Eladi.

El vaixell devia salpar. I amb tan mala nit! Ara començaria el sondrollar de les aigües alterades...

La nau ja deuria ésser a fora el port. La remor brunzidora que ara s'havia fet perceptible constantment, devia significar que el vaixell havia donat ja tota la màquina...

Ja érem al ball!

El sostre del camarot trepidava del percudir d'unes passes. La maniobra devia fer-se difícil...

Quina ansietat!

Per què, precisament, s'havia entestat a embarcar-se aquell dia? Per què no hauria pogut ajornar-ho fins l'endemà passat, tal com el seu pare li aconsellava, per esperar que els clients els haguessin proveït de fons? I, fins i tot, per què no l'hauria pogut deixar fer al seu pare aquell viatge, com sempre havia succeït! Un trontoll misteriós saccejà el llit de l'Eladi. Simultàniament, fou colpida amb força una de les parets. El minyó sentí un fred de mal averany resseguir-li els ossos; que li venia una suor, que el cap li rodava...Estava marejat; és clar! A alta mar, amb un temporal com aquell, ni el capità més avesat no se'n lliura d'un mareig. El seu estómac tenia un evident propòsit restitutiu. Una alterada aspiració, una impressió ascendent, i el sopar compareixia a veure què passava, tot inundant, d'una manera lamentable, l'escenari que estatjava l'agosarat adolescent, que amb prou feines pogué donarse aire per decantar la testa just a fora de la llitera...

L'Eladi, en definitiva, es desmaià.

Ja entrava claror de dia per l'escletxa de l'escotilla, quan al noi se li desvetllaren alhora l'esma i la consciència. Té, ja devien ésser a les envistes de Palma, i ell badant! Precipitadament, vestit de qualsevol manera, vencent la debilitat i la incertesa de les passes, comparegué a coberta.

Llavors, l'Eladi obrí immensament els ulls. Estava despert? O era que totes les ciutats marítimes del món eren iguals?

Entre maliciós i cortès, un oficial s'atansà per dir-li, amb un somriure:

— No s'estranyi, jove. Ahir, debades intentàrem d'avisar-lo. El temps i una avaria convalescent ens han impedit,com veu, de poder salpar fins aquest vespre.

OCTAVI SALTOR

15-1-1925.

«Squero San Trovasso», pintura a l'oli de Rafel Estrany

No es deixin enganyar i exigir sempre aquesta marca i nom BELLESA (registrats)

BELLESA

PARÍS I BERLÍN
Gran Prix
et Médailles d'Or

Depilatori Bellesa Té fama mundial per ésser l'únic inofensiu i que fa desaparèixer *a l'acte el borrissol de la cara, braços, etc.*, extirpant l'arrel sense molèstia per al cutis. L'únic que ha obtingut el Gran Premi.

Loció Bellesa ÉS EL SECRET DE LA DONA I DE L'HOME PER A REJOVENIR EL SEU CUTIS. Especialment preparada i de gran poder reconegut per a fer desaparèixer les *arrugues, grans, barbs, aspereses, etc.* Dóna fermesa i desenrotllament als pits de la dona. Absolutament inofensiva.

Tintura Winter Basta una sola aplicació per a que desapareixin les canes. Serveix per al cabell, barba, o bigoti. Dóna matisos perfectament naturals i inalterables. Demanin-la *negra, castany-obscur, castany natural, castany clar, ros.* Es la millor, més pràctica i més econòmica.

Pelifer Bellesa Vigoritza el cabell i el fa renàixer als calbs, per rebel que sigui la calvície.

Almendrolina Bellesa ES LA REINA DE LES CREMES. Un sol pot rejoveneix i embelleix el cutis d'una manera admirable. Completament inofensiva. La dona jove realça i conserva sa formosura i la dona d'edat recobra l'imperi de la bellesa. Finíssim perfum.

Es l'ideal **Rhum Bellesa** Fora canes

A BASE DE NOGUER. Basten unes gotes durant sis dies per a que desapareixin les *canes*, tornant-les a son primitiu color amb extraordinària perfecció. Usant-lo una o dues vegades per setmana, s'eviten els *cabells blancs*, puix sens tenyir-los els hi dóna color i vida. Es inofensiu fins per als *herpètics*. No taca, no embruta, ni engrassa. S'usa de la mateixa manera que el Rom-quina.

Polvos Bellesa De qualitat superfina i els més adherents al cutis.

DE VENDA: A les principals Perfumeries, Drogueries i Farmàcies d'Espanya, Amèrica i Portugal. — **Depositaris:** A Buenos Aires, D. Lluís Badia, carrer Bernardo Irigoyen, 263. — A l'Havana, D. Enric Tayà, carrer Dragones, 92, Telèfon A-3186. — A Panamà, D. Pere Pujolàs, «Farmacia Española». — A Mèxic, D. Jesús Rodríguez, Acadèmia, 35
Fabricants: Argente Germans, BADALONA

SMOKING SET
"SAYROLS"

No embruta gens
No crema gens

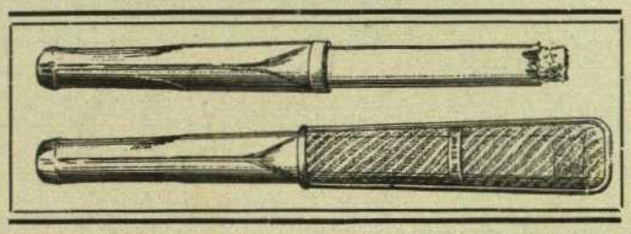

Sabut és de tots els fumadors els DISGUSTOS que ocasionen el desprendiment en els cigarrets de cendra i partícules de tabac encès, sigui durant la permanència en el llit, durant les hores de menjar, en l'oficina, viatjant, i sobretot en AUTOMÒBIL, etcètera, etcètera.

Es inútil enumerar la quantitat de peces de roba i el nombre de mobles, alfombres, etc., etc. tacades o cremades per aquestes partícules

De venda en totes les cases de novetats, estancs, basars, armeries, garatges, etcètera, etcètera

Ramon Sunyer
Joier

Casa Fundada l'any 1836

Granvia, 660 — Telèfon 831 S. P.

BARCELONA

Perruqueria per a senyores

Maison de Beauté
Salmerón, 247 - Tel. 937 G.
(junt estació Metre Josepets)

Les elegants, cuidadoses de sa bellesa, no han d'oblidar que per l'estiu l'ondulació permanent feta pel nostre especialista parisenc és l'ideal.

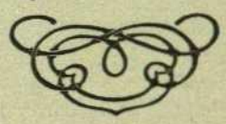

UNA DENTADURA SANA i BLANCA

es consegueix amb l'ús dels «polvos»

CALOX

ELS TROBAREU A TOT-ARREU

2 PESSETES POT

CONCESSIONARI: A PUIG VALENCIA, 335. BARCELONA

FÈLIX TOMÀS

Joier

Diputació, 221-223, pral., 1.ª
Telèf. 3712 A - BARCELONA

Joies d'adreç i de fantasia Parelles i solitaris : Projectes i pressupostos per a la reforma de joies : Serveis de catè, tocador, taula i coberteries : Cristalls ricament tallats, amb montures plata llei

PREUS MOLT MODERATS

R. Maristany

PIANOS

CASA FUNDADA EN 1870

Vendes al comptat i a plaços : Lloguers : Reparacions

18, Plaça de Catalunya, 18

PROJECTES DECORATIUS

M. MENSA

Acadèmia Baixas
Carrerdel Pi, n.º 1

DIRECCIÓ ARTÍSTICA

La més assortida de totes les Llibreries, és la

Llibreria Catalònia

Plaça de Catalunya, 17
Telèfon 4789 A.

YOST

La màquina d'escriptura més clara

REMINGTON - PORTATIL

La millor màquina de viatge

The Peninsular Import Company, S. A.

BARCELONA
RONDA S. PERE, 54

MADRID
BARQUILLO, 4

ANELLS DE PROMETATGE

Manel Valentí

Passeig de Gràcia, 24, interior

Barcelona

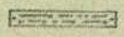

R. UNIVERSITAT, 7, pral.
BARCELONA

El més esplèndid assortit
Els millors preus

Conservi la silueta

Establiment MADAME X

Passeig de Gràcia 127

Per aprimar: Faixes, Cotilles, Sostens, i Mitges, tot de cautxú pur. Per a l'ús mensual: Protectors, Pantalons i Cintures, tot de cautxú pur. Coixins absorbents higiènics de cotó i glassa *La Germana*. Capsetes **Madame X** per viatge

Mobles d'Estil

Làmpades de peu, paret i sostre de fusta tallada

Restauració i reproducció de
ANTIGUITATS

Antiga casa

I. Font Alexandre

Venda i despatx:
Carrer de la Llibreteria, 23
Tallers: *Carrer Caçadors, Plaça Sant Just i Llado*

Carles Tutusaus

OPTIC-FABRICANT

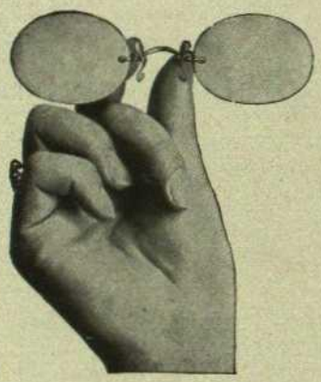

El més gran assortit en ulleres, binocles, impertinents, estoigs, etc. Nostre taller, amb utillatge del més modern, permet poder fabricar tota classe de cristalls i montures en poques hores. Si vostè ja és client, faci-ho saber als seus amics, favor que li agraïm per endavant.

BOQUERIA, 22, I RAURICH, 2
BARCELONA

No surti a estiuejar sense la companyonia dels llibres

A la

Llibreria Catalònia

trobarà el més extens assortit

Plaça de Catalunya, 17 - Telèfon 4789 A. BARCELONA

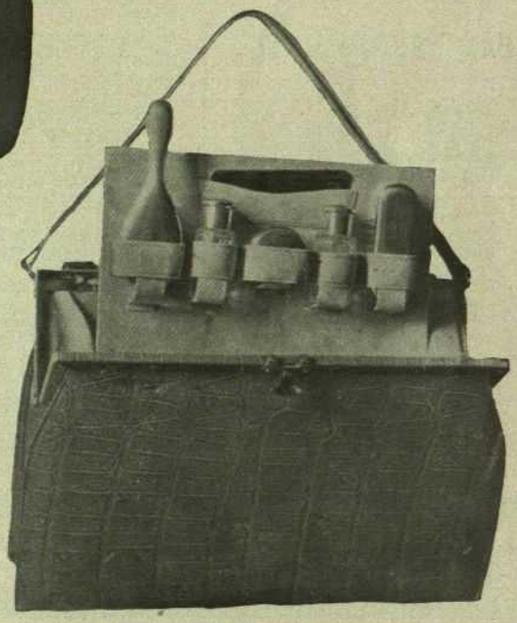

CASA LLORENS

Fábrica de Moneders, Carteres, Cigarreres, Marcs, Vades, etcètera

Darreres novetats de París i Viena

Especialitat en els encàrrecs

VALENCIA, 213 **Telèfon 771 G.** BARCELONA

CABELLS BLANCS

De venda: EN DROGUERIES I PERFUMERIES

USEU LES TINTURES
La Maravilla i La Dolores
DE J. MARTRA
LES MES ACREDITADES PER LLUR ANTIQUITAT

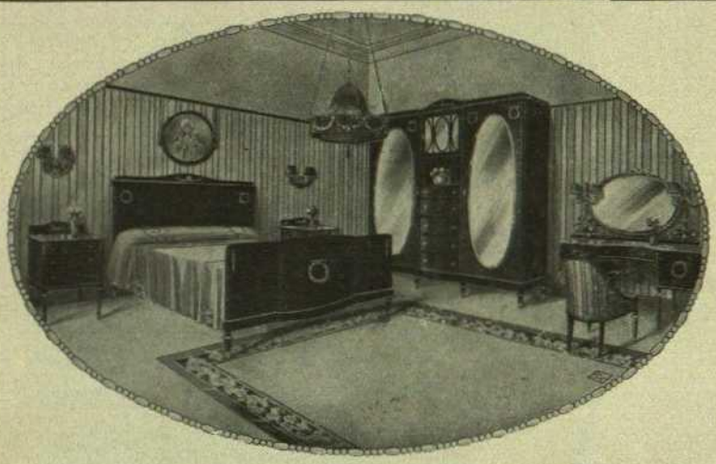

FÀBRICA
DE
MOBLES
DE
A. FORNONS
SALMERON, 102
Compri vostè directament al constructor i estalviarà el 40 %

ACADEMIA FARGA
CLASSES DE CONJUNT INSTRUMENTAL
LLIÇONS PARTICULARS I A DOMICILI

SOLFEIG-PIANO-VIOLI-VIOLONCEL
CANT - GUITARRA - COMPOSICIO
Rambla de Catalunya, 114

PER A APRIMAR-SE!...

Utilitzi nostra cintura SYRENE en cautxú «Pur Parà», impregnada de substàncies radioactives, que fan fondre ràpidament les grasses subcutànies sense cap règim. Procediment extern, no ocasiona cap molèstia, ja que acciona durant les dormides. Demani fullet, adjuntant segell de 0'35 cèntims a

Institut Ortopèdic, Sabaté
i Alemany, Canuda, 7
BARCELONA

APOPLEXIA
(FERIDURA)

Usant l'acreditat remei vegetal
ANTIAPOPLÉTIC BERDAGUER
desapareixen ràpidament els sintomes: formigueix, dolor al cap, rampa, rodaments de cap, manca del tacte i de la memòria, dificultat en parlar, zumzeigs, son freqüent, sufocacions, etcètera; la sang es depura i la seva circulació és perfecta, la qual evita l'atac. Aconsegui à restablir-se qui n'hagi sofert. Milers de curacions!

Venda en Farmàcies, Centres d'Específics i Drogueries

Prospectes gratis a J. González Núñez

Laboratori:
Sepúlveda, 172, pral.—BARCELONA

DEPILATORI JOVINCELA
Destrueix el pèl radicalment

Cada volta que s'aplica disminueix el borrissol superant a la depilació elèctrica en el número de pèls destruïts.
De venda per tot arreu: a **6 ptes.** en polvo i a **12 ptes.** en líquid. Aquest últim és de més fàcil aplicació i està indicat especialment per a extirpar grans extensions de borrissol.

Fabric: I. BELLVE. Apart. 808. BARCELONA.

Marsal, Martín i C.ª, S. en C.
ARCHS, 5
(PLAÇA SANTA ANNA)

FERRETERIA

ARTICLES DE CUINA
NEVERES I GELADORES
PANYS I CANDADOS SEGURETAT

CALÇAT DE LUXE
Josep Says
Casa fundada en 1850
Rambla del Centre, 9 BARCELONA

Grans Premis: 1915, 1919 y 1921

S'emblanqueix el cutis i s'eliminen les pigues
amb l'empleu de
CREMA
BELLA AURORA
De venda: A totes les bones perfumeries

ULLS DE POLL
DE VENDA EN FARMACIES I DROGUERIES

JAMAI EN PATIREU SI PROVEU
CALLICIDA CERCAVINS
Dipòsit: FARMACIA CERCAVINS, Carrer de la Unió, 5

LECHE CONDENSADA
MARCA
LA LECHERA

La única que reemplaza ventajosamente a la leche fresca en la alimentación de los niños y en los usos domésticos. Folletos gratis a quien los solicite de la

SOCIEDAD NESTLÉ, A. E. P. A.
Vía Layetana, 41 - Barcelona

AGUSTÍ CASTELLS

HULES DE TOTES CLASSES
RASPALLS ❀ PLOMERS
JUGUETS I PERFUMERIA

PORTAFERRISSA, 18
Telèfon 1983 A.

BARCELONA

Josep Sauleda

FÀBRICA DE LONES

Lones de tots els gruixos i amplades, per a cobertes de carruatges. Lones impermeables en color per a capotes d'automòbils. Lones per a velams, vaixells, encerats, cobertes de vagons, tendes de campanya, platja, etc. Lones en colors sòlids per a pavellons de magatzems i cases particulars. Fabricació en gran escala de teles per a tota classe d'espardenyes i calçat

SANT POL DE MAR
(BARCELONA)

Sens molèstia treu el pèl o pelussera i mata la rel sens irritar el cutis

A. BORRELL
Assalt, 52 — BARCELONA
i en totes les perfumeries

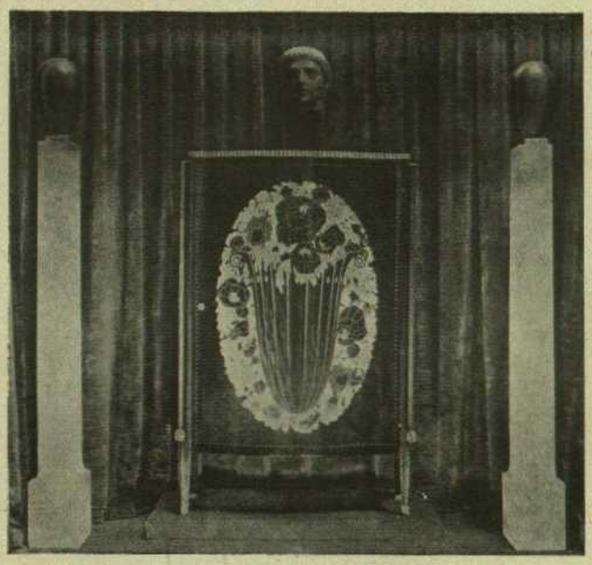

F. GIMÉNEZ MOBLES DE TOTS ELS ESTILS I TAPISSERIA

REPRODUCCIÓ D'ANTIGUITATS :-: LAMPARES DE PEU ETC. :-: FABRICACIÓ PRÓPIA. ESPECIALITAT EN ELS ENCÀRRECS

TALLERS I EXPOSICIÓ:
MALLORCA, 292
TELÉFON 2722 G.
BARCELONA

ESPECIALITAT PER A CASAMENTS, BATEIGS I PRESENTS

CAPSES A MIDA

Casa fundada en 1900

Fundes de panyo i lona - Capotes pell, xarol i semicuir per a cabriolets, torpedes, etc., i similars per a guarnicioner

València, 92 (xamfrà Claris)
BARCELONA

Clínica del gos
Gras i Vilaró

CONSULTES DE 3 a 5
CALABRIA, 94, primer

Abans de fer-vos construir una casa o vil·la, no deixeu de comprar alguna de les obres següents, que contenen una varietat de plànols i projectes que us seran de molta utilitat i us evitaran despeses inútils

1. Villusel. — *Cottage des Bors de l'Ocean.* Un volum de 76 làmines . . . . . Ptes. 52
2. Marquis de Girardin. — *Maison des plaisances françaises, parcs et jardins.* Un volum de 60 làmines . . . . . Ptes. 80
3. St. Saveur, Hector. — *Les beaus jardins de Francs.* Un volum de 44 làmines . . . . . Ptes. 36
4. *Villa de la côte d'Azur.* Un volum de 58 làmines . . . . . Ptes. 40
5. St. Sauveur, Hector. — *Arquitecture et decor des jardins.* Un volum de 36 làmines . . . . . Ptes. 60
6. Benoit Levy. — *Maison de champagne en briques.* Un volum de 32 làmines . . . . . Ptes. 16
7. *La maison ouvriere.* Un volum de 40 làmines . . . . . Ptes. 15
8. St. Sauveur. — *Petite habitation economique et ouvriere.* Un volum de 36 làmines . . . . . Ptes. 22
9. *Petite maison pittoresque.* Un volum de 50 làmines (1.ª sèrie) . . . . . Ptes. 20
10. *Petite maison pittoresque.* Un volum de 50 làmines (2.ª sèrie) . . . . . Ptes. 20
11. *Petite maison pittoresque.* Un volum de 50 làmines (3.ª sèrie) . . . . . Ptes. 20
12. *Petite maison pittoresque.* Un volum de 50 làmines (4.ª sèrie) . . . . . Ptes. 20
13. Louis Colas. — *Le mobilier basque.* Ensemble et détail. — Un volum de 40 làmines. Ptes. 24
14. Henri Algond. — *Le mobilier provençal.* Un volum de 44 làmines . . . . . Ptes. 24
15. *Interieurs modernes anglais et français.* Un volum de 40 làmines . . . . . Ptes. 45
16. Léon Mousinac. — *Croquis de Rouhlman.* . . . . . Ptes. 65
17. J. de la Neziere. — *La decoration marocaine.* Un volum de 34 làmines . . . . . Ptes. 50
18. René Dardé. — *L'habitation provençale.* Un volum de 40 làmines . . . . . Ptes. 24
19. George Champion. — *Suggestion d'interieurs modernes.* Un volum de 27 làmines . . . . . Ptes. 22
20. J. Badovici. — *Interieurs français.* Un volum de 40 làmines . . . . . Ptes. 80

Totes aquestes obres les trobareu a la

Llibreria Catalònia

Plaça Catalunya, 17
Telèfon 4789 A.

La casa de la goma

Senyores!

No deixin de comprar les seves faixes a

Au corset Elegant

Que les ven des de

9 pessetes

Plaça Santa Anna, 4
BARCELONA

COLL-SIMPLEX

SENSE FORROS

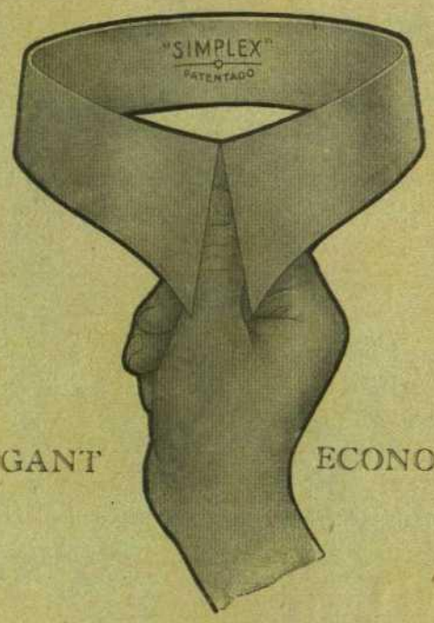

ELEGANT ECONOMIC

NO S'ARRUGA NI ENCONGEIX

El millor dels millors

Sarna i Ronya

es curen en 10 minuts amb l'acreditat
SULFURETO CABALLERO

CROSTES - PEGADELLA
ERUPCIONS DELS INFANTS
es curen amb rapidesa amb
DEPURATIU INFANTIL
i *PASTA POROSA*

VENDA:

Farmàcia Caballero
ASSALT, 86. — BARCELONA
I A TOT ARREU

Per a no ésser gras

és necesari evitar els principi-. El fi o l'extrem ja el sabem: Greix excessiu i que es posseïona de llocs en que majors molèsties pugui ocasionar. La corba delatora es marca sempre en el baix ventre. Mantingui en tot moment la correcció del bust, per mitjà de nostra cintura elàstica **FLEXI**, creada p Caté,- titut Oer Insdic abart o pènuda, 7.—Barcelona

Demani fascicles adjuntant segell de 0'35 pts.

Asmàtics - Bronquítics - Tuberculosos

si voleu lliurar-vos de vostres malalties feu sempre ús del

Xarop VIAN

compost amb extrets de diverses plantes medicinals, les quals tonifiquen els bronquis i pulmons, fent desaparèixer la irritabilitat i infecció, sens causar perjudici a l'estómac

Laboratori "EL SIGLO"

Sant Pau, 33 Barcelona

SENYORA..

afaitarse la nuca pot produirli un dany irreparable..

Amb l'afaitat, el cabell es vigoritza i renaix amb més força

Aquesta operació repetida pot donar als pèls de sa nuca la força de la barba dels senyors

Rosaniel

evita definitivament aquests perills; és inofensiu per delicat que sigui el cutis. Son ús és senzill (s'aplica amb la punta dels dits en petita quantitat) i ràpid, puix basten alguns minuts per a deixar la nuca lliure de pèls

Rosaniel

estova el pèl sobrant i el dissol sense atacarlo,- donant-l'hi l'aspecte d'un afaitat recent. No perjudica absolutament i deixa la pell fina, blanca i suau. Evita d'haver d'afaitar-se i el ús de maquinetes i pot aplicar-la V mateixa i amb facilitat

Flascó: 10 pessetes en les bones perfumeries (suficient per a 25 o 30 aplicacions). S'envia per correu contra reembossament per pessetes 11'50, demanant-l'ho a França - Europa. LAIETANA, 21. BARCELONA

ROLDOS RAPID

F.N.

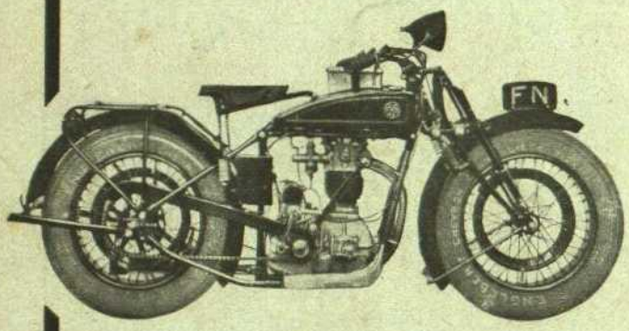

350 cc.
500 cc.

Reapareixen en el nostre mercat els nous models d'automòbils i motocicletes de la **F**abrique **N**ationale d'Armes de Guerre de Herstal; que tan dignament saben mantenir la reputació que aquesta casa belga ha tingut sempre en la seva indústria.

JOVER, ALMIRALL i BIOSCA, S. L.

Agents directes de la
Fabrique Nationale d'Armes de Guerre (Bèlgica)

MALLORCA, 279 (cantonada Claris) **- TEL. 1900 G.**
BARCELONA

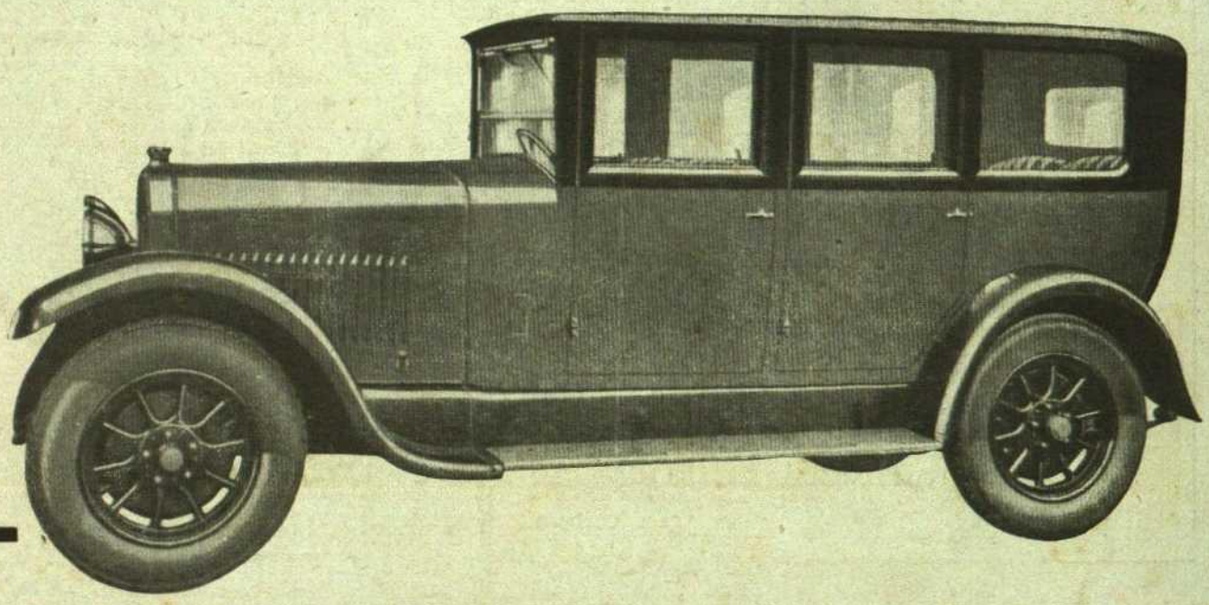

10 H. P. 1300
16 H. P. 2200